

Sparekassebogen

Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn 1969 - 2019

Af Torben Ølholm

Sparekassebogen • Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn 1869 - 2019

Sparekassebogen

Sparekassen for
Nørre Nebel og Omegn

En krønike om årene 1969 til 2019

Af
Torben Ølholm

Udgivet af Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn
i forbindelse med dens 150 års jubilæum den 9. januar 2019

Tryk: Mohrdieck Tryk A/S, Aabenraa
3.000 eksemplarer
Udgivet i 2019 af Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn
ISBN 978-87-971062-0-4

Bestyrelsesformandens forord

Den 9. januar 1869 blev dørene for første gang slået op i Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn.

Ja egentlig hed sparekassen noget helt andet ved åbningen, men det kan man læse om i den del af bogen, som omhandler de første 100 år af sparekassens liv.

At være formand og sidde i bestyrelsen i en sådan gammel virksomhed forpligter.

Forpligter til at leve op til de visionære foregangsmænd, der stiftede sparekassen med henblik på at den skulle komme egnens befolkning til gode. Men det forpligter også til at sikre, at sparekassen i fremtiden er rustet til at kunne udøve sin virksomhed indenfor de efterhånden meget regulatoriske krav, som en stadig mere kompliceret lovgivning pålægger os.

I de 150 år er sparekassen transformeret til et moderne pengeinstitut, som kan tilbyde stort set alle de ydelser, som vores kunder efterspørger.

Vores likviditet og solvens lever fuldt ud op til de krav, der stilles nu, og de forventede krav som pålægges os i de kommende år.

Vi er i dag 52 engagerede medarbejdere, som følger med i en udvikling i samfundet, der aldrig har gået stærkere.

På den baggrund ser vi med sindsro og optimisme på den fremtid, som kommer.

Peter Gammelvind
formand

Forfatterens forord

Det har været spændende at gå ind i en ny verden for at beskrive en helt speciel sparekasse.

Interessant er det altid at betræde nye områder. Men i dette tilfælde var der også tale om at gå ind i en kultur, der er helt sin egen. Det, følte jeg, var næsten grænseoverskridende. Og jeg mærkede samtidig, at jeg betrødte gamle stier, hvor mange havde trådt før mig. Men jeg håber, at jeg er gået med bløde skridt.

Jeg er sparekassen taknemmelig for, at den lukkede op for arkiver og var åben over for alle mine spørgsmål. Jeg føler ikke, at man har skjult noget for mig (i givet fald har man gjort det godt). ”Sorrige og glæde de vandre til hobe” som salig salmedigter Kingo skrev det. Så lad os tage det hele med. Og tak for ærligheden.

Jeg har prøvet at holde mængden af tal nede. Men det er svært i en virksomhed som Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn. Jeg håber dog, at bogen giver et retvisende billede af sparekassen gennem tiden. Og jeg håber, at de faste kunder kan genkende deres sparekasse. Allermest håber jeg, at både gamle og nye kunder har lyst til at læse historien, der går lige fra en vrissen direktør i tresserne til en Pop Up filial i 2018.

Da Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn den 9. januar 1969 kunne fejre hundredåret for sin start, var det en meget ungdommelig fødselar, der tog imod gratulanterne. Sædvanligvis betyder så høj en alder for de fleste, at de falder en del af på den. Og det gælder både mennesker og virksomheder. Ja det er nærmest en naturlov, at større multinationale foretagender går op i limningen, når de nærmer sig de hundrede. Men her gik det fortsat lige efter bogen - sparekassebogen at forstå. Man levede op til de snusfornuftige principper, som handelsmanden og studekræmmeren Chr. Vad og lærer Sørensen havde etableret, da de i 1869 fik skabt sparekassen på basis af kapitalen i ”Brandassuranceforeningen for Løsøre i den nordlige del af Vester Herred”: Lån ud til rimelige og beskedne renter. Og pas på den fælles pengekasse. Midlerne skal komme egnen og dens mennesker tilgode. De mennesker der har skabt kapitalen.

Sparekassen var en udpræget ”hvile-i-sig-selv” virksomhed. Den var og er en indskydersparekasse. Her er der ingen ansvarlig kapital fra aktionærer, garantier eller andre, der forventer et udbytte. Sikkerheden ligger i en solid og forsigtig drift og gode opsparede reserver. Sådan var det ved starten i 1869. Det var det også 100 år senere i 1969, hvor alt ellers gik så stærkt i Danmark. Og sådan er det fortsat, nu hvor sparekassen har rundet de 150 år.

Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn er i året 2019 Danmarks sidste betydende indskydersparekasse. Danmarks sidste pengeinstitut baseret på de *helt* gamle dyder. Og helt ringe var det da heller ikke, da man på hundredårsdagen i 1969 på en kold januardag med temperaturer lidt under frysepunktet og en jævn bidende vind fra øst-sydøst kunne tage imod gratulanterne. Det var for nu at sige det med et godt gammelt og snusfornuftigt udtryk: Net uden at være prangende.

Nørre Nebels Bredgade i 1969. Der ser meget roligt ud. Og det er der såmænd også inde i sparekassen. Der er otte ansatte og syv medlemmer af bestyrelsen. Blandt de ansatte er der to direktører og tre elever.

Syv gode sogne

Præcis i jubilæumsåret 1969 kunne man konstatere, at Vad & Sørensen havde set helt rigtigt, da de fastlagde det geografiske underlag for sparekassen: De syv sogne, Lønne, Henne, Outrup, Lunde, Kvong, Lydum og Nørre-Nebel. For præcis de samme syv sogne var i det gode år 1967 gået sammen og havde skabt den nye Blåbjerg Kommune. En omfattende kommunalreform skulle udløses i 1970 og gøre 1098 sogne- og købstadskommuner til 277 nye såkaldte ”primærkommuner”. Og bedst var det, hvis kommunerne frivilligt fandt sammen. Hvis ikke, de selv kunne finde ud af det, ville andre komme og træffe beslutningerne for dem. Det havde man bestemt ikke lyst til at opleve i de syv sogne nord for Varde. Så man handlede i tide.

At spare og at låne

Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn er i tresserne en indskydersparekasse så klassisk, som den næsten kan være. Man tager mod indlån på sparekassebøgerne og låner ud efter grundig overvejelse. Lovgivningen sætter sine begrænsninger. Men det gør man så sandelig også selv. Og hele den snart 100 år gamle sparekasse og dens grundværdier er nærmest personificeret i direktør K. R. Madsen. I daglig tale er han i sparekassen og de syv sogne kendt som ”Kræ-Madsen”.

Han er en nærmest ubevægelig sfinx. Og han har nogle meget store og markante øjenbryn. Kendere ved, at man her kan aflæse direktørens humør og holdning til dagens spørgsmål. Skal man tale med ”Kræ-Madsen”, er det klogt at holde godt øje med, hvordan de vipper.

En dag midt i tresserne sidder ”Kræ-Madsen” selv ved kassen, da en landmand kommer ind. Han er lige blevet præsenteret for et rigtig godt tilbud på en ganske god gummivogn. Den kan han købe i en hurtig handel for 500 kroner, hvilket i 2018-kroner svarer til 7.500. Dem har han bare ikke lige ved hånden. Og der er desværre et stykke vej til de næste checks fra mejeri og slagteri. Men måske kan sparekassen hjælpe ham med et hurtigt lille lån eller overtræk? ”Kræ-Madsen” lytter til landmanden uden at afbryde eller spørge. Men øjenvipperne tager en faretruende nedadgående retning. Og så lyder det fra direktøren bag kasseskranken:

”Det her er en sparekasse. Ikke en lånekasse”!

Fremover var der ingen købstadskommuner med særlige rettigheder og privilegier. Og der var ingen sølle landkommuner i stram snor, om end der var smuthuller i reglerne. De nye kommuner fik større frihed og ansvar. Og var kommunalbestyrelsen for dårlig til at styre, måtte den sende regningen videre til skatteborgerne og tage skraldet ved næste valg. Det var nye tider norden for Varde. Det var det bare ikke for egnens sparekasse. Her holdt man sig på trods af et frodigt årti og store ændringer i samfundet til den gamle ledetråd. Det var ellers fristende at sætte karrusellen op i fart.

Blomstrende tider

Der er kun to årtier i 1900-tallet, der har fået navne: ”De glade tressere” og ”Fattigfirserne”. Det første årti var i sagens natur det bedste. Statsminister Viggo Kampmann gik i 1960 til valg med sloganet ”Gør gode tider bedre!” Det blev de. Ledigheden raslede ned. Og midt i årtiet var den på bare to procent. Det regner man sædvanligvis som fuld beskæftigelse, med mangel på arbejdskraft adskillige steder. Der var pludselig brug for alle, også dem der måske ikke leverede 100 procent. Og undervejs steg lønningerne til mere end det dobbelte. Kvinderne kom for alvor ud på arbejdsmarkedet, hvor de ved årtiets slutning udgjorde 40 procent af arbejdsstyrken mod 30 procent ti år tidligere. Vi begyndte at hente ”gæstearbejdere” fra Tyrkiet. Danskerne flyttede fra land til by. Hvor 20 procent af arbejdsstyrken i 1960 var at finde i stald eller på marken, var kun halvdelen af dem tilbage ti år senere. Og samtidig blev erhvervet yderligere mekaniseret.

Stærkt gik det. Og det var den store forbrugsfest. Almindelige lønarbejdere kunne få sig et parcelhus (et af tressernes nye ord). Antallet af familieboliger i gule sten med køkken-alrum, carport og eternitskifer på taget steg med næsten en kvart million. Det var en vækst nær 50 procent. Bilen var heller ikke længere kun en drøm. Gennem årtiet steg antallet af personbiler på de danske veje fra 339.000 til pænt over milli-

Sparekassen har alle dage passet på med at anbefale løsninger, hvor gevinsten især kommer fra kreativ udnyttelse af skatteregler. Men når det handler om at stryge restskatten ved hjælp af fornuftig opsparing, så går det. Og når man fra det gamle el-værk i Nr. Bork har kunnet låne en flok gamle strygejern, er det da oplagt at kombinere temaerne og etablere en lille udstilling med strygejern og gode skatte- og spareråd. Det hele bliver etableret lige over kassen. Men hvad man ikke har tænkt på er, at masonitpladen med det gode budskab er tjæret. Og det stinker som en ulykke. Vi er midt i 70'erne. Og den unge mand med tidens nydelige lange hår er Leo Rasmussen. Han gik meget op i at rådgive kunderne omkring selvpensionsringskonti, der kunne trækkes fra inden for det populære 3.000 kroners fradrag.

onen. Og familien Danmark begyndte at køre på campingferie i Harzen i deres Ford Anglia, Opel Olympia, Austin 1100 eller Morris Mascot. Siden gik turen helt til Gardasøen. Og fra 1962 var pastor Krogager i luften med Sterling Airways. Almindelige danskere havde råd til at flyve på ferie under sydens sol.

Men det bedste eksempel på den store forbrugsfest er nok campingvognene. I 1959 var der bare 1.000 af dem på de danske veje. I 1969 var det 29.000. Eller måske tv-apparaterne? I løbet af tresserne voksede antallet fra 350.000 til 1,2 million hen mod årtiets slutning. Hele 12.700 af dem stod i området omkring Varde. Og en måned efter, at man havde spist pindemadder og skålet for de første 100 år i Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn, indledte DR sine udsendelser i farver. Tresserne var et årti med kulør.

Alt med måde

Gratis var tressernes store fest ikke. Fra nærmest nul voksede udlands-gælden i de ti blomstrende år til 16 milliarder kroner. Og yderligere ti år senere var det 60 milliarder. Regnskabet for sparekassen afsluttet den 30. april 1969 lignede nu ikke en forbrugsfest. Man havde lånt 23 millioner ud til ca. 1.500 låntagere. Og de penge havde man i kassen, fordi kunderne havde sat 27 millioner ind. Lånerne betalte 1,8 million i rente. Og de, der havde sat penge ind på deres konti, fik 1,5 million. Den beskedne forskel kunne sparekassen ikke drive butikken for. Men renter af tilgodehavender i andre pengeinstitutter, afkast og kursgevinster på obligationer og så alt det løse gjorde, at man præsterede et overskud på 264.000 kroner. Og det var man i grunden ganske godt tilfreds med.

Hver eneste krone blev lagt ned i reservefonden og et par andre gode cigarkasser. Faktisk lå der i flg. årsregnskabet 2,3 million alene i reservefonden. Og gik man ikke så meget op i det regnskabstekniske eller et begreb som rentemarginal, var det da rart for en sparekassekunde i Nørre Nebel eller dens omegn at vide, at der i sparekassens kasse og pengeskab lå hele 463.000 kroner i gode danske kontanter som f.eks. den pæne røde 100-kroneseddel med H.C. Ørsted og hans kompas eller nyeste udgave af den solide ”Plovmand” med værdien af hele 500 kroner. Det vidste man hvad var. I andre banker og sparekasser havde man yderligere 2,5 million stående. Og store bunker af forsigtige danske obligationer med vedhæftede kuponark for udbyttet havde en værdi af over tre millioner. Sparekassen på Bredgade i Nørre Nebel var solidt polstret.

De 25 ud af de 27 millioner, som indskyderne havde betroet egnens sparekasse, stod på opsigelse. Det var ”rolige” penge, der ikke blev hentet en af de nærmeste dage. Og blandt lånene lyste der netop *ikke* en voksende flok af hurtige forbrugslån op. Mere end hver fjerde lånekroner var gået til landmænd. Femten procent var lånt ud mod pant i huse. Så

var der en femtedel der var lånt ud mod pant eller med kautionister. Og endelig var der kassekreditterne, der holdt egnens håndværkere og butiksejere kørende. Det lignede slet ikke en finansiering af de glade tresseres dansen omkring guldkalven. Og at landbruget vejede tungt for Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn var nærmest en naturlov. Det er det fortsat. Mange uden for området tror, at jorden i de syv sogne er rent sand. Det er den ikke. En god del af sognene ligger på Varde Bakkeø med ganske udmærket sandmuld. Selvfølgelig er der meget sandede områder ind imellem. Men der er også frodige ådale og engdrag. Landbruget har alle dage betydet utroligt meget i de syv sogne, der er sparekassens hjemmebane. Og det er mælkeproducenterne der dominerer. Blandt alle sparekassens landbrugskunder i dens 150. jubilår er der kun ganske få svineavlere. Resten holder sig til køerne.

Ingen regning

Faktisk kunne sparekassen let have tjent mere det år. Andre pengeinstitutter havde væsentlig større forskel mellem indlåns- og udlånsrenten. De var også begyndt at dreje på gebyrskruen. Men det gjorde man ikke i Nørre Nebel. Der var hverken provisioner ved etablering af lån, kontogebyr, overførselsgebyr, depotgebyr, gebyr ved hævninger, forvaltningsgebyr, valutagebyr, kontoudskriftgebyr, løbende provisioner eller gebyrer for div. dokumenter. Det skulle være enkelt og rimeligt for både sparekassen og låntagerne. Og den politik holdt man 100 procent fast i gennem ganske mange år.

Det var bare ikke de store sving med armene, en sparekasse i året 1969 kunne udfolde sig med. Og så kunne den ellers være nok så velpolstret. Sparekasseloven tillod, at en kasse kunne tage imod indlån og låne pengene ud igen mod ”uomtvistelig sikkerhed”. Handel med aktier, obligationer eller pantebreve og garantistillelser var ikke tilladt. Veksler skulle diskonteres i banken, ikke i sparekassen. Udlandsforretninger var også lukket land. Så havde en kunde brug for den slags ydelser, måtte

Nørre Nebels kulturelle centrum i sparekassens 100-år i 1969. Bagerst kommuneskolen og i forgrunden kirken og Poul Qvesels private realskole. Den leverede gennem lang tid elever til sparekassen. I en periode kunne man spørge ud i sparekassens ekspedition: "Er der nogen her, der ikke har haft Qvesel til matematik eller fysik?"

man trække på de samarbejdspartnere, der havde muligheden. Først med en ny lov i 1975 blev sparekasserne nogenlunde ligestillet med bankerne. Og i året 1988 blev den sidste forskel fjernet: Sparekasserne måtte omdanne sig fra selvejende institutioner til aktieselskaber. Den tanke lå dog sparekassen i Nørre Nebel særdeles fjern.

Eventyrets land

Mange mindre pengeinstitutter har gennem årene stolt holdt sig til "kirketårnsprincippet". Man låner kun ud til kunder, hvis bopæl eller virksomhed, man kan se fra kirketårnet i banken eller sparekassens hjemsovn. Så nøjeregnende var man ikke i den 100 år gamle sparekasse i Nørre Nebel i 1969. For det var så heldigt, at man fra det 64 meter høje Blåbjerg inde i plantagen i klart vejr kunne se til både Ringkøbing i nord og Skallingen i syd. Og der var 35 km. hver vej. Det gav god

plads til forretningen. Og netop i årene omkring sparekassens runde fødselsdag var et nyt erhverv i det udvidede nærrområde ved at komme i konfirmationsalderen: Turismen. Her skelede man i sparekassen ikke så voldsomt til kommunegrænserne. Men samtidig var en stor og ganske anderledes spiller ved at brede sig i "eventyrets land", som området var blevet døbt: Forsvaret.

Siden 1929 havde forsvaret haft en lejr ved Oksbøl. Under krigen blev den udbygget af tyskerne, der i det hele taget bredte sig langs kysten med deres "Atlantvold". Siden fulgte "den kolde krig" med en nødvendig og kraftig udbygning af det danske forsvar. Og med tresserne var man i pladsnød. Hæren var nu baseret på panserinfanteri. Og man havde brug for et øvelsesområde, hvor en forstærket bataljon på 6-700 mand kunne udfolde sig med pansrede mandskabsvogne støttet af nye svære kampvogne, selvkørende artilleri og fly. Hæren ville gerne have et sammenhængende øvelsesområde på ca. 21 X 10 km. Og det skulle give udfoldelsesmuligheder for kraftig øvelsesaktivitet fra Blåbjerg Plantage i nord til skydeterrænet på Kallesmærsk Hede ved Blåvand i syd. Det fik de. Men det kostede på flere måder dyrt.

I første omgang ville forsvaret i 1967 have 1.840 hektar land. Og det ville betyde nedlæggelse af 71 landbrugsejendomme foruden 38 parcelhuse og lige så mange sommerhuse. Endvidere ville 87 udlagte sommerhusgrunde aldrig få noget hus på. Protesterne var voldsomme. Der var tale om ganske mange slægtsgårde. Og synspunkter om elendig jord og landbrug, som ingen alligevel kunne leve af, prellede af på de vrede beboere. *De* kunne godt og ville ikke jages fra hus og hjem.

Nogle græd og nogle lo

Der blev indsamlet 30.000 protestunderskrifter. Og landmænd fra det truede område var pludselig i en hidtil uset alliance med Socialistisk Folkeparti. Aksel Larsens parti var endnu ikke ti år gammelt, og SF'erne blev

Lene med den hurtige replik

Sidst i tresserne og halvfjerds-erne igennem er det kun direktørerne Høy og Møller Bendixen, der tager telefonen i sparekassen. Men en dag er det den lynhurtige sommerferievikar, Lene, der griber den ringende telefon. I den anden ende lyder det kort og kontant: ”Det er Stougaard”. Og alle i sparekassen og hele Nørre Nebel ved, hvem Stougaard er. Han er ejer af tømerhandlen og en af de få store erhvervsmand blandt sparekassens kunder. Men Lene spørger frisk og frejdigt: ”Hvad var fornavnet”? Der bliver dyb stilhed i den anden ende af forbindelsen. Og rundt omkring i sparekassen bliver de erfarne kolleger hurtigt klar over, at her er der vist en smutter.

Det er også den meget umiddelbare Lene, der klarer et problem med en svensk kunde i sommerfilialen på Henne Strand. Der er lynende travlt med omveksling af D-Mark til kroner, da en svensk kunde maser sig frem og

beklager sig over mønttelefonen ved siden af sparekassens lille filial i sandet. Den vil ikke tage imod den enkrone, svenskeren putter i. Sparekassen har intet med mønttelefonen at gøre. Men Lene klarer midt i en ekspedition problemet med meldingen: ”Du skal bare vende mønten, så Dronning Margrethe vender ud af. Så virker den”. Og minsandten, svenskeren vender ikke tilbage.

af mange betragtet som ”omklædte kommunister”. Men pyt! Kunne de være med til at vælte projektet, var de velkommen. Og argumenterne for eller imod forsvarrets overtagelse af ”eventyrets land” gik i det hele taget på kryds og tværs. Nogle mente, at øvelsesområdet ville ødelægge den spirende turisme. Andre så en gevinst i de mange nye militære arbejdspladser. Og ejendomsmæglerne nikkede ved tanken om salg af huse til officerer, der blev forflyttet til Oksbøl og omegn for så tre-fire år senere at skulle videre i karrieren et andet sted. Og så skulle huset handles nok en gang. Andre igen frygtede for naturen. Men i det nye kulturministerium glædede man sig over, at der ved forsvarrets hjælp blev skabt et sammenhængende naturområde fra Tipperne i nord til Skallingen i Syd.

Det hele endte med ekspropriationer til en samlet pris af 45 millioner kroner. Og det var rundt regnet det dobbelte af, hvad man fra starten havde forventet. Flere end 300 mennesker blev berørt af lovindgreb og ekspropriation. Og de sidste forlod først deres slægtsgård i foråret 1970. Den allersidste var gårdejer Andreas Lehnemann, der satte flaget på halv, inden politi og foged fjernede ham. Det var en trist slutning. Men de fleste fik en ganske god pris for deres jord og ejendomme. Og blandt politikerne regnede man videre på turismen.

Den der venter - -

I Aabenraa sad i året 1971 Karin og Svend og satte tal på drømmen. Det unge par ville gerne have et sommerhus et sted i ”eventyrets land”. De fik kig på en 3.000 kvadratmeter stor grund ved Grærup Strand. Den kunne købes for 30.000 kroner. Men Svends far advarede kraftigt: ”Så mange penge for et stykke sand helt deroppe, når i kan få en fin parcelhusgrund fiks og færdig med alle ledninger for den samme pris hernede?”, lød det fra den hovedrystende far. Og Karin og Svend syntes da også, at det måske var lidt vel dyrt. Så de mente, at man nok roligt kunne vente lidt og tænkte, at prisen sikkert ville falde.

Det gjorde den ikke. Og fem år senere kunne de se, at drømmen om sommerhuset i ”eventyrets land” begyndte at ligne et fatamorgana over klitterne. De skyndte sig at handle og måtte lægge 100.000 kroner for drømmegrunden. Deres eneste trøst var efter få år, at havde de ventet lidt længere, ville prisen have været den dobbelte.

I Blåbjerg Kommune havde man fokus på juvelen Henne Strand. Her lå der i 1971 bare 136 sommerhuse. Et par udstykninger var på vej ved Henneby. Og ved Houstrup var der kun to sommerhuse, hvoraf det ene var opført ulovligt. Men da man fik gennemført de første undersøgelser af gevinsten ved sommerhuse og glade turister, var resultaterne overraskende gode. Man begyndte at regne i netop året 1971. Resultaterne tegnede lyst, og så regnede man videre. Tre år senere lød buddet på, at kommunen havde så stor en gevinst af turismen, at skatteprocenten ville være 1,5 point højere uden den. Hver femte krone, som virksomhederne i kommunen omsatte, kom fra turismen. Og det gode træk kunne man også mærke i Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn. Det var jo ikke mindst der, at egnens penge løb ind for så at blive sendt ud på arbejde igen. Og at der var noget at arbejde med fremgår af væksten i antallet af sommerhuse: Da man havde krydset årtusindskiftet lå der ved Henne Strand ca. 1.300 huse. Ved Houstrup var der flere end 1.000. Og så var der ellers sommerhusene ved Henne Stationsby og det løse. Alt i alt tæt ved 3.000 sommerhuse hvis ejere og lejere lagde gode penge i kommunen.

Så gik det lidt baglæns

Det var ikke fordi, de gik og faldt over hinanden i sparekassen. Ved 100-års fødselsdagen var der siger og skriver otte ansatte, hvoraf tre var elever og to direktører. Det var d’herrer Th. Møller Bendixen og Jens Høy, der udgjorde direktionen. Og i bestyrelsen var der kun en mand færre end i hele gruppen af direktion og ansatte. Ud af de syv bestyrelsesmedlemmer var seks gårdejere og den syvende

I tresserne begynder det at gå rigtig stærkt med nye sommerhuse ved Henne Strand. Området er godt på vej til at blive en af perlerne i vestkystens turisme. Og det er ganske godt for økonomien i Blåbjerg Kommune og siden i den nye Varde kommune. Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn tager heller ikke skade af væksten.

manufakturhandler. Formand var Ejner Hansen fra Rærup ved Lydum. Og iøvrigt var der også medlemmer fra Kvong, Nørre Nebel, Klinting, Rottarp ved Outrup, Lønne og Kastkær ved Lunde. Der var god geografisk dækning. Og så var det forresten slet ikke en bestyrelse. Det var et tilsynsråd.

Sådan havde det været siden 1919, hvor en sparekasselov bestemte, at en sparekasse uden garantier skulle ledes af et tilsynsråd. Og siden da havde man så haft en bestyrelse, der officielt hed et tilsynsråd. De fik i jubilæumsåret 1969 tilsammen ”højest 20.000 kroner” i honorar, som det var nedfældet i protokollen.

På sporet af fortiden

I sparekassen kæmper man i halvfjerdsenerne meget med datasystemerne. Og det med både indberetninger til datacentralen pr. hulstrimmel eller fra midt i årtiet med systemerne TP1 og TP2. Her læses alt ind i en hukkommelse. Hvis den altså vil tage imod. Men kunderne har deres egen forståelse af den fagre nye verden. Hidtil har nogle kunder nærmest opfattelsen af, at de ansatte har deres saldo i hovedet. Nu tiltror de TP2, der er et monstrum på størrelse med et skrivebord, lidt af hvert. En dag kommer Blåbjerg Kommunes kommunaldirektør ind i sparekassen og beder om saldoen på sin private konto. Og TP2 har tilsyneladende en god dag. Den udskriver omgående det ønskede papir med saldoen. Kommunaldirektøren siger tak og går, medens han kigger på saldooversigten. Men i døren vender han sig om og råber: ”Hvor fanden ved i fra, at jeg har været ansat ved DSB”? Og på papiret står ganske rigtigt DSB. Det står bare for Dato for Sidste Bevægelse.

Økonomien i Danmark var begyndt at flytte sig. Den gennemsnitlige obligationsrente var ved begyndelsen af 1970 på 10,5%. Men i juli krydsede den over de 12%. I Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn kostede et lån ved sommerens start 10% for et prioritets- kautions eller håndpantlån. Og satte man penge ind, gav selv en checkkonto 3,5% i rente. På 12 måneders opsigelse var indlånsrenten hele 8,5%. Forskellen mellem ind- og udlånsrenten var fortsat forbløffende lav. Sparekassen var for folk, der ville sætte penge ind. Og havde de på et tidspunkt brug for et lån til noget fornuftigt, var de atter velkommen. Det skulle ikke være en guldgrube for nogen. Men regnskabet så da fortsat nydeligt ud. Der kom atter et pænt beløb ned i reservernes trygge cigarkasser. Og med 70'ernes start var der hele 11 ansatte i sparekassen på Nørre Nebels Bredgade.

Uden om var verden vanligt urolig og utryk. Men det havde danskerne vænnet sig til. Og i Frøstrup i Thy etablerede en større flok alternativt

indstillede ”Det ny Samfund”. Det var en lejr, der fik mere end almindelig omtale den sommer. Men den blomstrende sommer var på flere måder ved at gå på hæld. Efterklangene af ”de glade tressere” døde hurtigt ud. Og på Christiansborg blev underskuddet på betalingsbalancen betegnet som ”urovækkende”. Væksten ville tage af, spåede politikere og økonomer. Og VKR-regeringen med den radikale Hilmar Baunsgaard i spidsen rebede sejlene. Der kom blandt andet begrænsninger i størrelsen på realkreditlån, og de fik kortere afdragstid. Men der var mange andre ændringer og reformer i spil. Den mest overskuelige var en forhøjelse af momsen fra 12,5 til 15%. Det var sådan en dejlig nem skrue at dreje på.

Det forjættede land

Blandt landmænd på Nørre Nebel-egnen talte man ti år derefter stadigvæk en del om det store møde om de europæiske markedsordninger. Det var dengang i 1960, hvor de den 7. marts havde været flere end 500 samlet på Kjærs Hotel i Nørre Nebel for at høre den socialdemokratiske udenrigsminister Jens Otto Krag. Og ham kunne de til deres egen store forbløffelse godt lide. De så sammen med Krag frem mod ”Fællesmarkedet”, det man i daglig tale også kaldte ”de seks”. Et europæisk indre marked med sikret afsætning for landbrugsvarer, og det der lignede stabile priser. Efter et årti med forlig på forlig, kriseløsninger, nye landbrugspakker, mælkestrejke, valutauro med devalueringer osv., var det drømmenes land for landmændene. De ville gerne have arbejdsro.

Men døren til det nye fælles marked gik bare ikke op dengang i starten af de ellers så glade tressere. Og den 3. maj 1960 endte Danmark derfor i EFTA, kaldet ”de syv”. Et løsere frihandelsområde. Og den franske præsident, general Charles De Gaulle klappede året efter døren til *EF belt* i for især Storbritannien men også for Danmark, Irland og Norge. Nu var generalen gået på pension. I 1970 døde han. Og ti år efter det gode møde på hotellet i Nørre Nebel kiggede man atter mod det forjættede land.

Den senere formand for sparekassen, gårdejer Gert Høj Pedersen fra Kvong, mente, at *nu* var den der. Og i 1971 byggede han nyt stuehus. Året efter stemte danskerne den 2. oktober om EF og sagde med to ud af tre stemmer klart ja. Fra den 1. januar var Danmark medlem af De europæiske Fællesskaber. Og et par år senere var værdien af Gert Høj Pedersens gård gået pænt op sammen med de fleste andre danske landbrugsbedrifter. Andre steder byggede landmænd i glæde over de nye tider en udestue eller en kvist på stuehuset. Og folkeviddet døbte hurtigt de nye tilbygninger: ”EF-knaster”.

Lyst til lån

Man skulle tro, at landbrugets glæde lod sig direkte aflæse i sparekassens regnskab. Men her voksede lånene mod pant i landbrugsejendom ikke lystigt mod himlen. Fra årsregnskabet 1971-72 til året efter steg denne gruppe af lån kun med en lille kvart million til ialt syv millioner. Til gengæld gik kassekreditterne op med fem millioner og lå nu nær ved 20 millioner. Og her lå der nok en god del af landbrugsoptimismen bag. I regnskabet 1974-75 tog kassekreditterne yderligere et hop i vejret til ialt 33 millioner kroner. Og alt i alt havde sparekassen siden jubilæumsåret 1969 og frem til og med regnskabsåret 1974-75 øget de samlede udlån fra 23 til 59 millioner kroner. Indlånene var tilsvarende steget fra 27 til 54 millioner kroner. Men hovsa! Hvor var dækningen og sikkerheden blevet af? Den lå trygt nede i cigarkasserne med reserverne, hvor over syv millioner kroner hvilede sikkert. Og andre banker og sparekasser må have haft tillid til Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn. For her havde de placeret syv millioner kroner som indskud.

Muligvis brugte de gode bankkolleger det kendte gamle udtryk: ”Så sikkert som Sveriges Bank” men med den bagtanke, at man måske i bankkredse i Stockholm tværtimod sagde: ”Så sikkert som Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn”. Og gik det lidt baglæns med den danske økonomi, så var jammeren til at overse i Nørre Nebel. Men lidt ekstra

Når Gitte rykker ud

Gitte Sørensen må siges at være en af de hårdt ud-kørende fra sparekassen. Hun er i sparekassen i 43 år med start i 1973. Og er der problemer, så rykker hun ud. Da en kvinde har (mis)brugt en andens kort og hævet penge i sparekassen, indleder hun en efterforskning. Og på et tidspunkt holder Gitte i sin gamle Lada henne ved toget. Ganske rigtigt! Kvinden er med. Gitte kan genkende hende. Og nu ”eftersætter” hun kortmisbrugerens bil og registrerer adressen. Så ringer hun til politiet. Og de uretmæssigt hævdede 1.200 kroner kommer hjem i kassen igen. I et andet tilfælde er der sket en fejludbetaling. En kunde har 17.000 kroner stående på en konto. Men de må netop ikke ud-betales. Det er de desværre ved en fejl blevet. Men Gitte Sørensen henter dem igen, selv om det er hos en større kunde. I et andet tilfælde må hun afhente et checkhæfte, som en body-

buildertype heller ikke skulle have haft i hånden. Den udrykning er hun bestemt ikke begejstret for. Men hun gør det. Og hun får sit hæfte med hjem.

rettidig omhu sneg sig nu alligevel ind på bøgerne: Nu stod der en kvart million på kontoen for imødegåelse af tab på lån. Man vidste jo aldrig.

Hvor penge og mennesker har det godt

Jovist! I sparekassen gik det godt. Og nye medarbejdere blev forsigtigt lukket ind i et pengeinstitut med meget få ansatte, to direktører og en formand for tilsynsrådet, der var der tidlig og silde og var med i nærmest hver eneste postering.

Anne Mette Hansen blev elev den 15. januar 1971. Det var en lidt sur vinterdag med temperaturer omkring frysepunktet og en smule tåge og regn. Men nu kom hun ind i varmen i sparekassen og blev der frem til 2015.

Senere samme år ankom Jonna Cramon. Hun var udlært på fiskerihavnen i Esbjerg, men havde en kæreste i Nørre Nebel. Hendes svigerfar havde netop hos frisøren (hvor ellers?) hørt en af sparekassedirektørerne sige, at ”det ikke var til at få folk”. Så søgte hun ind, blev antaget og kom tættere på kæresten. Senere gik turen til Sparekasseskolen. Hun blev assistent og var i afdelingerne i Nymindegab, Henne Stationsby og Nørre Nebel, til hun stoppede i sommeren 2014.

Om mandagen den 2. august i 1971 ankom Helle Lyngsø på en dag med rigtig sydvestjysk sommervej: Byger og temperaturer svingende omkring de 20 grader. Hun faldt godt til og blev der i 43 år.

Meget havde flyttet sig i den danske økonomi, da Jenny Christensen sammen med foråret den 15. marts 1973 gik ind ad døren til sparekassen i Nørre Nebel. Temperaturen nåede næsten 10 grader den torsdag. Og hun havde meget at nå. Jenny kom fra Nørre Nebel Bogtryk, der udgav Ugebladet for Nørre Nebel og Omegn, og hun blev ansat som kontorassistent. Siden kom hun på Sparekasseskolen, var med ved opstarten i Outrup og var i sparekassen i 44 gode år, hvor hun havde kunder fra hele landet.

En tand til for den lille mand

Faglige konflikter og trusler om at nedlægge arbejdet har ikke præget livet i sparekassen. Men ved én lejlighed står hele personalet sammen over for direktionen. Det er i 70'erne. Og årsagen er et nej til en kunde. Han er meget lidt bemidlet og iøvrigt noget af en særling. Men han vil gerne låne 5.000 kroner, så han kan få et sæt særdeles nødvendige nye tænder. Direktionen vender tommelfingeren nedad. Men da går hele personalet på barrikaden. Man tropper op foran direktionens skriveborde nede i hjørnet og meddeler: ”Hvis han ikke får det lån. Så går vi!” Og så får han sine penge til gebisset. Det er måske de sikreste penge sparekassen nogensinde har lånt ud. Manden møder op hver eneste fredag for at betale et afdrag på lånet.

Da de første flygtninge fra de forfærdelige kampe i ex-Jugoslavien i 90'erne kommer til området, tager man pænt imod dem. De får lån til at etablere sig, så de kan få et ordentligt liv. Og for dem er tilbagebetaling en æressag. Den første jugoslaviske kunde betaler tilbage før tid. Siden har man også taget imod polske udlånskunder. De er typisk ansat ved landbruget. Og de er særdeles stabile.

Den 1. juli erobrede Gitte Sørensen fra Outrup sig i ordets bogstaveligste forstand en plads bag sparekassens skranke. Som skolepige havde hun i flere somre været ansat derinde som piccoline. Og frisk fra 7. klasse gik hun nu ganske enkelt ind og spurgte, om der mon ikke var et fast job til hende? Det var der. Og fra 1974 var der også en læreplads.

Så hun blev der i 42 år og sluttede af som hun begyndte: På en 1. juli. Det var i året 2016 og på en fredag, hvor der trods regn og byger var mulighed for en del sol og op til 22 grader. Så hun startede sit ny liv med at holde en god weekend.

Glade nye medarbejdere kom til op gennem 70'erne. Og sparekassen havde noget at have glæden i. Udviklingen gik harmonisk i den rigtige

Økonomi i gulvhøjde

Ordet ”kuponklipper” er på vej ud af sproget. Men endnu i 70'erne sidder der kuponark på obligationer. Og klipper man dem af, kan obligationsejeren indløse dem og dermed få udbetalt sin rente. I pengeinstitutter med mange obligationer i depot giver det ikke så lidt arbejde omkring terminsdage. Og i sparekassen i Nørre Nebel er det ikke lige det, man ser mest frem til. Typisk lander arbejdet hos nogle af pigerne. De klipper jo så pænt. Men de kommer lidt lettere uden om det sure arbejde med en model, der godt nok ikke er lige efter bogen: Det er aftenarbejde. Så de tager alle kuponarkene med ud af sparekassen og slår sig ned i kollegaen Olga's private bolig lidt nede ad gaden. Her hælder de hele herligheden ud på stuegulvet og går igang med saks og godt humør. Olga laver mad og kaffe. Og vist er det trælse arbejde en sen forestilling. Men det hele går lidt lettere, når det er nede i gulv og snakkehøjde.

retning. I regnskabet 1969-70 var overskuddet på 320.000 kroner, der traditionen tro skyndsomt var blevet lagt trygt ned til reserverne. I regnskabet 1972-73, der var afsluttet og underskrevet netop få måneder efter, at Danmark blev en del af De europæiske Fællesskaber, var der også kun gode tal at læse. Nu lå overskuddet på 717.000 kroner. Det var resultatet af en jævn vækst siden den store fødselsdag i 1969.

De fleste bank- og sparekassefolk ser helst overskuddet komme fra det, der så smukt hedder ”den primære drift”. I Nørre Nebel var renteindtægten fra udlån siden 100-årsdagen vokset fra 2,5 til 3,5 million. Og så var der ellers indtægter fra obligationsbeholdning m.v.. Det smukke princip med ikke at flå kunderne for det, man kunne komme afsted med, var bibeholdt. I årsregnskabet 1972-73 fik sparerne 2,6 mill. kroner i rente af de 44 millioner, de havde betroet sparekassen. Og lånerne måtte så af med de 3,5 millioner kroner for de 40 millioner, de havde lånt fra den fælles kasse. Målt med de store danske pengeinstitutter var det ikke bare anstændigt. Det var ligefremt venligt.

Lyset gik ud

Økonomien i Danmark skred den forkerte vej. Nok var Danmark kommet med i EF. Men den nye socialdemokratiske statsminister, Anker Jørgensen, havde sine vanskeligheder. Og beskæftigelsen faldt. Gennem årtier var skatter og afgifter i Danmark kun gået en vej: Opad. Og nu begyndte en bred protest at vokse. I spidsen stod advokat Mogens Glistrup, der selv havde skaffet sig en trækprocent på et stort rundt nul. Hans nystiftede Fremskridtsparti havde vind i sejlene. Det havde også den utraditionelle socialdemokrat Erhard Jacobsen, der efter mere end 40 år i partiet den 7. november stiftede Centrum-Demokraterne, for så dagen efter at vælte regeringen ved at komme for sent til en afstemning. Han oplyste, at han på vej mod Christiansborg var kørt tør for benzin.

Valget kom den 4. december. Og det blev døbt ”jordskredsvalget”. En tredjedel af folketingets medlemmer blev skiftet ud. Og antallet af partier voksede fra fem til ti. Men hen over valgkampen var der til overflod blevet skruet ned for både lyset og varmen i Danmark. I oktober var der udbrudt krig mellem Israel, Syrien og Ægypten. Og de arabiske lande spillede olie kortet. Det havde man i Vesteuropa ikke lige set komme. Produktionen blev sat ned og prisen op. Og en ganske almindelig dansk familie lærte oliekrisen at kende. Deres olieleverandør skrev nærmest ulykkeligt til dem, at 1.000 l. fyringsolie fremover ikke ville koste 350 men 780 kroner. Og det blev siden værre og værre. De glade dage med masser af billig varme i hele huset var forbi.

Det gjorde ondt.

I Danmark var 90 procent af energiforbruget i form af olie. Og til overflod slog vinteren til allerede sidst i november med sne og bidende kulde. Der blev indført fartbegrænsning på 80 km/t. på landevejene. Bilfrie søndage blev et helt nyt begreb. Der kom forbud mod lys i butikernes vinduer. Og aviser, radio og tv flød over med mere eller

Midt i halvfjerdserne kommer de elektroniske kasseterminaler til Nørre Nebel. Her er det Jenny Christensen, der sidder ved vidunderet.

mindre gode råd om, hvor man ellers kunne spare på energien. Blandt de mere opfindsomme var idéen om, at biler i byområder kun skulle køre med positionslys for at spare strøm og dermed benzin. Fælles for det forslag og de fleste andre var, at de med eksperternes ord udelukkende havde ”psykologisk betydning”. I Storbritannien sagde en minister i ramme alvor en kold morgen i BBC, at briterne burde børste deres tænder i mørke. Der manglede næsten kun, at Vera Lynn sang bagefter.

Smalle tider

På et iskoldt Christiansborg var der vendt op og ned på alt, hvad der hidtil havde været god latin i dansk politik. Efter nytår dannede Poul Hartling en særdeles smal venstregering. Det var det eneste, der i situationen var muligt. Den havde et parlamentarisk grundlag på bare 22 venstrefolk og blev hurtigt døbt ”Træskoregeringen”.

Den fik det heller ikke let. Oliekrisen medførte firmalukninger. Der var allerede før krisen indført et bygge- og anlægsstop for offentligt byggeri. Obligationskurserne raslede ned og renten dermed op. I sommeren 1974

lå den på 18%. Nationalbanken klamrede sig til valutareserverne. Oven i kom regeringen så med en omfattende sparepakke. Og lige præcis i det noget dystre år etablerede den unge tømrer, Villy Frederiksen fra Outrup, sig med sin egen tømrer- og snedkerforretning. Ni år senere kom han i bestyrelsen for Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn. Og fra 2002 til 2011 var han sparekassens formand. I sit første år som selvstændig havde han fem ansatte og fakturerede en svendetime til 30 kroner plus moms.

Men var det trange tider for byggeriet, kunne Villy og andre i branchen da i det mindste glæde sig over, at danskerne nu på den hårde måde havde opdaget, at der skulle isoleres. Og det gjaldt alt fra små ældre landejendomme til selv nyere parcelhuse og sommerhuse. Man kunne godt glemme de mange mere eller mindre opfindsomme spareråd. Nu skulle medarbejderne i sparekassen være klar til at snakke lån til termostater, isolering med dampspærre, nye vinduer med termoglas, brændeovne og anden fornuftig investering. Vist var renten på vej op. Men det var olieprisen også. Og det var en god forretning at pakke huset ind. På Nørre Nebel Varmeværk havde man allerede installeret en olieforvarmer, så man kunne fyre med tykkere og billigere olie. Det hjalp lidt altsammen.

Danmark fik en meget smal regering i året 1974. Men Blåbjerg kommune fik sig igen en bred. Kommunens første borgmester i en ny ”rigtig” kommune, Jens Kr. Christensen, var død i april. Og han var blevet afløst af den markante leder af Nørre Nebel Realskole, Poul Qvesel. Nu var der så kommunalvalg på ny den 5. marts 1974. Og nok en gang var det lokallisterne, der satte dagsordenen. Poul Qvesel blev genvalgt med alle 17 stemmer. Og viceborgmester Chr. Nielsen fra Lunde ligeså - dog kun med 16 stemmer. Der var én blank. Og det talte man vist meget om i kommunen dagen derpå. Qvesel fortsatte. Og samtidig stoppede han efter 35 år på den realskole, der var hans

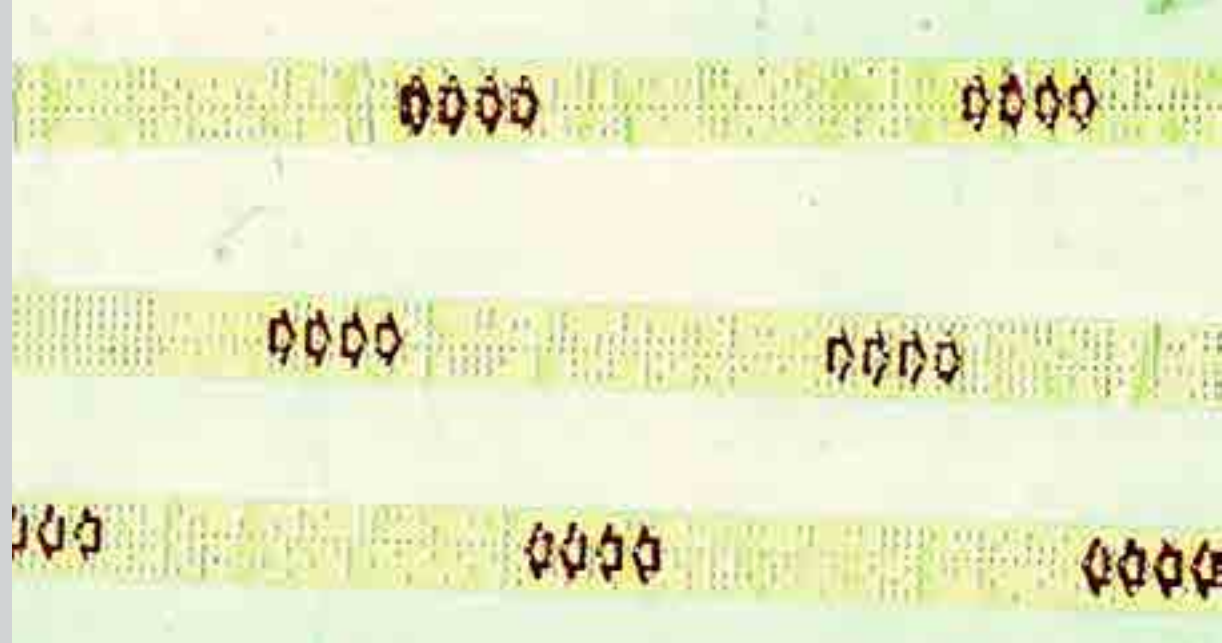

Den markante Poul Qvesel er på stort set alle felter en mand med indflydelse i området omkring Blåbjerg. På billedet man se hvordan.

Store Qvesel med lille minus

Poul Qvesel er gennem mange år er ægte institution i Nørre Nebel og den gamle Blåbjerg Kommune. Han er manden, der opretter byens private realskole og driver den gennem 35 år. Og siden hen fungerer han som kommunal skoleinspektør. Qvesel er undervejs også divisionschef i Det Danske Spejderkorps og stifter af det første hjemmeværnskompagni i Blåbjerg kommune. Han er aktiv i kommunalpolitik i 32 år som sognerådsformand og borgmester. Poul Qvesel er simpelthen her der og alle vegne. Enhver på egnen kender den markante mand med den store indflydelse. Og i sparekassen har de fleste haft ham i skolen til fysik eller matematik. Qvesel har man respekt for.

En dag kommer han som så ofte før ind i sparekassen. Han har sit kontoudtog med i hånden. Og han er bestemt ikke tilfreds. Der er et eller andet, der er forkert. En tidligere elev kigger på sagen og finder hurtigt forklaringen på Qvesels problem: Kontoudtoget er ikke forkert. Poul Qvesel har bare overset et lille minustegn. Men det kræver en meget dyb indånding, før den gamle elev tør sige: ”Qvesel, du er i debet”!

livsværk. Den blev siden lagt sammen med kommuneskolen lige ved siden af. Og sikkert er det, at Poul Qvesel også var leverandør af nye unge medarbejdere til sparekassen. Han havde efter sigende haft dem alle sammen til matematik og fysik.

En fremtid med huller

Mange af tressernes konti var med en rigtig sparekassebog i stift bind og alle bevægelser ført med fyldepen. Og i det hele taget skrev man meget i hånden i sparekassen. Om det så var årsregnskabet, var det sirligt udarbejdet i hånden og med blæk. Det flyttede sig med 70'erne. Allerede i 1968 havde man i al stilfærdighed indledt arbejdet med at få bogføringen foretaget som elektronisk databehandling. Større danske virksomheder var op gennem 60'erne kommet igang med hulkortene, der især blev brugt til at holde styr på kundernes indbetalinger. Men i Nørre Nebel kom nu hulstrimlerne. Alle dagens transaktioner skulle føres ind på strimler, der lignede dem man anvendte i fjernskrivere (telex). Via særligt udstyr blev samtlige dagens bilag ved aftenstid skrevet ind på strimler af ”hulledamer”. Og så transmitterede man via en strimmellæser og telefonlinjen hele herligheden til sparekassernes fælles datacentral. Det lyder lettere, end det var. Ofte kørte papirbåndet skævt.

Så var det om igen med ny indtastning af hele herligheden. Og hurtigt gik det just ikke over en almindelig telefonforbindelse. ”Hulledamerne” morede sig hovedrystende over sparekassens reklametændstikker, hvorpå der stod ”I sparekassen går det hurtigere”.

Men der var så meget, der var nyt i sparekassen. Jonna Cramon mødte som nyansat en dag op i lange bukser. Og hun opdagede hurtigt, at det ikke var lige efter sparekassebogen. Det hang i luften, at *det* gjorde man altså bare ikke. Men hun syntes selv, at det var et lille stilfærdigt ungdomsoprør på rette tid og sted. Så hun gav sig ikke. Og forresten var det en ganske nydelig buksedragt i hør. Men hun havde nu nok fra den første dag bemærket, at her var mændene i hvid skjorte og slips. Så var linjen lagt.

Der var en barriere. Og det blev pigerne der brød den. Og lige pludselig kunne man godt gå i cowboybukser på jobbet i sparekassen og alligevel være velklædt. Men der var andre barrierer: Jonna i buksedragten var blevet ansat sammen med en mandlig elev. Men i dag konstaterer hun med et lille suk, at ”det var altså mig, der skulle lave kaffe, ordne posten og til overflod sidde med kasser fyldte med checks, der skulle stemmes af. Alt håndholdt. I det hele taget kunne det også være hårdt fysisk arbejde. F.eks. når der skulle slæbes mønter op fra kælderen eller stemples checkhæfter. Det var simpelthen hårdt for skuldrene.

Hulstrimlerne blev fra 1975 afløst af nye systemer. De hed TP1 og TP2. Og her blev alt læst direkte ind i en hukommelse. Det *kunne* ikke køre skævt som papirbåndet. Men der var så meget andet, der kunne gå galt, inden man over telefonsystemet havde afleveret dagens transaktioner til den fælles datacentral. TP2 havde sin egen server. Det skulle være så godt. Men nem at samarbejde med var den ikke. Det var ikke altid, den var villig til overhovedet at åbne op. Og den lod sig kun opdatere efter svære forsøg på overtalelse og nænsom omgang. Den skulle man tale

I tresserne og halvfjerdserne har man ferievikarer i sparekassen. Især sommerafdelingen på Henne Strand er et godt sted for pigerne, der er sparekasseansatte for nogle måneder. Her er det Alice fra Sparekassen Sydjylland og Lene fra Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn. De trivedes fint med det til tider hårde tempo og de mange køer af vekselturister. Også en tysk vikar fandt plads i den sommertravle sparekasse. Sabine fra Berlin havde lært sig noget dansk på forhånd. Hun læste danske bøger. Og hun sugede til sig om Danmark og danskerne en sommer lang. Sommerfilialen ude i sandet blev drevet som en fælles vekselafldeling for de to sparekasser.

pænt til. Og når man arbejdede med den, var det efter det gode gamle slogan ”Try, try and try again”. TP2 krævede en engleblid tålmodighed af brugerne. Og der var de aftener, hvor man måtte hente mad fra bodegaen. Pigerne (for dem var det jo) kunne risikere at sidde hele natten, før alt var indrapporteret. Og det var med nerverne hængende uden på tøjet. For alt skulle være inde i det centrale system, inden sparekassen åbnede næste morgen.

Hjæælp!

Den senere direktør i sparekassen, Poul Pedersen, fortæller, at man fik etableret en ordning, så man i nødens stund kunne låne Grindsted Sparekasses system. Og så prøvede man nok engang med det. Eller som Poul Pedersen med et lille suk i dag kontant udtrykker det: ”Først var vi gået fra fyldepen til kuglepen. Nu var det fra hulstrimler til on-line. Det første gik nemmere end det sidste. Og hver gang, der kom et nyt system, kunne vi kassere alle de erfaringer, vi havde fået med det forrige. Og ved hvert nyt system fik vi at vide, at næste gang blev vi overflødige. Det blev vi nu ikke. Men hvem havde dengang troet, at kassen siden hen skulle være lukket om formiddagen?”

Det var ved starten af 80’erne, at sparekassen fik sin første pc - eller hvad det nu var. Ifølge Poul Pedersen kostede den 42.000 kroner, hvilket i året 2019 svarer til lidt over 150.000 kroner. Og så kunne den ikke en pind. Glem alt om regneark og hvad man ellers til daglig i dag bruger i sparekassen: ”Vi brugte den til at skrive breve på. Og så var den jo også god til spil”, fortæller Poul Pedersen. Men en sensation i sparekassen, det var den. Næsten lige som den Dalton regnemaskine, der ankom i 1930. Den kostede 755 kroner, hvilket i dag så nogenlunde er lig med 65.000. Men så havde den også to tællerværker og kunne både lægge sammen og trække fra.

Det er halsløs gerning at følge med computernes fremmarch og udvikling, hvad enten man forsøger sig med 70’erne, 80’erne, eller hvad derefter

Direktorerne Thomas Møller Bendixen og Jens Høj fotograferet foran den gamle indgang til sparekassen på en kold vinterdag. De udgør direktionen fra 1967 til 1979. Og efter Møller Bendixens pensionering kører Jens Høj videre som enedirektør frem til 1998. Han fungerer således som direktør i hele 31 år. Thomas Møller-Bendixens samlede tid som direktør er på 12 år. Man holder længe i sparekassen. Bemærk den gamle sparekasseeg over indgangsdøren og skiltet med den store prik. Strengt taget er det prikken, der den vinter i 70’erne er sparekassens logo. Men egen får da lov at være der lidt endnu. Måske er den alligevel svær sige farvel til?

fulgte. Udviklingen var voldsomt accelererende. Men sikkert er det, at systemerne hen ad vejen blev bedre og bedre. Og hos brugerne voksede evnerne til at håndtere dem hastigt. I 1975 var den nye teknologiske fronlinje helt fremme ved skranken og dermed kunderne i Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn. Antallet af ekspeditioner var i de travle perioder oppe på 1.500 pr. dag. Og nu blev det hele afviklet via tre kasseterminaler og en ekspeditionsterminal. Hver eneste transaktion var gennemført og registreret i datacentralen, allerede før kunden tog sin kvittering og sagde tak for i dag. Kontoen var a’jour.

Datamængden sad heller ikke længere fast i telefonnettets tynde kobbertråde. Nu havde Post- og Telegrafvæsenet etableret gode brede forbindelser. Men pudsigt nok betød den nye teknik i sommeren 1975 ikke indskrænkninger i personalet. Tværtimod. Ved jubilæet i 1969 var der otte. I 1970 talte man 11. Og så bare fem år senere nåede man de 20. Men mennesker og maskiner krævede mere plads. Så Nørre Nebels

pæne og klassiske sparekassebygning fra 1931 måtte igennem en ny ombygning. Den gav 75 kvadratmeter ekstra arbejdsplads. I hine tider lejede man dele af bygningen ud til både kommunekontor, en advokat og lidt andet forskelligt. Men efterhånden havde man selv brug for det hele og lidt til. Bare ikke direktionen. Oprindeligt var der etableret fine direktionskontorer. Men dem ville direktørerne ikke bruge. De holdt hellere til nede i hjørnet, så de kunne følge med i, hvad der skete i sparekassen. Af og til udleverede de et checkhæfte eller gennemførte en ganske almindelig ekspedition. Og på den måde holdt de god kontakt med kunderne.

Hjæælp 2

En anden form for hjælp oplevede Blåbjerg Kommune (og sparekassen) i sensommeren. Pludselig var det politisk oppe at vende, at Hjemmeværnsskolen i Nymindegab kunne flyttes til den nu ledige kaserne i Tønder. Gode råd var dyre. Og borgmester Poul Qvesel ilede hjem fra ferie for sammen med kæmner Thorup Andersen straks at få foretræde for forsvarsminister Kjeld Olesen. De havde stablet rigeligt med argumenter op for at bevare den 25 år gamle skole i kommunen. Men det store held var, at Kjeld Olesen kendte Nymindegablejren særdeles godt. Hans far, Anker Olesen, havde været en af de første hjemmeværnskonsulenter. Så Kjeld havde mange gange været med derovre. Det hjalp i al stilfærdighed. Og til alt held ville det være dyrt at flytte Hjemmeværnsskolen til Tønder. Det mente i hvert fald Kjeld Olesen, der havde forstået budskabet fra de bekymrede gæster fra Blåbjerg.

Hvis skolen var blevet flyttet, var det blevet dyrt for Blåbjerg Kommune, der ellers var pænt på vej op på grund af turismen. Henne Strand gav et godt bidrag til væksten. Og et nyt stykke sommerland ved Houstrup var lige om hjørnet. Men et tab af Hjemmeværnsskolen havde også kostet for Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn. Der var mange gode faste

I 1974 er der for alvor gang i turismen ved Henne Strand. Og mange turister vil gerne veksle D-Mark, svenske og norske kroner og andet til danske kroner. Så sammen med Sparekassen Sydjylland etablerer man en sommerfilial ude i sandet. Den finder turisterne hurtigt. Og de kan lide at komme hos et travlt men kvikt og smilende personale.

lønmodtagere blandt de ansatte på skolen. En flytning ville have berørt mindst 500 mennesker. Og hvis der skulle være lidt ekstra hjerteblod i det: I Nymindegab lå sparekassens første og hidtil eneste filial. Men flere skulle hurtigt følge.

Ud til kunderne

Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn lå og ligger centralt i de syv gode sogne, der danner den traditionelle hjemmebane. Længste afstand ud til sognegrænsen var ca. 12 km. Så i princippet skulle hovedafdelingen på Nørre Nebels Bredgade være nok. Alligevel havde man fra gammel tid en filial i Nymindegab. Og i 1974 begyndte der at være så stort et

pres fra de mange turister ved Henne Strand, at man sammen med Sparekassen Sydjyllands afdeling i Varde etablerede en filial midt i det buldrende sommerland. Det handlede stort set om bare en ting: D-Mark til kroner og kroner til D-Mark. Filialen havde åbent fra 9 til 11.30 hver dag. Men i det tidsrum kunne der nemt være flere end et par hundrede kunder i butikken. Og der blev foretaget vekselforretninger for over 100.000 kroner. Det var et spændende men også noget hektisk sommerjob for de medarbejdere, der havde tjansen. Men der var en lille fidus: I forbindelse med sommerfilialen lå der en ferielejlighed. Den kunne lånes af personalet og var meget eftertragtet. Så satte skattevæsenet den i værdis. Det var til ”tyskerpriser”. Og det kølnede interessen mærkbart. Det blev lidt sværere at lokke medarbejdere ud til det stressende job og de evige diskussioner med tyske turister om, hvorvidt en D-Mark skulle koste 2,32 eller 2,34 kroner. Og endelig var der det rent sikkerhedsmæssige: Det var jo en filial præget af mange kontanter.

Den næste filial blev sat på skinner ved starten af 1975. Da vedtog tilsynsrådet at købe ejendommen matr. 11 y, Over Fidde, Henne Sogn for 160.000 kroner. Det var en tidligere købmandsbutik i Henne Stationsby. Men købmanden var død, og nu ville hans enke gerne sælge. Hun skulle dog også have et sted at bo. Og sparekassen fulgte en kendt og god model for handlen: Købmandsenken kunne blive boende i lejligheden oven på i fem år for en aftalt beskeden husleje. Hun skulle heller ikke betale indskud. Og så kunne man på rimelige betingelser for begge parter i maj 1975 etablere en filial, der var aktiv frem til 1999.

Selvfølgerlig holdt man en velbesøgt reception, da afdelingen åbnede, og assistenterne Anna Mette Hansen og Gitte Sørensen tog imod de første kunder. De var klar til både at hjælpe de lokale med almindelige forretninger og alle de tyske turister, der kørte lige forbi og skulle have vekslet til kroner på vej mod sommerhuset. Og selvfølgelig skulle der ved en sådan lejlighed være en luns til den fremmødte presse:

Sommeren 1975 var drønende varm og plantagerne omkring Blåbjerg knasende tørre. Det gik galt i Nymindegab Plantage med en voldsom brand og et Sankt Hans-bål i utide den 23. juni. Og den 8. august var den alvorligt gal igen. Da brændte det på Houstrup Strandvej i Houstrup Plantage. Det bredte sig, og det var voldsomt. Brandfolk fra hele Danmark deltog i slukningen. Og lokalt forstod man, at der skulle en ny og stærkere beredskabsplan til. Var det gået helt galt, kunne det have ramt området hårdt på indtjeningen fra turismen. (Foto: Børge Kjær, Varde)

Formanden for sparekassen, gårdejer Ejner Hansen, kunne fortælle, at man ikke havde umiddelbare planer om nye filialer. Men skulle der komme ønsker om nye afdelinger, så var det sparekassens politik at se på det med velvillige øjne. ”Vi har det princip, at vi gerne vil betjene vores kunder så godt som muligt”, lød det fra formanden. Og sparekassen var på ingen måde påholdende, når det handlede om lokalsamfundets ve og vel. Man bevilgede samtidig et kontant tilskud til den nye svømmehal i Nørre Nebel på 25.000 kroner.

Og så var der brand i den

Sommeren 1975 var helt fantastisk. Men vejrmæssigt næsten for god. Heden bølgede hen over landet med temperaturer mellem 25 og 30 grader. Og i Blåbjerg og Nymindegab plantager var alt knasende tørt.

Det gik galt første gang den 23. juni, hvor Nymindegab Plantage tændte an. Og anden gang den 8. august ved Houstrup Plantage på en af de dage, hvor Danmark var det varmeste sted i Europa. Ved Holstebro målte man den 10. august 36,4 grader. Brandene var voldsomme. De blev bekæmpet af mandskab fra brand- og redningsstationer inden for en stor radius, forsvar og hjemmeværn på egnen og Civilforsvarskorpset fra næsten hele Danmark. For første gang i Danmark gennemførte man her forsøg med at slukke fra luften. Og da der manglede hænder til afløsning for de udmattede brandfolk, meddelte Blåbjerg Kommunes borgmester, at alle, der gik ledige, kunne få et job til tariffmæssig løn her og nu. Ca. 100 mand meldte sig. I centrum for hele indsatsen stod Blåbjerg Kommunes brandinspektør, Flemming Kjerkegaard. Han var (og er) en meget aktiv mand. Og det fik bestyrelsen i Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn også at mærke året efter.

Lige siden sparekassen blev etableret i året 1869, havde den været ledet af en bestyrelse, der fra 1919 skulle kaldes et tilsynsråd. Rådet var selvsupplerende. Og da medlemmerne typisk sad i en rum tid, vekslede man stille og roligt medlemmerne ud og tog hensyn til, at alle de syv sogne så vidt muligt var repræsenteret. Men i 1976 kom en lovændring. En indskydersparekasse som i Nørre Nebel skulle hvert fjerde år vælge et repræsentantskab. Og det skulle så igen vælge bestyrelsen. I sparekassen i Nørre Nebel vedtog man, at alle, der havde en konto med mindst 500 kroner i indestående, havde stemmeret. Men valgreglerne var lidt knudrede og gav anledning til kritik:

”De indskydere, der afgiver stemme ved valg til Repræsentantskabet, vælger så stor en del af dette, som svarer til forholdet mellem afgivne antal stemmer og det samlede antal stemmer, der tilkommer sparekassens indskydere dog mindst en tredjedel. De øvrige medlemmer vælges af det afgående repræsentantskab. Det bør tilstræbes, at Repræsentantskabet sammensættes alsidigt såvel geografisk som i erhvervs-mæssigt henseende”.

Prøv lige at tage den i langsom gengivelse.

Og skal teksten oversættes kontant, så står der, at hvis stemmeprocenten er lav, er det det siddende repræsentantskab/bestyrelse, der vælger de fleste nye.

Der var kun 274 indskydere, der afgav stemme. Hvilket ikke var mange set i forhold til, at man det år tog imod 81 millioner fra indskyderne og lånte 73 millioner ud. Men da det jo gik godt i sparekassen, var der tilsyneladende ikke mange, der følte noget stort behov for at lade deres stemme høre. Det var første gang, man valgte repræsentanter, så der var ikke noget ”afgående repræsentantskab” til at vælge ”de øvrige medlemmer”. Det var bestyrelsens job. Med andre ord: Det var næsten som hidtil: De gamle valgte de nye.

Stemmerne var fordelt på to lister. Den ene var opstillet af den gamle bestyrelse. Og den anden kom fra en yngre gruppe, der gerne ville have fornyelse. F.eks. lidt færre landmænd og lidt flere lønmodtagere og folk fra andre erhverv. I spidsen her stod kommunens kendte brand- og bygningsinspektør, Flemming Kjerkegaard fra Nymindegab.

Resultatet blev, at bestyrelsens liste fik fem valgt og de nye ”oprørere” tre. Men så skulle der jo suppleres med 16 repræsentanter. Her valgte bestyrelsen udelukkende fra sin egen liste uden at tale med ”de nye”. Og så protesterede Flemming Kjerkegaard.: ”Vi føler ikke, at de demokratiske spilleregler er fulgt”! Sagde han. ”Vi har handlet fuldstændig efter loven”, lød det fra formanden for bestyrelsen siden 1962, Ejner Hansen. Begge parter havde nok ret. Demokratisk var det ikke, omend alt var efter bogen. Blandt de (ud)valgte fra bestyrelsens liste var der kandidater, der kun havde fået *en* stemme, medens den anden liste bl.a. havde to mand med hver 11 stemmer. Og de kom ikke ind. Blandt de tre valgte fra den ”nye” liste var Flemming Kjerkegaard, der havde fået så mange stemmer, at kun formanden havde flere. Og han blev siddende i repræsentantskabet for i 2001 at rykke op i bestyrelsen. Her forblev han

aktivt arbejdende til 2012, hvor han faldt for 70-års aldersgrænsen. Når man råber op, risikerer man at blive valgt og sat i arbejde. Og Flemming Kjerkegaard havde det godt med bestyrelsesarbejdet.

Afgrundens rand i sigte

De nok så glade og blomstrende tressere var for længst gået ned bag tabte horisonter. Og muntert var det ikke at iagttage den politiske udvikling i Danmark, medens 70'erne gik på hæld. Den smalle venstre regering var i januar 1975 blevet afløst af en smal socialdemokratisk. Den måtte igennem et par store forlig for at redde betalingsbalancen. Og så måtte den tage et valg i februar 1977 for derpå at fortsætte sin ensomme kurs frem til august 1978. Da kom Venstre med ombord. Men de to parter var simpelthen ikke trygge ved hinanden. Det var ikke noget lykkeligt ægteskab. Det holdt kun et år. Så var der valg igen. Og Anker Jørgensen kørte på ny alene med regeringen. Han kørte ved siden af oliekrise nummer to. Den gjorde alle problemer med inflation, devalueringer og betalingsbalancen endnu værre. Og den 28. oktober 1979 lød det i et tv-interview fra finansminister Knud Heinesen:

»Nogen fremstiller det, som om vi kører på kanten af afgrunden. Det gør vi ikke, men vi har kurs imod den, og vi kan se den«.

Og så var ”fattigfirserne” der for fuld udblæsning.

Krisen handlede om Danmarks økonomi i en usikker verden. Det var ikke som under finanskrisen i 2007 en krise for pengeinstitutter. I Nørre Nebel kunne man trygt sige: ”Vi har ikke gjort noget!” Man havde flittigt lånt ud for at holde gang i hjulene på virksomheder, man troede på, og til stabile familier. Alene i de første to måneder af isvinteren 1979 gled 173 lånesager hen over bestyrelsens bord. Og til de fleste af dem nikkede man ja. Men udlånsrenten var som et sikkert krisetegn på vej op. Da man ved udgangen af marts havde protokolleret 57 lånesager,

En god dag i maj 1975. Den nye filial i Henne Stationsby bliver indviet. Det bliver en lille stille filial. For det store ræs foregår ude i sommerfilialen hos turisterne ved Henne Strand. Men her i den gamle købmandsbutik kommer de faste kunder gerne, selv om der kun er få kilometer ind til Nørre Nebel. Fra venstre ses bestyrelsesmedlem, manufakturhandler Erik Jessen, Nørre Nebel, bestyrelsesformand, gårdejer Ejner Hansen, Rærup ved Lydum, det faste hold på Henne Stationsby filialen: Anne Mette Hansen og Gitte Sørensen og til højre direktørerne Thomas Møller Bendixen og Jens Høy. De to udgør i fællesskab direktionen i årene 1967-79. Derefter er Jens Høy direktør frem til 1998.

havde man på samme møde løftet rentesatsen med en halv procent. Og da det omsider blev sommer, lå renten på forbrugslån helt oppe på 18%. Andre steder var de dyrere. Og gik man i kreditforeningen for at hente et kontantlån hjem til huset, lå renten nær ved de 20%. Fra oven af kom begrænsninger i mulighederne. Med en ny lov var sparekasserne blevet ligestillet med bankerne og kunne nu udfolde sig med alle typer

bankforretninger. I sparekassens årsregnskab kunne man således i 1980 læse, at der blandt udlånene var bogført 362.000 kroner på veksler. Det havde bare få år før i sparekassekredse været som at registrere Rød Aalborg hos Blå Kors. Men så spændende var de mange nye muligheder nu heller ikke. Der kom udlånsloft. Loven om rentemarginaler begrænsede mulighederne for indtjening. Og national-bankens direktør, Erik Hoffmeyer, fortsatte, hvor finansminister Knud Heinesen slap:

”Der er seks trin ned til bunden af afgrunden. Og vi har taget de første tre”.
Så var det vist sagt.

At vise flaget

Hårdt var det. Men så var det godt at være en velpolstret sparekasse, der for 1980 præsterede et regnskab, man kunne kalde for ”rimeligt tilfredsstillende”. Der var et overskud på 3,2 millioner kroner. Og halvanden million måtte sættes af til afskrivninger på debitorer. Det sved. Men overskuddet landede da efter skat og det hele på knap to millioner. Og til alt held kunne man også fortælle, at vist var kravet til den ansvarlige egenkapital, at den skulle være mindst otte procent af de samlede forpligtelser. Det betød bare ikke så meget her. I Nørre Nebel lå den på 14,62 procent. Og skulle man undtagelsesvis prale lidt, kunne meldingen fra Nørre Nebel det år lyde: Ingen højere?

Det var ikke fordi sparekassen ruttede med pengene til sine egne. Da direktør Th. Møller Bendixen i sommeren 1979 gik på pension efter 23 år i sparekassen, tildelte bestyrelsen ham en pension på lige over halvdelen af den løn, han fik ved sin fratræden. Og den løn svarede ca. til det, som en lektor i gymnasieskolen eller en oberstløjtnant tjente. Til overflod måtte han skrive under på, at hvis sparekassen gik ned og hjem, stod hans krav efter de almindelige kreditorer. Der var heller ikke nogen bonus eller resultatløns udbetale. Det havde der aldrig været. Og det kom heller ikke siden.

En nydelig filial i Lunde kommer til den 16. januar 1979. Og dermed får 1.150 konti i Lunde og Kvong et nyt hjemsted. Filialen bliver opført i Skolegade. Og her rykker filialbestyrer Anders P. Breum og elev Gitte Aggeboe ind.

Men hen over 70'ernes udklang og trange tider var Sparekassen blevet større. I Lunde og Outrup havde man registreret 1.600 konti. Så man erhvervede en byggegrund på Skolegade i Lunde samt ejendommen Storegade 22 i Outrup. Her skulle der etableres nye sparekaseafdelinger. Det var allerede i 1978, man tog fat. Man havde pengene. Og der var noget at arbejde med: I de to byer havde man taget imod 12,5 millioner kroner. i indlån og lånt 19,5 millioner ud. Men forskellen i beløbene viste så også, at det nok var godt, at de to små nye pengeinstitutter hang sammen med et større.

De stramme betingelser betød også, at sparekassen var gået nye veje. For første gang nogensinde var man udenlands for at hente penge. Et Dollarlån svarende til seks millioner kroner skulle bruges til at hjælpe erhvervslivet. Og man skaffede nu også lokale erhvervskunder individuelle udlandslån for i første omgang 15 millioner kroner. Med lidt hjælp udefra og lidt kreativ tænkning kunne man således nikke ja til alle velbegrundede låneansøgninger. Men nyt og *lidt* mavekriblende, det var det, at hente penge ind over landegrænsen.

I Lunde gik man den 11. januar 1979 nu mest op i, at sparekassen var kommet til byen. Elev Gitte Aggeboe og filialbestyrer Anders P. Breum

tog imod sammen med direktører og bestyrelsesformand. Og ingen var i tvivl om, at sparekassen skulle være fysisk nær ved sine kunder. Det handlede både om de 800 konti i Lunde men også om de 350 i Kvong. Og den 16. november samme år var det Outrups tur til at få sin egen lille sparekasse. Her rykkede Jenny Christensen og Vagn Pedersen ind og holdt fremover åbent hver dag fra 9-12 og fredag tillige 17-19. Og med til historien hører, at begge filialer er der endnu, selv om der kun er seks og syv kilometer ind til ”hovedsædet”.

Koldt vand og fattigfirsere

Efter et årti med en byge af devalueringer, lønglidning, stigende oliepriser, begrænsninger for udlån og indgreb på indgreb fra Christiansborg, kunne man ved Henne Strand midt i juli 1980 konstatere, at også vejret var en jammer. Badevandet var bare 17 grader varmt. Og den D-mark, der ved åbningen af sparekassens sommerfilial i 1974 stod i 2,34 kroner skulle nu honoreres med 3,10. Så meget var den danske krone skredet hen over seks år.

Landbruget kunne glæde sig over devalueringen af den såkaldte ”grønne krone” i EF-systemet. Men erhvervet havde mere end svært ved at leve med en rente omkring 20 procent. Og Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn var begyndt at overtage ejendomme ved tvangsauktioner. Det var ikke noget, man var vant til. Og det var bestemt ikke noget, man gjorde med glæde. Formanden for sparekassen, gårdejer Ejner Hansen fra Rærup, sagde:

”Trods mange dygtige folk inden for erhvervslivet, det gælder både landbrug, håndværk og forretning, har stigningen i rente og omkostningerne medført, at rentabiliteten er blevet så ringe, at man mange steder ikke har kunnet klare forpligtelserne og er bukket under”.

Og Ejner Hansen mente, at det ikke var nok med det, der fra politisk

Bankbutik med kaffe og strik

Filialen i Henne Stationsby kommer til i maj 1975. Sparekassen overtager en ejendom med en lukket købmandsbutik. Og efter en nænsom ombygning bliver købmandsenken boende i den ene halvdel af huset, medens sparekasseassistentene Anne Mette Hansen og Gitte Sørensen rykker ind i den gamle butik med den nye filial. De udgør lidt af et rejsehold.

I Henne Stationsby holder de mandag og onsdag åbent om eftermiddagen. Om formiddagen passer de i filialen i Nyminddegab. Og om fredagen er det lige omvendt. Tirsdag og torsdag er de i Nørre Nebel. Og det er i grunden ganske praktisk. For så kan de tage nogle sager med til Henne Stationsby. Her er der nemlig ikke så travlt. Turisterne ser man ikke meget til. De kommer mest i den travle sommerfilial nede ved Henne Strand. Så de hyppigste kunder er landmænd fra nærområdet og en flok søde pensionister. De har ofte deres strikketøj med til fremvisning og som basis for en lille snak.

Så filialen i Henne Stationsby har en ret høj produktion af kaffe. Kaffe-maskinen i Henne bliver slukket i 1999.

hold var gjort, som bl.a. med muligheden for saneringslån og visse ren-telettelser. Han sagde, at renten burde tvinges ned på 8-10 procent, hvis krisen skulle overvindes. Og grundskatterne skulle væk. Men da man skrev forår 1982 og Ejner Hansen nok en gang præsenterede et regnskab, var det ikke blevet bedre. Sparekassen havde i 1980 og 1981 overtaget flere ejendomme. Og dem søgte man at slippe af med hurtigst muligt, hvis bare prisen var *nogenlunde* rimelig. Det handlede om at undgå de store rentetab. ”Det første tab er i reglen det billigste”, lød det fra en trist formand. Og han havde det nok svært, da han sagde:

”Vi er klar over, at mange landmænd, håndværkere og forretningsfolk er i en økonomisk og menneskelig meget vanskelig situation. Men hvis vi lader følelserne løbe af med os, risikerer vi selv at komme i en krisesituation”.

Det var ikke let at være formand for en sparekasse med kunder hængende ude i tovene og så møde dem i brugsen eller ved en tresårs fødselsdag. Men formanden stod fast og konstaterede, at yderligere kreditgivning i mange tilfælde kun ville udskyde problemerne. Og bestyrelsen ville varetage sparekassen og kundernes interesser dårligt, hvis man kritikløst stillede kapital til rådighed, for kort tid efter at konstatere, at også *den* kapital var tabt. Sparekassen ville gå langt for at løse problemerne. Men man ville ikke kaste gode penge efter dårlige. Og den generelle krise var man magtesløs over for. Formanden håbede på politisk handling. For når landbruget led, gik sorteper videre til bl.a. egnens håndværkere og videre igen til hele lokalsamfundet.

Sparekassen leverede det år mange saneringslån i troen på, at det kunne medføre en afbalanceret økonomi en del steder en gang i fremtiden. Og man gjorde sit ved bl.a. at holde forskellen mellem renten på ind- og udlån lav selv i en krisetid. Andre steder var rentemarginalen i gennemsnit på 6,4%. I Nørre Nebel var den på kun 4,75. Det fortalte også, at man i Nørre Nebel lånte penge billigere ud end andre steder. Og

Nok en af halvferdsernes ombygninger og ændringer i sparekassen er gennemført. Det skal da fejres med balloner, lidt sødt osv. Og ganske mange kunder kigger forbi. Til venstre ses bag skranken Sabine fra Berlin. Hun er gennem flere år en af de populære ferieaflosere. Og det styrker populariteten, at hun lærer sig selv dansk i skrift og tale og det på et ganske nydeligt niveau. Med slips, hvid skjorte og med hænderne i lommen ser man bestyrelsesformand Ejner Hansen fra Rærup ved Lydum.

solvensen var fortsat fin. Hele 14% mod lovens krav om 8. Men vigtigst af alt var måske: Man sad ikke tungt på pengekassen. Der var indlån på 125 millioner kroner. Og af dem var de 121 sendt ud at arbejde i et svært marked. Som en landboformand syd på i Jylland det år sagde det i sin dyrskuetale med et citat af Formand Mao: ”Når det blæser, er der dem, der bygger læskærme, og dem, der bygger vindmøller”.

Det gik - men også kun lige

Historien om Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn er ikke lige efter sparekassebogen. For det gik i "fattigfirserne" efter omstændighederne forbløffende godt sammenlignet med flere andre steder på det finansielle landkort. Afgrundens berømte rand var en tid lang i sigte. Men set i bakspejlet rykkede de solide reserver i cigarkasserne sig gennem årtiet fra 18 til 33 millioner kroner. Sparegrisen er et dejligt dyr. Man skal bare huske at fodre den løbende. Og det gjorde man i Nørre Nebel med hver eneste mulig overskudskrone.

Noget paradys var det dog ikke op gennem "fattigfirserne". Dykker man ned i regnskaberne, finder man f.eks. i 1981 et overskud på kun lige over millionen. Og hensættelser og afskrivninger på engagementerne var faretruende nær ved to millioner. Året efter var det værre. Da blev der hensat 5,5 million til imødegåelse af tab. Og havde det ikke været for gode kursgevinster på obligationsbeholdningen og efterregulering af skatten, ville resultatet for 1982 have været på to millioner skrevet med meget røde tal. Den gennemsnitlige udlånsrente lå på 17 procent og indlånene gav 12. Det var en beskedent rentemarginal. Men sådan var jo sparekassens historiske politik.

Året 1982 bød også på en ny regering. Statsminister Anker Jørgensen kastede håndklædet i ringen og gik af uden at udskrive valg. Den konservative Poul Schlüter tog over og dannede en "firkløverregering" sammen med Venstre, Centrum-Demokraterne og Kristeligt Folkeparti. Og i Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn var der året efter også formandsskifte.

Efter lidt over 20 år på posten trådte Ejner Hansen tilbage som formand. Og ny formand blev Niels Jensen Pedersen. Året efter blev han afløst af Gert Høj Pedersen. Og dermed flyttede formandsposten fra Rærup over Klinting til Kvong. Men Gert Høj fik hurtigt sit at se til.

For os er det en sport at få tilfredse kunder

Man skal profilere sig, hvor man kan. Og i forbindelse med et to-dages seminar på den nærliggende Billum Kro i 1985 kommer der en ekstra aktivitet, der er til at få øje på: Alle, der har lyst, skal ud at løbe om morgenen. Det er en god start på dagen. Så der er udleveret sportstøj med firmalogo. Nu er de klar til at løbe lige ind i anden halvleg af 80'erne. Hele det glade løbehold bliver naturligvis fotograferet. Og her ses så i bagerste række fra venstre: Direktør Jens Høj, økonomichef Poul Pedersen, Finn Nicolajsen, Vagn Pedersen, Anders Peder Breum og Jesper Christensen. I mellemste række: Olga Vindbjerg, Marius Christoffersen, Kurt Jørgensen, Elsebeth Christiansen, Anne Berthelsen, Gitte Sørensen, Ketty Thorup og Elin Wulff. I nederste række: Anne Mette Hansen, Margit Bechsgaard, Sidsel Marie Lørvang, Helle Lyngsø, Jonna Cramon, Jenny Christensen og Anne Marie Jensen.

Besøg fra hovedstaden ved afgrundens lokale rand

I 1983 var sommeren knastør og høsten elendig. Det lod sig direkte aflæse i sparekassens bøger. Hensættelserne til truende tab var nu på ni millioner. Og det lille lyspunkt, det er i et regnskab, når tidligere afskrevne beløb alligevel mod forventning kommer hjem, krævede i det trykte regnskab

en god lup. Det var i hvert fald svært at få øje på de sølle 2.519 kroner. Det var undtagelsen, der bekræftede reglen om tab. Igen var det obligationerne i skabet, der tryllede et bragende underskud om til et overskud. Men pusten var gået af erhvervslivet.

Der var kun lånt 125 millioner ud mod de 168 millioner, der stod på indlånsiden. Og de to tidligere formænd, Gert Høj og Villy Frederiksen husker Finanstilsynets besøg: ”De var *helt* kølige at tale med”, mindes Villy Frederiksen. ”Vi stod til tab på nogle håndværkere, der havde bygget sommerhuse, de ikke kunne sælge. Og der var landmænd, der var ude på randen eller lidt over. Nu kendte også *vi* den meget omtalte afgrundens rand”.

Tilsynets udsendte spurgte flere gange, om sparekassen mon ikke skulle have en anden struktur på sin ansvarlige kapital? Underforstået: Gå bort fra at være en indskyderssparekasse og i stedet få garantier eller aktionærer. Men det var der hjerteblod i for bestyrelsen. ”Der var ingen, der skulle tjene på *vores* sparekasse”, siger Gert Høj.

”De var ikke nemme at tale med. De var akademikere og vi praktikere, siger den tidligere formand. ”Ved en senere lejlighed oplevede vi også Finanstilsynet mene, at alle landbrugsbygninger over 10 år skulle sættes til en værdi af nul. Jeg sendte dem siden en mail og spurgte: ”Hvad så med de nye bygninger? Skal de afskrives over ti år?. Nogle af dem syntes også, at der var for mange landmænd i bestyrelse og repræsentantskab. Men det var altså de erhvervsfolk, der især var her på vores egn”.

Villy Frederiksen har også billedet af kontrollanterne stående på nethinden: ”I min tid havde vi altid et afsluttende møde med Finanstilsynet, når de havde været vores bøger igennem. Og på det tidspunkt var de sædvanligvis godt tilfreds. Men det var som om, at de *skulle* finde et eller andet at tage med hjem”. Det var ikke let.

Forste udgave af "Jagre nye verden" i Nørre Nebel. Automaten stod som symbolet på det store og seje arbejde, det var, at vænne især ældre kunder til at bruge Dankortet.

Men endelig! I 1984 kunne bestyrelsen bruge det lille ord ”tilfredsstilende”, da den sendte årets regnskab til trykning. Afskrivningerne var fortsat til at få øje på. Men det var den reelle indtjening også. Og det var godt, at man det år ikke skulle reddes af gong-gongen og obligationernes kursgevinst. Der var nemlig ikke nogen.

Vejen til Paradis forlænget med brædder

Midt i firserne var der pludselig ”en betydelig fremgang”. Helt nye ord i de tider. Afskrivningerne og hensættelserne var nede på kun 600.000 kroner. Kursgevinsterne var der igen. Og der var et smukt og regulært overskud på driften. Nu var udlånene steget med over 20 procent. Og ned til reserverne lagde sparekassen og dens 22 medarbejdere

En bestyrelse i røg og damp

Medlemmerne af bestyrelsen i Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn har ikke problemer med at huske ansigter og navne. I hvert fald ikke blandt kollegerne i bestyrelsen. Man kan roligt sige, at her løber man ikke af pladsen. Siden 1962 har der siddet bare fem formænd. Og her er der på alle måder kontinuitet. Da Gert Høj Pedersen i 1976 bliver valgt til sparekassens nyetablerede repræsentantskab, ryger han samtidig direkte ind i bestyrelsen. Og her overtager han pladsen efter ham, der tidligere har haft hans egen gård i Kvong. Gert Høj konstaterer hurtigt, at det slet ikke er sikkert, at de andre har opdaget, at der har fundet et skifte sted. For det er svært at se gennem lokalets solide blå cigarrøg. Og som ny tager man det i starten stille og roligt. Det er lidt af en læreperiode, hvor dem længere oppe ad bordet er vant til at træffe beslutningerne. Det kommer han selv i den grad til. Og fra 1983 til 2002 er han formand. Han får ”fattigfirserne” med på sin vagt og lidt til. Så synes han, at nu må den værnepligt vist være aftjent.

Hans afløser, Villy Frederiksen, er den første bestyrelsesformand i årtier, der ikke er landmand. Han er tømrermester fra Outrup, hvor han har været selvstændig siden 1974. Han har bygget alt fra parcelhuse til sommerhuse, ombygninger, carporte, løsdriftsstalde osv. Og nu tager han så også ni år som valgt leder af sparekassen. Allerede fra Gert Høj's entré som formand er der sket en del ændringer i bestyrelsesarbejdet. Forgængeren, Ejner Hansen, lever og ånder for sparekassen. Han kender hver en sag, og hvad der ellers rører sig i bygningen. Og han løber rundt i huset nærmest hver eneste dag fra 1962 til 1982. Gert Høj er den unge mand, der kommer lige efter den gamle rotte i faget. Men han vælger at holde lidt flere skridts afstand til det daglige arbejde i sparekassen end forgængeren. Han synes, at direktør Jens Høj kører butikken ganske effektivt. Og er der en sag, der skal ”klappes af”, så ringer direktøren. Der er jo også et kvægbrug derhjemme, der skal passes. I bestyrelsen proklamerer han ikke forud sin holdning men lægger sagerne frem til åben debat. Og sjovt nok plejer de at være enige til slut. Der er ellers i de år en del problematiske lånesager, der kan få bølgerne til at gå højt. Og måske bruger man vel megen tid på småsager konstaterer Gert Høj i 2018 med et blik i bakspejlet.

Villy Frederiksen mindes, hvordan man i de tider kan sidde og diskutere et lån til en cykel. ”Og kender den ene ikke låneansøgeren, så gør den anden. Så det hele tager sin tid”, lyder det med et stille suk fra tømrermesteren i Outrup. Men han mindes også med lidt værre panderynker de år i firserne, hvor man skal være halvblind for ikke at kunne få øje på afgrundens rand. Det er ikke altid rare beslutninger, han er med til at træffe i de år. Men de er nødvendige. Enkelte gange er han sammen med direktøren til møde med kunder. Men de sidste par år af formandsperioden oplever han, at der bliver lagt mere og mere arbejde på bestyrelsen. Og så stopper han samtidig med, at han afvikler sin forretning. Det hele er blevet mærkbart sværere for en formand. Og i dag ville han nødtigt sidde der. Hans tjenestetid er slut i 2011.

*Gert Høj Pedersen, Kvong.
Bestyrelsesformand 1983-2002.*

*Villy Frederiksen, Outrup.
Bestyrelsesformand 2002-2011*

Pr. tradition er bestyrelsesmøderne i deres tid altid med kaffe og franskbrød med ost eller pålæg. Og til slut wienerbrød og småkager. Net uden at være prangende. Ved juleafslutningen er der gløgg. Og i starten af det nye år en frokost med øl og snaps. Bagefter spiller man kort. Og her er bestyrelsen i de tidligere tider for alvor delt. Der er to skarpt adskilte fraktioner. Den ene vil spille Whist den anden Poker. Men hvem der engang har siddet i bestyrelseslokalet med en ”Royal straight Imperial Floss” på hånden, det gemmer sig i fortidens blå cigartåger.

(lidt stolte) 6,25 million kroner. Året efter var afskrivningerne fortsat beskedne og overskuddet på driften nydeligt. Men nu raslede kursen på obligationerne ned og gav et kurstab, der kunne mærkes. Det er det med gyngerne og karrusellerne. Og vejen til paradiset er nogle gange forlænget med brædder. Men et lille overskud kunne man da få øje på. I 1987 var kurstabet begrænset, indtægterne pæne, medens afskrivningerne igen viste deres sorte skygge.

Man kom dog hele ud af det med en *meget* lille million, der gik ned i sparegrisen. Næste år tog man nye hensættelser på tre millioner. Og sammenlagt havde man nu samlede hensættelser på 15 millioner. Det kaldte sparekassen for ”et godt rygstød”, så man kunne imødegå risici på engagementerne fremover. Og pengene trillede atter jævnt ind i kassen. Nettoresultatet endte på 2,5 millioner. Men lånelysten var væk. Regeringens ”kartoffelkur” fra efteråret 1986 med bl.a. afgift på forbrugslån, nye stempelafgifter og mindre rentefradrag trak tæppet væk under mange privates lyst til at låne. Det var også meningen. Men sparekassens udlån faldt med ti millioner. Og det var trods alt især udlånene, man skulle leve af.”

Årtiet sluttede stiltfærdigt af. Resultatet på den primære drift var fortsat pænt. Afskrivningerne var der (desværre) bare. Nu med halvanden million. Udlånene steg alligevel lidt igen. Så gyngerne havde det fint. Men karrusellen med obligationerne gik ned. Og skatten kunne ikke længere udskydes. Resultat: Det umiddelbare overskud på butikken med den meget lille forskel mellem ind- og udlånsrenter landede på syv millioner. Og det var da nydeligt. Men nede på bundlinjen blev det til bare 75.000 kroner. Og så var ”fattigfirserne” endelig forbi. Måske gik de godt for sparekassen, fordi man udviste rettidig omhu? Eller måske var det ikke mindst fordi, man var tro mod sit gode gamle koncept. Det havde virket hen over to verdenskrige og en stribe politiske- og økonomiske kriser. Og det klarede også ”Fattigfirserne”.

Den 16. november 1979 får Outrup sin egen sparekasse. Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn etablerer midt i byen en lille fin ny filial. Og den hedder ”Outrup Sparekasse”. Men i 1995 vokser filialen. Sparekassen overtager bygningen fra en tidligere Sydbank Afd. Og i 2007 jævner man det hele med jorden og bygger den nydelige sparekassebygning, der i dag huser ”Outrup Sparekasse”. Billedet viser en mellemstation på vejen. Efter en omflytning byder man naturligvis til en lille reception. Og på billedet ser man fra venstre, PR-mand Flemming Hansen (og han bør vel have travlt ved en sådan begivenhed), arkitekt Knud Christensen, filialleder Vagn Pedersen, Mona Højgaard, Jenny Christensen og ved kassen Gütte Sørensen. Bag dem gæster til et lille glas.

I tågernes dal

Gert Høj var kommet med i sparekassens repræsentantskab, da det blev dannet i 1976. Og i samme runde røg han direkte ind i bestyrelsen. I starten holdt han sig lidt tilbage. Der sad jo flere særdeles erfarne folk ved bordet, der var vant til at træffe beslutninger. De fleste var 20 år ældre end ham. Og måske kunne nogen af dem slet ikke få øje på ham. For bestyrelseslokalet var tæt lukket af blå cigarrøg. Men da en ny formand skulle findes i 1983, opdagede han til sin egen forbløffelse, at der gennem røgsløret blev peget på ham. Han havde da også en baggrund som hovedparten af de andre. Han var begyndt som selvstændig mælkeproducent i Kvong i 1964. Han passede sine 40 hektar og holdt 40 gode sortbrogede malkekøer. Og så havde han erfaring i bestyrelsesarbejde fra både foderstofandelen, mejeri, slagteri osv.

Han lagde som formand hurtigt en stil, hvor sagerne blev lagt åbent frem til fri debat. Han proklamerede ikke på forhånd sin egen holdning. Og efter en fornuftig snak kunne man træffe en beslutning. I dag husker han, at ”bølgerne kunne gå lidt højt, når vi diskuterede større og problematiske lånesager”. Men skåret ind til benet: ”Jeg ledte simpelthen stiltfærdigt efter flertallet. Der dannede sig nærmest automatisk en flertalsholdning. Og oftest var alle enige. Vi drøftede mange ting. Men helt uens var vi vel i grunden aldrig”.

Lykkelig var Gert Høj ikke ved de første år, hvor tiderne var trange. Der var landmænd, der troede, at deres pension stod i bedriften. Og lige pludselig var den der ikke. Da man var på toppen, havde man betalt en høj skat. Og når man var langt nede, kom der ingen penge den anden vej. Som bestyrelsesformand var Gert Høj jævnlige på kundebesøg sammen med direktør Jens Høj. I de svære firsere var det nogle gange hårdt. Men Gert Høj holdt ud. Og som bestyrelsesformænd før ham blev han længe på posten. Hele 19 år blev det til.

Undervejs kom der i 1983 en udbygning på 110 kvadratmeter til. Det gav plads til flere moduler af det, man endnu kaldte edb-terminaler. Systemet var forberedt til en løbende vækst. Og den tog man også hensyn til ved etableringen af nye p-pladser til personalet. Det talte nu 22. Og i 1987 var der 240 af sparekassens kunder, der havde det nye Dankort. I Brugsen på den anden side af Bredgade fik man Nørre Nebels første Dankortterminal.

En ny digital tid bankede på. Og det var måske alt sammen vældig godt. Men bestyrelsesformanden pegede på, at man med lav rentemarginal måske ikke tjente så meget, som man burde. Det handlede jo om at bevare en selvstændig, solid og levedygtig sparekasse. Gert Høj drømte også om at hjælpe noget industri på vej i Blåbjerg Kommune. Men det var svært. Både det med industrien og indtjeningen.

Mere på hylderne

Hen mod slutningen af al firsernes jammer kom dog starten på de ”finansielle supermarkeder”. Nu solgte sparekassen også forsikringer. Et samarbejde med Hafnia var blevet etableret. Og i 1990 stiftede en række pengeinstitutter i samarbejde med Nykredit selskabet Totalkredit, der leverede realkreditlån. Her valgte sparekassen i første omgang ikke at være med. Man lagde vægt på, at kunderne ikke skulle føle, at man ledte dem i en bestemt retning. De skulle have deres frie valg. På forsikringssiden var sparekassen i Nørre Nebel i den grad klar til start. For blandt medarbejderne var Flemming Hansen, der var uddannet assurandør. Og kampen om pensionerne gik også ind. Danskerne var begyndt at forstå, at folkepensionen alene ikke ville give nogen lysende alderdom. Og danskerne blev ældre og ældre. I Nørre Nebel udpegede man de ti bedste procent blandt kunderne mellem 30 og 60 år. Det var til dem, man i første række ville sælge pensionsordninger. Og personalet blev uddannet på det helt nye felt. Man gik kontant tilværks med breve, telefonsamtaler, møder osv. Og resultatet blev, at 40 procent af kontakterne resulterede i en pensionsordning. Et kundeforhold handlede ikke mere alene om en indlånskonto eller et lån. Nu var det hele vejen rundt om privatøkonomien. Og det var nye tider i Nørre Nebel.

Men Gert Høj var også så heldig, at få den helt store oplevelse på *sin* vagt som bestyrelsesformand. Han stod i spidsen for en sparekasse, der lige pludselig blev landskendt. Og det vel at mærke for det gode. Det var et sandt eventyr, der lyste op efter et hårdt årti. Og det var et godt spring fremad.

Danmarks billigste

Det hele begyndte ganske stiltfærdigt i 1989. Vist var tallet på bundlinjen ikke stort. Men både solvensen og likviditeten havde det fint. Der lå ganske mange penge i kassen. Og det var lidt svært at få dem lånt ud. Men direktion og bestyrelse ville gerne have et bedre afkast, end hvis

de ledige millioner bare var placeret i forsigtige obligationer. Så man tog i første omgang 50 millioner op af kassen, lagde dem i en cigarkasse for sig selv, og besluttede sig for til start at låne de 40 af dem ud til nye kunder. Og så gik jagten ind på nye gode lånere. Her valgte man forsigtigt ”det udvidede kirketårnsprincip”. Altså det stykke Danmark, man så nogenlunde kunne overskue fra det 64 meter høje Blåbjerg.

En lille billig og enkel brochure blev produceret. Og den sendte man som adresseløs forsendelse ud til alle husstande i Egvad, Holmsland og Blåvandshuk kommuner. Her fortalte sparekassen, at man havde lave udlånsrenter, at man ikke tog gebyrer eller provisioner, og at man ikke beregnede omkostninger for at hjemtage lån i kreditforeningerne. Sidst men ikke mindst: Man havde nogle penge, man gerne ville låne ud. Men den lille beskedne tryksag var et dristigt skridt frem: Sparekassen sammenlignede renter og priser med andre pengeinstitutters. Og det var bestemt ikke almindelig kost i finansverdenen dengang.

Finansrådet rynkede brynene og gjorde opmærksom på, at man da *havde* etableret et system, der gjorde det muligt at sammenligne betingelser og rentesatser for gennemsnitskunder. Men fra Nørre Nebel meddelte økonomichef Poul Pedersen, at den nye portal efter hans mening var totalt ubrugelig. Han ville give den karakteren 03. Og støtte kom fra Lån & Spar Bank. Her mente man også, at portalen ikke var fem potter med et særligt kulørt indhold værd. Yderligere støtte kom fra Forbrugerrådet, der dog gav portalen karakteren 05 om end med nedadgående pil. Balladen rullede i pengenes verden. Og nogle kaldte ledelsen i Nørre Nebel-sparekassen for ”mediefloppere”.

Så ringede Finansrådets underdirektør, Lars Barfoed. Midt under rådets stormøde (Årsmøde) skulle han i tv om sammenlignende priser. Og det var vist noget som Poul Pedersen havde at gøre med - ikke? Det havde han da i den grad. Også Poul Pedersen kom i tv til en snak om principper

Søndag den 10. juni 1990. Politiken har haft en af sine stærkeste medarbejdere, Ambro Kragh, i Nørre Nebel for at fortælle historien om sparekassen, hvor folk banker på døren og vil ind. To søndage i træk er sparekassen i fokus på Politiken.

og almindelig oplysning til kunderne. Han forklarede seerne, at der ikke var megen idé i at fortælle om renteintervaller mellem f.eks. 6-11. Det sagde jo intet om den reelle pris. Og det var *beller* ikke almindeligt i de tider, at en ledende medarbejder fra en lille sparekasse i Vestjylland skulle på skærmen i bedste sendetid med et så kontant budskab. Poul Pedersen sov da heller ikke i flere dage inden. Og bagefter fik han ikke ligefrem tid til at hvile ud. For siden kom der for alvor tryk på. Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn var nemlig Danmarks billigste. Og da det slap ud, rullede den positive lavine for de 23 medarbejdere på Bredgade i Nørre Nebel.

Spar 6.000 om året

Et godt gammelt og selvkritisk udtryk fra den danske medie verden lyder, at ”der er journalister, der kan læne sig op ad en top-historie uden at få øje på den”. Det skete også, da Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn i 1989 gik ud med sit budskab om lave renter og nul gebyrer. Den lille brochure til den udvidede omegn var blevet vel modtaget. Og den gav da også sparekassen så mange nye kunder, som man nogensinde havde fået i et enkelt år. Men det var alligevel ret overskuelige følger, det

David/Goliat historie. Og i et af de mange interviews om de fantastiske sparekassefolk i Nørre Nebel blev en direktør i Den Danske Bank spurgt: ”Hvad er det, som Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn kan, som Den Danske Bank ikke kan”? Det var et såkaldt godt spørgsmål, som trak yderligere omtale efter sig.

Danskerne ringede og sendte låneansøgninger afsted i retning af Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn, Bredgade 46, 6830 Nørre Nebel. Hvor mange, der kom, vides ikke. For på et tidspunkt holdt man ganske enkelt op med at tælle. Faktisk kom posten med så mange, at man måtte over i brugsen på den anden side af Bredgade for at få nogle gode solide kasser til de mange breve. Og der var ventetid på behandlingen.

Ugen efter fortsatte Ambro Kragh sin beretning om den anderledes sparekasse i Nørre Nebel. Nu lød overskriften ”Små kunder vil ud af store banker”. Der var et oprør i luften og en ny trend. Og økonomichef Poul Pedersen kunne både glæde sig over en voldsom interesse fra samtlige danske postnumre og samtidig beklage, at det var svært at klare presset. ”Ak ja, ak ja. Telefonerne har kimet med Politiken-læsere, som man som bankmand ville stå på hovedet for at få som kunder. Men det er desværre begrænset, hvor mange af dem vi kan klare”. Og dermed sagde han også, at sparekassen havde fået en nærmest ubetalelig reklame med tv-indslag, store historier i store aviser og omtaler her, der og alle vegne.

Landsdækkende sparekasse

Kundeanmodningerne hobede sig op. Og sparekassen måtte vælge. Man havde ikke lyst til større engagementer med erhvervslån. Og heller ikke alt for store lån til private. Men succesen var total. Og det var ikke kun en hurtig bølge af nye kunder, det handlede om. De blev ved med at komme i en jævn strøm. Og rundt om i landet kendte man pludselig sparekassen i det vestjyske. I en kiosk i Slagelse betalte en mand således

Lille sparekasse henter kunder fra hele Danmark

AF PETER F. GAMMELBY

Den moderne teknologi gør verden mindre. Det mærker man i hvert fald i

Kunderne strømmer til fra hele landet, så de i alt 34 ansatte jævnligt har måttet tage overarbejde for at kunne følge med. En overgang

provision ukendte begreber i sparekassen. Sparekassens filosofi er, at den kun skal tjene penge på forskellen mellem ind-

medarbejdere ekspedienter. Det kan ikke betale sig at specialuddanne folk til opgaver, som de kun skal løse hver 14. dag - forklarer

Aviser, radio og tv kommer myldrende til, da historien går om den billige sparekasse i Vestjylland. Her er det JyllandsPosten, der giver den fire spalters positive omtale. Den slags er ikke bare nydeligt - det er ligefrem pant. Og flere kunder melder sig fra hele Danmark.

med en check fra Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn. ”Pudsigt”, sagde kioskejeren. ”Her ligger i forvejen en af dem derovre fra”. Sparekassen bredte sig ud over landet.

Bestyrelsen diskuterede undervejs, om det nu var klogt at tage alle de nye kunder ind? Man kunne måske frygte, at hvis det lokale islet blev nedtonet, ville også den lokale opbakning til sparekassen blegne? Men de glædede sig i stedet over den positive side af væksten. Og man var enige om konceptet: Det skulle være lønmodtagere, man tog ind fra det øvrige Danmark. De var lettere at vurdere. Og risikoen var overskuelig. ”Vi var ikke nervøse”, erindrer det daværende bestyrelsesmedlem, Villy Frederiksen. ”Alle de nye kundeanmodninger blev jo sorteret med hård hånd”. En enkelt gang måtte bestyrelsen dog rykke ud og over Storebælt for at se på et projekt, der var kuldsejlet. Men det var vist nok en kundeanmodning, der var røget i den forkerte papkasse. Stærkt gik det jo.

Da superåret 1990 skulle gøres op, viste regnskabet, at nu var udlånet vokset med en tredjedel eller 66 millioner kroner. På den anden side

var indlånet gået op med 35 mill. eller 13 procent. Det var alt sammen langt over landsgennemsnittet. Og på obligationerne fik man kun et rap over fingrene på 300.000 kroner. Det var billigt sluppet. Men lige før golfkrisen havde man fået omlagt beholdningen. Hvem havde mon der en sjette sans? Eller var det bare rettidig omhu? Eller godt gammeldags held? Og alt i alt leverede man et overskud efter skat på på 2,6 millioner kroner. Samtidig kunne man fortælle nye og gamle kunder, at man i sparekassen ingen idéer havde om at lave om på det princip, der i dag kendes som "kiss"= keep it stupid simple. Jamen? Hvor svært kan det være?

Året 1991 bekræftede, at den appelsin, der var røget i sparekassens turban året før, fortsat var lidt af en juvel. Rundt om i landet udkom der bankregnskaber, der ikke just vakte jubel, medens trofaste og hårdt prøvede aktionærer spiste deres traditionelle forloren skildpadde under generalforsamlingen. Men i Nørre Nebel kunne formand Gert Høj Pedersen præsentere et nettoresultat på 3,3 millioner kroner. Det hele kom dog ikke fra nye kunder. Det hjalp også lidt, at værdipapirerne i kælderen var steget med 1,7 million. Og at træerne ikke groede ind i himlen, kunne man se af, at udlånene kun voksede med 300.000 kroner. Kunderne havde nu tilsyneladende de penge, de havde brug for. Og de nye var ikke løbet væk fra sparekassen efter et kort rendezvous. De havde det bare godt. Og sparekassen fik sine renter og afdrag. Men at man ud over landet var opmærksomme på de gode rentesatser i Nørre Nebel kunne ses af, at der væltede 55 nye millioner ind på indlånssiden. Der var så rigeligt penge nok i kassen. Og cigarkassen med reserveerne havde atter fået sit. Det år mere end tre millioner kroner.

Det lange seje træk

Men året efter var der eksamen. *Var* det bare en bølge? Holdt de mange nye kunder ved? Og kom der fortsat nye kunder til den landsdækkende Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn? Alene det, at man havde ydet

Når direktør Jens Høj skal forklare tilrejsende journalister, hvorfor sparekassen kan være billigere end så mange andre, udfolder han ofte store pædagogiske erner. Her demonstrerer han ved kassen for BT, at hvis en ganske almindelig familie flytter sine engagementer til Nørre Nebel, kan den spare et årligt beløb, der svarer til prisen for et godt tv-apparat. Og i starten af halvfemserne er tv-apparater endnu ganske dyre. (Foto: Kjeld A. Hansen)

lån og kreditter til næsten 2.000 kunder og til et samlet beløb på mere end 200 millioner kroner viste, at der fortsat var tryk på. Udlånene steg med 40 millioner kroner eller 15 procent. Indlån kravlede opad med 18 procent. Men med vækst følger risiko. Så sparekassen havde klogeligt sat yderligere små fem millioner over på kontoen for mulige tab. Ialt havde man her polstret sig med 23 millioner. Jovist! Man var glade for den pludselige og voldsomme vækst. Men man gemte også lidt under hovedpuden. Der var lavkonjunktur. Priserne på ejendomme var faldende. Og bestyrelsens næstformand, Villy Frederiksen slog fast, at man ikke skulle ud i risikable låneengagementer. Det handlede på trods af succes fra Gedser til Skagen om fortsat at kunne hjælpe det lokale erhvervsliv og de lokale kunder.

Endnu brugte man kun i beskedent omfang ordet "benchmarking" i den danske finanssektor. Men i 1993 lavede tidsskriftet "Penge og Privatøkonomi" sådan en. Og man fastslog sort på hvidt, at Nørre Nebel og Omegns Sparekasse på det tidspunkt var tredjebilligst i landet. Og der kunne fortsat være over 10.000 kroner at hente om året for de kunder, der skiftede til billigere græsgange, konstaterede magasinet. Serviceydelser, der i Nørre Nebel stod i en rund tyver, kostede hos den nære og store konkurrent, Varde Bank, 1.880 kroner.

En oprører der sad i 36 år

Flemming Kjerkegaard fra Nymindegab er den unge teknikumingeniør fra Vejle-kanten, der i ordets bogstaveligste forstand får sin ilddåb i Blåbjerg Kommune i sommeren 1975. Som brandinspektør med fire års arbejde i kommunen bag sig, er det ham, der i den varme og knastørre sommer leder slukningsarbejdet, da voldsomme brande rammer Blåbjerg og Nymindegab plantager. Han har flere hundrede brandfolk og CF'ere under sig. Og det lykkes at undgå katastroferne. Men allerede i det tidlige forår 1976 er han på banen igen. Denne gang med et regulært oprør i Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn.

Ny lovgivning forlanger, at sparekassen skal etablere et repræsentantskab. Hidtil har tilsynsrådet (bestyrelsen) selvsupplerende styret butikken. For der er jo i en indskydersparekasse hverken aktionærer, garantier, andelshavere eller medlemmer. Nu skal der vælges et repræsentantskab. Og bestyrelsen bestemmer, at i Nørre Nebel kan alle, der har en konto med mere end 500 kroner, afgive stemme. Bestyrelsen stiller med sin egen liste. Men Flemming Kjerkegaard og en lille oprørsk flok synes, at også andre end landmænd skal have indflydelse. Deres liste vil skaffe plads til lønmodtagere og folk fra andre erhverv.

Valget bliver mildt sagt ikke noget tilløbsstykke. Men som valgereglerne er, betyder en lav stemmeprocent, at bestyrelsen skal supplere op. Og det gør den så, altså fra sin egen liste. Men nu råber Flemming Kjerkegaard med følge højt: Udemokratisk! Lyder det. "Lige efter bogen"! Svarer formanden. Og ret beset bliver nogle fra bestyrelsens liste med bare en stemme valgt. Og oprørslisten har til gengæld nogle med 11 stemmer, der ikke kommer ind. Men efter valget sidder Flemming Kjerkegaard sammen med to andre oprørere i det nye repræsentantskab og tager den smule indflydelse, de kan få. Selv føler Flemming Kjerkegaard, at de bliver sat til "afkøling".

Men tiderne skifter. Man finder i bestyrelsen ud af, at det slet ikke er så tosset at have nogle lønmodtagere, håndværkere og andre med fremme. Flere af dem har jo et godt netværk. Og i 2001 rykker Flemming Kjerkegaard ind i varmen i bestyrelsen. Her sidder han, til han falder for aldersgrænsen på 70 i 2012. Og hele vejen igennem har han det godt

med at være en del af ledelsen i egnens sparekasse. Man har forstået budskabet. Flere erhverv er blevet repræsenteret i bestyrelsen. Og han føler, at der er en rigtig god stemning.

Flemming Kjerkegaard er iøvrigt et omvandrende bevis på udviklingen i den gamle Blåbjerg Kommune. Da han begynder som kommuneingeniør og brandinspektør i 1971, er der 136 sommerhuse ved Henne Strand. Ved Houstrup ligger der bare ét. Da han med titel af vicekommunaldirektør stopper i 2002, er der 1.300 ved Henne og 1.000 ved Houstrup. Og med det løse uden om bliver det alt i alt til nær ved 3.000 stk. Nogle påstår, at Flemming Kjerkegaard er den bygningsinspektør i Danmark, der har klaret flest byggetilladelser - om ugen.

Og Jyllands-Posten fulgte op med et fornuftigt kig tilbage på, hvordan det så var gået med succesen. Små fire år efter, at medierne pludselig opdagede miraklet i Nørre Nebel, konstaterede avisen, at sparekassen fortsat var lille. Omend der nu var 25 medarbejdere mod 23, da det hele begyndte. Men balancen var vokset med to tredjedele til 552 millioner kroner. Både ind- og udlån var steget med 60 procent. Kunderne strømmede fortsat til. Og sparekassen måtte jævnligt stoppe op og standse for tilgang for at trække vejret et øjeblik. Den lille sparekasse levede ikke længere af sine syv sogne. Nu kom halvdelen af kunderne ude fra. Og det var ikke, fordi sparekassen reklamerede intensivt. Man holdt sig beskedent lidt under radaren. For kunder var der nok af. Og navnet Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn havde fået en ny betydning: Nu stod ”Omegn” for resten af Danmark.

Økonomichef Poul Pedersen forklarede fortsat, igen og igen til alle, der ville lytte, hvor enkelt det hele var. Og det blev mere og mere enkelt. Nu var der kun to faste rentesatser på udlån: En for kassekreditter på 10 procent og en for alle de andre lån til bil, bolig, forbrug osv. på 10,5. Gebyrer var der ingen grund til at have et helt katalog over. Det gav kun problemer. Så dem havde man stort set ingen af. Og på det tidspunkt, hvor Jyllands-Posten kiggede forbi, var der faktisk stop for nye kunder. Sparekassen havde alt for travlt med at konvertere bunker af lån. Der var heller ingen grund til at se sig nervøst over skulderen. Store kunder med risiko for tilsvarende store tab havde sparekassen ingen af. Det handlede om lønmodtagere ud over hele landet og mindre erhvervsdrivende, håndværkere og detailhandlere på hjemmebanen.

Den nære sparekasse

Som tiden gik, blev det mere og mere hverdag i Nørre Nebel, at man havde halvdelen af kunderne spredt ud over Danmark. De kom ikke jævnligt ind og sludrede ved skranken. De ringede. Eller de skrev breve. Og siden hen faxede og mailede de. Det viste sig at være forbløffende

nemt at håndtere store geografiske afstande til kunderne. De var jo ikke længere væk end telefonen. Men alligevel kunne den fysiske kontakt da have betydning. Mange nye kunder kiggede nu alligevel forbi og kom ind og sagde goddag. De skulle slet ikke have nogen bankforretning på plads. De ville bare gerne hilse på.

I starten af 2018 skulle sparekassens direktør, Sidsel Marie Løvvang, på forretningsrejse til København. Hun kombinerede det med at kigge forbi hos en kunde, hun havde haft kontakt med gennem mere end 20 år. Nu kunne man så mødes. Og da det var sådan, at kundens barnebarn gerne skulle have et lån til sin nye andelslejlighed, passede det hele sammen. Et godt kundeforhold blev bekræftet. Mormor hjalp sit barnebarn til en fornuftig og billig bankforbindelse. Og et nyt kundeforhold blev etableret. Det store spring frem i 1990 havde fortsat sine gode følger 28 år senere.

Gode tider der blev bedre

Midt i 90'erne gik det faktisk ufatteligt godt i både Danmark, Blåbjerg kommune og i Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn. De borgerlige regeringer med den konservative Poul Schlüter i spidsen var efter ti år ved magten stoppet i januar 1993. Poul Schlüter skred ikke på grund af økonomien. Tværtimod. Den havde han brugt ti år på at rette op. Han måtte kaste håndklædet i ringen på grund af Tamil-sagen, hvor hans justitsminister, Erik Ninn-Hansen, havde administreret imod loven. Og ligesom Poul Schlüter i sin tid havde overtaget magten efter socialdemokraten Anker Jørgensen uden et valg, så afleverede han i 1993 ganske enkelt magten til socialdemokraten Poul Nyrup Rasmussen. Han fortsatte sammen med finansminister Mogens Lykketoft den kontante økonomiske politik. Og i 1995 kunne man konstatere, at det fælles arbejde virkede: Ledigheden faldt. Økonomien buldrede afsted. Folk fik flere penge mellem hænderne. Og erhvervslivet havde det rigtig godt. Alligevel havde Nyrup det ikke let. Men det skyldtes en flok sager,

Et aktivt øjeblik i sparekassens store kontorlandskab fastlåst på en Agfa Negativfilm engang i de tidlige halvfemsere. Men hvad er Margit Bechsgaard mon ved at vise økonomichef Poul Pedersen? Viser hun, hvor høj renten er i andre pengeinstitutter? Eller viser hun Poul Pedersen et godt budskab på den skærm i højre side, der ikke er med på billedet? For den gode fotograf handler det ofte om at lade det være op til betragteren at spekulere lidt over, hvad der mon sker her. Så bliver situationen hængende. (Foto: Torben Stroyer)

hvor han med cykelhjelm i forkert størrelse kørte lige ind i problemer, han havde svært ved at styre. Økonomien var der intet at sige på.

I Blåbjerg kommune boede turismen videre. Der var 6.600 borgere. Og på rådhuset havde man skabt en moderne og enkel administration. Hvor der engang var en enlig kæmner, sad nu en administrerende direktør og to forvaltningschefer. Kommunalbestyrelsen var blevet strammet ned til 11 medlemmer. En ny borgmester var kommet til med året 1994. Det var Bent Poulsen (V), der afløste Søren Hübschmann (Lokalliste). Han mente, at han efter to perioder i stolen havde aftjent sin værnepligt. Og midt i årtiet tog kommunen også et kraftigt skridt frem

på energiområdet. Nørre Nebel havde et udmærket fjernvarmeværk, der som lidt af en pioner havde fungeret fint med dieselmotorer, kul, koks og fyringsolie siden 1952. Nu kom der også et "Blåbjerg Biogas". Og det var oplagt at kombinere de to virksomheder. Der blev etableret et tæt samarbejde. Der blev skabt en lokal energidynamo. Og egnens store kvægbesætninger kom til at levere varme til Nørre Nebel. Det gør de fortsat med hørbar fornøjelse.

Den gode den onde og den virkelig grusomme historie

I sparekassen havde man heller ikke noget at klage over. Godt nok var den ansvarlige kapital i en indskydersparekasse det samme som egenkapitalen. Men der var da også 63 millioner på den konto. Det svarede til 13 procent af aktiverne, hvor lovens krav var otte. Hele 585 millioner havde indskyderne betroet sparekassen. Og de udlån, man skulle leve af, var siden sidste år steget med 12 procent, så man nu havde 411 millioner ude at arbejde. I skabet lå der obligationer for 201 millioner. Så det var en velpolstret sparekasse, som de nu 33 medarbejdere holdt godt igang. Efter skat, afskrivninger og det hele puttede man det år 15 millioner ned til reserverne.

En af de 33 ansatte var direktør Jens Høy. Og han var slet ikke færdig med det eventyr, der var begyndt fem år tidligere. Der kom fortsat journalister forbi. Og når han forklarede det pædagogisk, forstod de (næsten) alle sammen, at det var billigere at betale 8,8 procent i rente på en kassekredit i Nørre Nebel end 15 procent andre steder. Og på den måde forstod også nye kunder det rundt om i landet. Det var den gode historie for begyndere og let øvede.

Men der var også i Danmark først i 90'erne den onde historie om bankdøden, der i nogle tilfælde lignede velforberejdede selvmord. Og der var virkelig grusomme historier om pengeinstitutter, der bestemt ikke

Filialen i Nymindegab. Et lille og tilsyneladende stilfærdigt sted. Men her sker der altså ikke så lidt. Nogle gange alt for meget.

En papkasse med risiko

Når et af sparekassens ”rejseshold” rykker rundt mellem filialerne i Henne Stationsby og Nymindegab, har de i bogstaveligste forstand kassebeholdningen med sig. En særlig papkasse bliver brugt til formålet. Og når to medarbejdere er på vej fra den ene filial til den næste, kører den ene, medens den anden har papkassen på skødet. Men det er ikke altid lige problemløst. En dag kommer Poul Pedersen sammen med en kollega kørende til Nymindegab.

Og lige da de drejer ind på p-pladsen ved den lille filial, bemærker de en vogn, der holder og venter. Der er to mand i vognen, og det ser betænkeligt ud. Med hjertet oppe i halsen siger Poul Pedersen: ”Nu springer jeg ud af bilen med kassen. Og når jeg er ovre ved døren, så kører du væk på fuld tryk. Om nødvendigt hen over græsplænen”. Det er ikke særligt logisk. Men sådan gør de. Og netop, da Poul Pedersen stakåndet er fremme ved døren, lyder det: ”Goddag Poul”. Det er lejeren i huset, der er ude for at tage imod de to besøgende, der venter i bilen. Og ved nærmere eftersyn viser de sig at være hverken truende eller farlige - heller ikke ham med mørkt overskæg.

En mandag formiddag er Anne Mette Hansen og Gitte Sørensen efter endt åbningstid i Nymindegab på vej ud fra p-pladsen med kurs mod Henne Stationsby. Det har været en travl formiddag med mange turister i sparekassen. Så der er 3-400.000 kroner i papkassen, der skal med til Henne.

På vej ud fra p-pladsen lyder det pludselig med en let antydning af et skrig: ”Papkassen”! Og ganske rigtigt. Den er ikke i bilen. For i forbindelse med afgang er den blevet sat netop dér, hvor man aldrig skal sætte noget, lige før man kører: På taget. Men den står der endnu, da de to sparekassekvinder med hjertet oppe i livet springer ud af bilen.

Adskillige bilister har glemt mobiltelefoner, tegnebøger, hæksakse, sutteflasker og meget andet mere eller mindre værdifuldt på taget af en bil. Og det har været væk, når de pludselig kommer i tanke om det. Men i Sparekassen for Nr. Nebel og Omegn sætter de vist rekorden den mandag formiddag.

Filialen i Nymindegab er sparekassens ældste lokalafdeling. Den lukker i 2004. Men bygningen rummer i dag museet for ”Nymindegabmalerne”. Og her har sparekassen været en stor sponsor.

elskede hinanden men som blev tvunget sammen i mere eller mindre ulykkelige ægteskaber. Og så var der de banker og sparekasser, der døde en pludselig og voldsom død. Alene i de første fem år af 90'erne fusionerede 16 danske pengeinstitutter. Og det var bestemt ikke lige frivilligt hele vejen igennem.

Det begyndte i 1990 med et elefantbryllup mellem Danske Bank, Københavns Handelsbank og Provinsbanken. De tog vist mest hinanden for pengenes skyld. Og det samme var nok tilfældet, da Privatbanken samme år gik sammen med Sparekassen SDS og Andels-banken. I Vestjylland overtog Varde Bank den noget mindre Esbjerg Bank. Den store havde længe haft et godt øje til den lille. Men den nye og større bank blev siden en af de syv, der gik bort i de fem første år af halvfemserne.

Blandt de andre var Bornholmerbanken og Himmerlandsbanken, der skrev sig ind i historien med en længere behandling hos en kommissionsdomstol. En skatteminister havde lidt for travlt med at løse et problem. Og derfor lovede han den overtagende sparekasse vel meget i forhold til, hvad der var dækning for i lovgivningen. Men det var kun en forsmag på, hvad der ventede. Tæt på Nørre Nebel var der to banktragedier: Varde Bank og Lindknud-Hovborg Andelskasse. Den ene bank var stor den anden lille. Men begge krak gjorde gribende ondt i to jyske lokalområder.

Hvad var det dog der skete?

Varde Bank havde haft intentioner om at blive et stort vestjysk pengeinstitut. Man lagde ud med at flytte hovedsædet til Esbjerg og overtage Esbjerg Bank. Man ekspanderede uden for kerneområdet. Etablerede sig som engrosbank i de store byer. Men med angrebet af volumensyge kom man i farligt selskab. I 1991 var over 40 procent af bankens udlån til foretagender med finansieringsvirksomhed og ejendomsadministration. Og især et enkelt ejendomsselskab fyldte alt,

Efter 31 år i direktionen trækker Jens Høj sig tilbage i året 1998. Og han får den smukkeste tænkelige afsked med roser fra de ansatte. De er personligt overrakte - en ad gangen. Jens Høj bliver allerede som 29-årig direktør i sparekassen i 1967. De første 12 år regerer han sammen med direktør Thomas Møller Bendixen. Og fra 1979-98 er Jens Høj ene på skansen.

alt for meget i bøgerne. I 1992 var en flok lokale erhvervsfolk gået sammen om en nytægning af aktier for 60 millioner. Det varmede men kun for en stund. I 1993 udgjorde tabene en lille milliard. Og det var lån til ejendomsvirksomhed, der tegnede sig for det meste. Likviditeten var truet. Og kilderne tørrede ud.

Varde Bank var simpelthen for stor til at lade gå ned. Det kunne ødelægge danske bankers ry og muligheder for at hente penge internationalt. Så Finanstilsynet etablerede sammen med syv store banker et sikkerhedsnet på 700 millioner. Banken blev holdt oppe. Men løbet var kørt. Hen mod julen 1993 blev en afvikling sat i værk. Sydbank overtog hele basisforretningen inklusive samtlige 30 filialer med medarbejdere og den "almindelige" kundemasse. Der var ingen, der pludselig stod uden bank. Og med det nye år 1994 var der et andet navn på facaderne. Alle de mere specielle engagementer og resten af nedlukningen blev samlet i et afviklingsselskab, VB Finans. Nationalbanken leverede en kassekredit på fire milliarder, så hele manøvreren kunne gennemføres med ro på. Og aktionærerne lukkede med værdighed deres 122 år gamle bank.

Og det blev ved og ved med den danske presses interesse for sparekassen i det vestjyske. Det tog for alvor fart i 1990. Og endnu i begyndelsen af 1996 kunne sparekassefolkene i Nørre Nebel fange avisernes opmærksomhed. Her er det BT, der giver historien fire spalter

Skraldemænd med succes

Aktionærerne mistede hver en krone. Men de simple kreditorer fik deres. For afviklingselskabet VB Finans havde fået det, der viste sig at være guld værd: Tid. Med en direktør udefra og 30 håndplukkede medarbejdere gik man igang med at afvikle specielle og komplicerede kundeforhold og sælge værdier. Sågar sommerhusgrunde var der i bankens noget brogede portefølje. Det var ikke noget brandudsalg. Og det tog helt frem til 2007 at komme igennem det hele. Men det betalte sig. De mange, der havde købt bankens obligationer og dermed tegnet ansvarlig kapital, fik i den sidste ende 38 procent i dividende. Da banken lukkede, havde de fleste regnet med et stort rundt nul. Og modellen kom siden til at danne skitse for andre bankkrak. Men der var meget, der gjorde ondt ved bankens farvel. En enkelt aktionær fortalte f.eks. stiltødt: ”Min gamle mor har givet hver af mine fem børn en bankaktie i dåbsgave. Jeg tør simpelthen ikke fortælle hende, hvad der er sket”.

Ondt gjorde det også i 1994, da Lindknud-Hovborg Andelskasse gik ned. Her faldt bl.a. værdien af andelskassens beholdning af obligationer drastisk. Solvansen fulgte med nedad. Og forsøg på en overtagelse fra Brørup Sparekasse løb ud i sandet. Andelskassen var ikke så stor, at den *skulle* reddes. Så den fik lov at gå konkurs. Her var der rimeligt kørende landmænd, der pludselig stod uden bank. Og pengeinstitutternes mod på at tage nye landbokunder ind var til at overse.

Og hvad kan vi så lære af det?

Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn kunne meget vel have grebet chancen til at gå på jagt efter nye kunder. Men det gjorde man ikke. Ingen salgsfremstød blev iværksat. Hvis nogle af dem, hvis pengeinstitut forsvandt, skulle have lyst til at blive kunder, var de hjertelig velkommen til en snak. Men de skulle komme af sig selv. I sparekassen var (og er) man overbevist om, at hvilken bank/sparekasse, en kunde vælger, ofte hænger sammen med kundens rådgiver. Flytter rådgiveren, flytter kunden med. Og er man iøvrigt glad for sin rådgiver, så bliver man, selv om der kommer nyt navn over døren. Rådgiveren og renten tæller meget.

En ringe trøst er det, at bygen af bankkrak, fusioner, overtagelser og nedlæggelser i 90'erne var beskeden i sammenligning med det, der fulgte med finanskrisen. Og det er et forkert ord. Det var i Danmark både en bankkrise og en finanskris. Og den meldte sig i 2007. Men i tiden op til den, fortsatte det med koncentrationer i den danske bankverden. Eller for nu at tage det meste med: I årene fra 1973 til 2018 var der 413 danske pengeinstitutter, der fik nyt navn, fusionerede, blev nedlagt, opkøbt, gik konkurs eller på anden måde forsvandt ud af dagligdagen. Og når tallet 413 nævnes, så glem alle sammenligninger med ”Ønskekoncerten”. Der var i de færreste tilfælde tale om noget udpræget ønske.

Henvendelser om sammenlægninger, overtagelser osv. er sjældent no-

Det er marts måned 1997 og sparekassens nye tilbygning er på trods af is og sne godt på vej op. Under byggeriet klarer man sig med midlertidige skillevægge, der kan flyttes rundt, som projektet skrider frem. Sparekassen fungerer hele vejen igennem.

get man taler så højt om i pengenes danske verden. Og selvfølgelig har der da været stiltfærdige forespørgsler og antydninger i forhold til sparekassen i Nørre Nebel. Men når økonomien er god, er fristelsen til at opgive selvstændigheden sjældent stor. Og økonomien i Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn havde det fint de sidste fem år hen mod årtusindskiftet. Egenkapitalen lå ved udgangen af 1996 på 73 millioner. Da det sidste regnskab i årtusindet blev skrevet under, var den oppe på 104 millioner. Solvensprocenten lå støt på 13. Og det var smukt og stabilt set i forhold til lovens krav om otte.

Gode papirer og flittig handel

Foretager man et par nedslag i regnskaberne i de år, ser man et skift i kundernes holdning til opsparing. På de fem år var indlån kun vokset med 68 millioner. Til gengæld havde kunderne nu værdipapirer for 367 millioner liggende i bankens depot. De var ikke så begejstrede for en rente på 4,5 procent på deres pensionsopsparing. Så de fulgte nu i

stigende omfang rådgivernes råd om at investere i papirer i eget depot. Og at sparekassen nu handlede mere og mere flittigt med papirerne sås også af resultatet af den primære drift. Det var fire millioner bedre end året før. Og det skyldtes ikke mindst indtjening på omsætningen af aktier og obligationer. Der var travlt i sparekassen. Og ved årtusindskiftet var der 41 medarbejdere til at klare opgaverne.

Det hele krævede mere og mere plads. Og i 1997 byggede man ud og fordoblede simpelthen ekspeditionslokalet. Man hentede de nødvendige 12 millioner i kassen. Men senere måtte der lidt mere til. For også Outrup filialen fik mere plads. Og så byggede man også der både om og ud med lokale håndværkere. Samtidig blev der indkøbt nyt inventar og ikke mindst ny teknologi til hele sparekassen.

På ledelsesniveau ændrede det sig også. Efter 31 år i direktionen gik Jens Høy i 1998 på pension. Og nu fulgte som tidligere en to-mands ledelse. Økonomichef Poul Pedersen rykkede en tand op og udgjorde sammen med Kurt Jørgensen direktionen. De skulle lede en lidt atypisk vestjysk sparekasse: To ud af tre kunder kom nu fra Danmark uden for kerneområdet i de syv gamle sogne. Og de mange udenbys fik snart tilbud om ny og bedre kontakt: Sparekassen var blandt de første danske pengeinstitutter, der gik på internettet med homebanking.

De nye tider rumlede allerede i 1997, hvor sparekassen iværksatte et arbejde for at sikre, at ikke alt gik i sort, når årtusindet skiftede tre år senere. Det kan vel kaldes rettidig omhu med kig på klokken. Og fagre nye verden meldte sig også i 1999, da der kom videoovervågning af både hovedkontor og fire filialer. Det blev nu hurtigt ændret til tre. Filialen i Henne Stationsby var ikke rentabel. Så bygningen blev solgt til Dansk Familieferie. Men i Lunde skulle der udbygges. Bestyrelsen lyttede til personalets ønsker og sagde god for at putte 661.000 kroner i bygningen. Tilbuddene kom hjem. Og så kunne kendte håndværkere

En hånd under det lokale liv

Sparekassen i Nørre Nebel er hele vejen igennem helt på det rene med, at man skal være tro mod sin hjemmebane i de syv gamle sogne. Og når gode kræfter og ildsjæle søger om hjælp, er holdningen ofte imødekommende. Princippet er klippefast: Et formål kan være nok så ædelt. Men hvis det er landsdækkende, eller støtten skal lande langt fra Nørre Nebel. Så er svaret et pænt nej. Her må andre kræfter træde til. Men listen over gode formål, der har hentet hjælp i sparekassen, er alenlang. Og på mange bestyrelsesmøder er man midt i komplicerede lånesager og diskussioner om rentepolitikken også i den glade givers hjørne. Her er et lille udpluk fra støttelisten med stort og småt hen over mange år taget med løs hånd. Beløbene er ikke reguleret til nutidskroner. Men det har ingen betydning. Det er tanken, der tæller.

Selvfølgelig støtter man da opførelsen af en spejderhytte i Lydum. De gør jo selv en energisk indsats. Og hjælp til selvhjælp er nu engang det bedste. Men en flok pensionister fra den gamle Blåbjerg Kommune får da også 800 kroner som hjælp til ”En dag på Lønne Højskole”. Her kan de opleve, at hvad ”solskin er for den sorte muld, er sand oplysning for muldets frænde”. Bordtennis og Taekwondo i Nr. Nebel får en hurtig hånd, og det samme gør mountainbike-banen i Lydum. Det er breddesporten, der tæller hos sparekassen. Blåbjerg Fodboldklub henter ved den samme bevilling 10.000 kr. til Ynglinge A og lige så mange penge til Junior A. Men også Lunde Boldklub henter bistand: 15.000 kroner.

KFUM-spejderne i Bork får deres. Nørre Nebel Tennisklub bliver en dag hjulpet med 1.000 kr. Og det samme gør landbrugets arbejde for børn, 4H. Men det behøver slet ikke at være organisationer, med stram

struktur, der får lidt i hånden. Landbougdommens deltagelse i et amtspløjestævne får da 500 kr. med på den retlinede vej ud ad furen. Nørre Nebel Byfest modtager en tusindkroneseddel til et par dage med fest og farver. Og Lunde Sangkor finder melodien med lige så mange kroner. Naturligvis støtter man også et jubilæumsskrift for husmandsforeningen. Og da Lunde Gymnastikforening skal have logo på fanen, må sparekassen spæde til. Det er dyrt at få broderet med guldråd.

Lokale bøger har flere gange haft sparekassens bevågenhed. Salget kan sjældent bære omkostningerne ved en bog i et lille oplag. Så da afvandingen af det 15.000 hektar store engområde i Nørre Nebel-Sønder Bork Mærsk skal beskrives, falder der 5.000 kr. til afvandingslaugets projekt. En enkelt gang kommer man lidt langt væk: Lunde Cykelklub vil den 5-6. juni 1998 gerne være med ved hele Danmarks store dag: Storebæltsbroen bliver åbnet og Danmark bundet sammen. Så de får et lille ekstra økonomisk skub fremad på etappen. Dermed kan også de syv sogne omkring Nørre Nebel vise flaget, da både maratonløbere, rulleskøjtøbere, vandrere og alle mulige andre danskere siger ”Godmorgen lille land” og føler det store fællesskab på en lun junidag.

I den store afdeling falder man i bøgerne over et sponsorat på 250.000 kroner til Henne Golfklub. Og en ganske særlig historie knytter sig til museet for Nymindegabmalerne. Her er den helt store tegnebog fremme hen over flere år. Men lidt har også ret. Og når man i Lunde Forsamlingshus skal bruge penge til omfugning og sålbænke, kommer man da bl.a. til sparekassen.

At støtteprogrammet også får sparekassen til at gå ind i skibsfart kan ikke overraske. Godt nok er en optimistjolle til 12.000 kr. til Bork Bådelaug en lidt kraftig udskrivning. Men da man ser, at den kan holde i 20 år, lyder det alligevel fornuftigt. Lige så fornuftige er man, da man i marts 1998 bevilger nye shorts til ”Old Girls” fra Blåbjerg Håndboldklub. De får 12 par. Der skal jo også være til træneren. Flotte, det er de. De sidder godt! Og det gør de måske endnu. Et billede af netop dem og så en ”Old Girl” ville have prydet denne jubilæumsbog ikke så lidt. Men al efterlysning af Old Girls kampdress har hidtil været forgæves. Det ville ellers være et velvalgt minde om den solide støtte fra Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn. Den falder gennem årene bredt og fornuftigt. Og taknemmelige hænder griber den.

fra Lunde, Kvong og Nørre Nebel gå i gang. Det var lige efter den lokale sparekassebog. Og det var en rigtig god udbygningsperiode i sparekassen.

En anmærkning i karakterbogen

Men træerne groede ikke ind i himlen. Inden årtusindet slap op, nåede sparekassen også at få et rap over fingrene fra Finanstilsynet. ”De sorte mænd” derinde fra havde fået øje på sparekassens fondsbeholdning. Den var efter deres mening vel levende. Og i halvårsregnskabet var bunken af obligationer da også drysset i værdi med en million. Bestyrelsen drøftede det og blev enig om, at beholdningen efter dens mening ikke kunne betegnes som særligt risikobetonet. Der var ikke behov for ændringer. Men den 7. august var der pludselig et kurstab på 17 millioner. Den 20. august hed kurstabet 10,2 millioner. Og den 10. september kunne tabet opgøres til 13,5 millioner. Her var det så, at Finanstilsynet fandt beholdningen vel levende og risikoen større end gennemsnittet.

Da året var gået, endte kurstabet på 10,8 millioner kroner. Nu mente også bestyrelsen, at det ikke bare var utilfredsstillende men ”klart utilfredsstillende”. Det hører dog med, at fondsbeholdningen var på 221 millioner. Så nogen katastrofe var det vel ikke. Og man kunne i det mindste ikke klandre sparekassen for at være for kedelig og forsigtig. Og da der var pæn vækst i udlånet og et deraf følgende særdeles nydeligt resultat af den primære drift, gik det jo nok. Man puttete årets gevinst på syv millioner ned til alle de andre millioner i kassen med egenkapital. Og så var det årtusinde brugt op.

Manglen på pessimisme

Den 11. marts 1998 havde vist, hvor tæt et løb et dansk folketingsvalg kan være. Venstres Uffe Ellemann-Jensen havde været ret sikker på, at sejren var hjemme. Men da de sidste stemmer blev talt op, viste det sig, at hans sejr afhang af hvem ud af to færing, der vandt et nordat-

Efter ombygningen i 1997 får det store fælles arbejdsrum et helt nyt look. Det er slut med høje skranker. Kunder og ansatte mødes på et fælles lyst og transparent niveau. Det hele er mere åbent end før.

lantisk mandat. Kun 176 stemmer afgjorde valget, der på det nærmeste hang på et færøsk klippeskær. Og Poul Nyrup Rasmussen kunne stik imod alle forventninger fortsætte som statsminister med en S-R regering. Den sad til november 2001, hvor Venstres Anders Fogh Rasmussen med en mandatgevinst på 14 blev valgets vinder. Han dannede en VK-regering og var Danmarks statsminister frem til 2009. Da blev han generalsekretær for NATO og overdrog magten til partifællen Lars Løkke Rasmussen. Hvad økonomien angik, var Anders Fogh Rasmussens politik en del anderledes end både Poul Nyrup og Poul Schlüters. Hans kardinalpunkt var skattestoppet.

I Blåbjerg kommune havde man også valg det år. Og det viste, at de gamle sognelister fortsat havde forbløffende godt fat i de syv sogne. Andre steder i landet forsvandt sognelisterne stille og roligt, og partierne tog over. Men ikke her. Seks ud af 11 medlemmer af kommunalbestyrelsen kom fra sognelister. Og Preben Olesen fra Outrup Sogneliste kunne fortsætte som borgmester. Alt ved det gamle. Og det var det også

Skuffet til den gode side

Der er de kundeoplevelser, hvor en ansat i sparekassen må synke tre gange og for sig selv stilfærdigt tænke: Det er da løgn! Som da en kvinde efter mandens død grædende kommer ind i sparekassen. Daværende økonomichef Poul Pedersen tager sig venligt af hende. Og den stakkels kvinde får mellem tårer og gråd fremført, at hun ikke kan se, hvordan hun skal klare sig økonomisk fremover. Poul Pedersen finder den afdøde mands papirer frem. Og man må sige, at ægteemanden tilsyneladende ikke har besværet sin kone med økonomiske spørgsmål. Poul Pedersen kan berolige hende med, at det økonomiske nok skal gå. Der er et par millioner til rådighed.

Ved en anden lejlighed stiller en landmand med en sjældent stor check. Den er på 100.000 kroner. Og nu vil han gerne indfri sin kassekredit. Men i Poul Pedersen undrer sig. Hvorfor dog det? For kassekreditten står i plus med netop ca. 100.000.

Og så er der de bemærkninger fra kunder, der bliver hængende mange år efter. En ung fyr på 18 har en dag en samtale med en af de kvindelige ansatte med god anciennitet. Hun fortæller ham med lidt alvor i stemmen om den rette brug af Dankortet. Og så lyder det: ”Man skulle tro, du var min mor”.

henne i sparekassen. Her kunne man i de første år af det nye årtusinde med et solidt og gammelt jysk bondeudtryk konstatere, at ”det var svært at bevare pessimismen”. Alle tal var gode. Og hist og her kunne man se nye tider dukke frem. Blandt gebyrindtægter var pludselig et bidrag fra ”udenlandske kort i pengeautomater”. Det var tyske ferierende ved Henne Strand, der luftede deres Eurocard/Mastercard m.v. i automaterne og lagde et pænt gebyr for hver hævnings. Og i 2003 turde man forsigtigt i regnskabet anvende ordet ”rekordår”.

Sparekassen havde end ikke som andre pengeinstitutter scoret kassen

på at sælge det fælles ejede Totalkredit til Nykredit. Det pyntede ellers pænt på regnskabet flere steder. Man havde holdt fanen højt og stået ved den holdning, at kunderne skulle have deres frie valg. De skulle ikke være afhængige af, hvilket realkreditinstitut deres sparekasse var medejer af og anbefalede. Alligevel kunne sparekassen tjene penge. Og det var mange. I 2003 kunne man konstatere, at den regulære drift gav dobbelt så meget som i 1997. Det var næsten for meget. Og når det gjaldt sikkerheden, så var solvensen nu på tæt ved det dobbelte af lovens krav. Den var der ikke mange banker eller sparekasser, der kunne stikke det år.

Alligevel havde Finanstilsynet året før været ude med en løftet pegefinger. Og bestyrelsen havde omvendt rystet på hovedet. Tilsynet savnede en kreditpolitik i sparekassen. Men sådan en syntes bestyrelsen var svær at definere. Man tog sig jo af alle slags kunder uanset branche og så på låneansøgningerne fra sag til sag. Men tilsynet ville også have disse drøftelser ført til protokols. Og det måtte man så (med måde) til, selv om protokoller og mere eller mindre læselige håndskrevne noter på dagsordenerne gennem årene vidnede om, at bestyrelsen aldrig havde følt noget påtrængende behov for at bruge alt for mange ord på skrift. Man var jo enige, når der blev truffet en beslutning. Og man stod da ved sine holdninger.

Dristige tanker

Men det var også i det år, at bestyrelsen tænkte langt ud. Man diskuterede ikke mindst, om man skulle udvide med nye filialer uden for nærområdet i de syv sogne. Og med den landsdækkende succes for øje skulle man måske også have afdelinger i København, Aarhus og Odense? Det blev ved overvejelserne. Og det var vist klogt. Et hurtigt kig til de store nabobyer Esbjerg og Varde viste, at de var nærmest oversvømmet af bankfilialer. Nuller’erne, som det nye årtusinds første årti blev kaldt, viste sig ikke just som filialernes årti. Få år senere

var næsten alle pengeinstitutter igang med at rebe sejlene og lukke ned for alt for mange mere eller mindre mennesketomme lokaler og skranker. Kunderne fandt selv vejen til den bank, de havde brug for. Og elektronikken hjalp dem.

Bestyrelsen diskuterede flere gange evt. renteændringer. Skulle man gøre som man plejede? Leve med lave renter og uden gebyrer og på den måde få nye kunder ind? Eller skulle man sadle om, gøre som andre og tjene nogle flere penge? Men bestyrelsen var enig om, at det sjoveste var at få vækst i form af nye kunder. Vist skulle man holde øje med solvensen. Men sparekassens klassiske politik skulle ikke ændres. Og så satte man på det sidste bestyrelsesmøde før julen 2003 renten ned med en halv procent. Det gik jo nok. Sparekassen lå i top blandt Lokale Pengeinstitutter, hvad angik indtjening pr. omkostningskrone. Og man var såmænd også indstillet på at tage lidt større risici, når det handlede om erhvervskunder i lokalområdet. Man følte en forpligtelse. Og der var brug for at skubbe lidt på. Udlånene faldt og indlånene steg. Lidt grå skyer viste sig på den økonomiske horisont.

Et chok af format

Alt gik alligevel som smurt. Der kom endnu mere gang i hjulene i Danmark. Skatten blev lettet lidt. Renten var lav, og lysten til at låne til forbrug var stigende. Og da forårssolen for alvor strålede i april, valgte direktør Poul Pedersen at følge sin plan og gå pension med 62 år. Han blev hyldet og fik roser fra de ansatte. Og så kørte sparekassen videre med Kurt Jørgensen som enedirektør. Året 2004 skulle efter alle solemærker at domme også blive et rekordår for sparekassen. Det blev det bare ikke. Og årsagen var at finde kun syv kilometer fra Nørre Nebel. Midt i december bemærkede man en fejl i driften i Outrup Afdelingen. Et bevilget overtræk på fem millioner på en erhvervskundes konto var aldrig blevet forelagt hverken direktion eller bestyrelse. Og i forvejen havde erhvervskunden et privat overtræk. Umiddelbart skønnede man,

De ansatte i sparekassen er ikke bange for at vise andre sider af sig selv, end dem fra dagligdagen. Igenem en periode spiller man således hvert andet år revy. Og det går så godt, at man tager nogle sange og numre med til møder i den ERFA-gruppe blandt sparekasser, man er med i. Det falder i god jord. Og bestyrelsesmedlemmer og direktører i sparekasser fra andre dele af landet taler længe efter om revyholdet fra Nørre Nebel.

at der var en betydelig risiko for tab på engagementet. Det var en klar overskridelse af filialbestyrerens beføjelser. Og direktionen blev pålagt at give filialbestyreren en skriftlig advarsel. ”Det må ikke ske igen!” Og hele personalet blev orienteret om problemet.

Dagen efter mødtes bestyrelsen atter. Og nu var det hele meget værre. Der var også andre engagementer i Outrup, den var gal med. Og problemet var koncentreret om, at filiallederen havde overtrådt sine beføjelser. Direktøren og souschefen blev omgående sendt til Outrup, hvor de skulle kulegrave større engagementer. Der viste sig kreditter i form af bevilgede overtræk, der langt oversteg de rammer, som filiallederen skulle arbejde efter. Og den umiddelbare melding til bestyrelsen lød, at det ville medføre ”et ikke ubetydeligt tab for sparekassen på 12 millioner eller

mere”. Så besluttede bestyrelsen, at direktør Kurt Jørgensen og bestyrelsesformand Villy Frederiksen skulle tage til Outrup, så filiallederen kunne få besked om sin afgang samme aften kl. 17.30.

”Det var ikke en rar oplevelse”, fortæller den daværende bestyrelsesformand, Villy Frederiksen. ”Ingen kunne rigtig forstå, hvad der dog var sket. Måske var der nogle lånesager, vi tidligere havde studset over. Men det var ikke noget, der havde medført indgreb. Filialbestyreren var netop den pøtente type, der altid havde orden i tingene. Så tanken om dårligt kredithåndværk lå os virkelig fjern. Og Finanstilsynet havde lige været her og gravet dybt i vores lånesager. Alt var på plads. Sædvanligvis går de altid netop filialledere og direktørers lånesager efter. Men så dybt havde de åbenbart ikke været denne gang. Den ubehagelige og mørke decemberaften gik vi så sammen med filiallederen ind i baglokalet. Og der var jo ikke så meget at sige. Filiallederen pakkede sine ting. Og så var han fortid i sparekassen. Det var så ubehageligt, som det kunne være. Jeg bor selv i Outrup. Og i det lille samfund kendte vi i vidt omfang hinanden. Jeg har aldrig følt kritik ude i byen på grund af sparekassens politik. Men den her sag den trak tænder ud”.

Jul med røde tal

Bestyrelsen mødtes igen mandag den 20. december. Men der var ikke megen julestemning i luften. Man ønskede ikke mere offentlighed end nødvendigt om sagen. Den skulle af hensyn til alle afsluttes hurtigt. Så det endte med en fritstilling. Også en krisepsykolog kom ind over. For personalet var hårdt ramt. Og lidt usædvanligt i den slags sager henvendte den fratrådte filialleder sig via JydskeVestkysten til offentligheden. På avisens Blaabjergside forklarede han om sin afskedigelse efter mere end 25 år i sparekassen: ”Jeg har overskredet mine beføjelser”, sagde han til avisen. Og om hvorfor, han gjorde det, lød det: ”Måske fordi jeg er blevet for god af mig”.

Tilbage i sparekassen var der mere oprydningsarbejde, der ventede efter nytår. Der var bl.a. engagementer, hvor kreditforeningslån blev taget hjem, men hvor pengene *ikke* var blevet anvendt til indfrielse af

Sikken en julehilsen

De mange nye kunder, der vælter ind ved det store spring fremad i 1990, er på ingen måde døgnfluer. Mange af dem får ikke bare ordnet et huslån med lave omkostninger. De bliver også i sparekassen som ”helkunder” med lønkonti, billån, pensionsopsparinger osv. I mange tilfælde går kundeforholdet ligefrem i arv til børn og børnebørn. Og når alt skal gøres op, er resultatet, at Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn har halvdelen af sine kunder inden for en times køretid og den anden halvdel spredt ud over hele Danmark.

En enkelt af de mange nye kunder kommer helt nede fra Vadehavsområdet. Og han møder jævnligt frem efter at have taget den lange rejse til Nr. Nebel med regionaltoget og lokalbane. Så snakker han med en rådgiver i en ti minutters tid, hvorpå han tager toget hjem igen med skift i både Varde, Esbjerg og Bramming. I sparekassen er man nærmest bærede over, hvordan manden går op i kundeforhold og kontakt. Lige til man finder ud af, at hans varme interesse for personlige møder i sparekassen vist hænger sammen med, at han gerne vil hjemmefra og have lidt fred for konen. Men velkommen, det er han da altid.

På et større københavnsk skattekontor med ca. 50 ansatte har rundt regnet halvdelen fundet vej til Nørre Nebel og deres nye pengeinstitut. Og i sparekassen er man hel rørt, da man hører, hvorledes denne kundeflok i hovedstaden ved julefrokosten midtvejs mellem sild og sylte udbringer en skål for: ”Gud, Konge, Fædreland og vores lille sparekasse”.

de gamle kreditforeningslån. De var istedet røget lige ind på kontoen. Heller ikke bagved liggende garantier var bogførte. Tabene i Outrupfilialen voksede. Direktør Kurt Jørgensen anmodede bestyrelsen om at tilkendegive, om den fortsat havde tillid til ham og hans ledelsesform. Og bestyrelsen mente ikke, at omfanget og måden af afdelingslederens overtrædelse af sine beføjelser kunne bebrejdes direktøren. Han fik bestyrelsens opbakning.

Jubilæer er ikke så sjældne i sparekassen. Her er det Ketty Thorup, der får sit 25-års jubilæum fejret efter alle kunstens regler. Det er direktør Poul Pedersen, der står klar med blomsterne. Men siden billedet blev taget, har Ketty Thorup også nået at fejre 40 år i sparekassen. Og samme Poul Pedersen, der på billedet var direktør, kiggede da på dagen som pensionist ind i sin gamle sparekasse.

Den 25. januar 2005 var det så sandhedens øjeblik for bestyrelsen. Ca. 100 større engagementer i Outrup var blevet gennemgået. Og det var nødvendigt med hensættelser på 45 millioner. Midt i marts stod det klart, at det regnskab, der skulle have udvist nok et blomstrende overskud i stedet viste røde tal. Underskuddet blev på 12 millioner kroner. Det var det første underskud i Sparekassen for Nørre Nebel og Omegns historie.

Tilbage til overfladen

Men det gik slet ikke så galt endda. Allerede med halvårsregnskabet i sommeren 2005 viste sparekassen midt i juli, at der nu var et plus på 20 millioner før skat. Og da året var gået, lå nedskrivninger på udlån på bare fem millioner. Et år senere var nedskrivningerne faldet til un-

der tre millioner. Det var efter omstændighederne alt sammen ganske udmærket. Der var ryddet op og rensset ud. Og blandt Lokale Pengeinstitutter lå sparekassen på en andenplads kun overgået af Ringkøbing Landbobank.

Det manglede da også bare, at der skulle være fremgang. For den danske økonomiske vækst steg mærkbart. Boligmarkedet boomed og friværdierne med. Ledigheden var lav og flere fag manglede arbejdskraft. På Københavns Fondsbørs steg aktierne med 40 procent. Det var billigt at låne. Og danskerne forbrugte løs som aldrig før. Det mærkede man i sparekassen i Nørre Nebel. Her kunne man nok engang præsentere ”det bedste resultat nogensinde”. Men der havde selvfølgelig været en del henvendelser oven på ”Outrup-sagen”. Der var dog også kommet nye og klare udlånsbeføjelser til medarbejderne. Kontrollister på udlån var etableret. Og i det hele taget var der strammet op på kontrolfunktionerne.

Men sparekassen var på ingen måde blevet ramt af skræk over sin egen skygge. I året 2006 købte man for 20 millioner kroner virksomhedsobligationer, ”High Yield”, obligationer. De giver et bedre afkast end realkreditobligationer. Men de har også en risiko, der ligger tæt på den, man finder, hos de aktier, som virksomhederne udsteder. Og så var der endda lidt ekstra positivt fra netop Outrup: Man havde tidligere overtaget naboejendommen ved filialen. Og nu overvejede man at udbygge Outrups sparekasse. Men det endte med, at man rev både den oprindelige sparekassebygning og den tilkøbte ejendom ned og byggede en helt ny og nydelig sparekasse. Den stod klar i 2007.

Et nyt forretningsområde med lån til andelsboliger blev taget op. Det interesserede ikke mindst de mange gode yngre kunder i de store byer. Og i Nymindegab var man gået stærkt ind i et lokalt projekt med et museum for ”Nymindegabmalerne”: Seks millioner i finansiering til en

Sparekassen er en del af livet i Nørre Nebel by. Og når Handelsstandsforeningen markerer sit 100 års jubilæum ved at holde "good old days" med alle ansatte i det dejligste tøj fra "der var engang", er man naturligvis med på holdet. Her er det Lene Høy og Gitte Sørensen, der er trukket i de herligste kjoler lånt fra teatergruppen "Syvkantens" righoldige garderobe. Tænk, de kjoler har måske spillet med i både "Valse-drømme" og "My fair Lady".

rente på bare 4,5 procent eller to under den sædvanlige udlånsrente. Og sparekassen leverede hen ad vejen også nogle sponsorater, der dækkede dele af ydelserne på lånet. Ved denne kraftige støtte var man så tæt på, at museet endog blev etableret i sparekassens bygning på stedet. Men i samme hurtige bevægelse havde man lukket filialen, der havde en begrænset åbningstid. Tiderne skiftede. Men det handlede fortsat om at støtte lokalt. Sponsorater og støtte i almindelighed skulle være til gode formål inden for sparekassens klassiske nærområde i de syv sogne. Så man fandt også 12.000 kroner til en optimistjolle til Bork Bådelaug. Det

var mange penge. Men den skulle kunne holde sig oven vande i 20 år. Det så atter lysere ud, og alverdens vækstrater kendte den fortsatte vej opad. Men ude i verden byggede en international finanskrise sig op. Og i Danmark var en gruppe fantastiske og overkreative ejendomsinvestorer og valutaspekulanter godt igang med at tage livet af en flok banker og sparekasser. Det var mildt sagt et uheldigt samspil.

Og så ramlede det hele

Den internationale krise begyndte i USA, hvor ganske mange mennesker, der overhovedet ikke havde råd til et hus, alligevel købte et. De fik finansiering via de såkaldte subprimelån, hvor renten de første få år var tillokkende lav, hvorpå den steg dramatisk. Men så finansierede husejerne bare de nye dyre renter og afdrag med nye lån i den elendige og farlige subprime-klasse. Det gik godt, så længe huspriserne steg og steg, og der var plads til nye lån oppe under belåningskanten ved skorstenen. Men da priserne i 2007 dykkede, var der mange husejere, der smed nøglerne i postkassen og forsvandt i nattens mulm og mørke. Katastrofernes stormflod ramte slet ikke altid dem, der havde udstedt lånene. De havde nemlig i tide "pakket dem om" og solgt dem videre. Subprimelån blev handlet i bundter mikset med alle mulige andre gældspapirer. Indpakningen var gavepapir i smukke farver, der lokkede med en god rente. Men indholdet var af broget og frem for alt uoverskuelig karakter. Store samlede pakker var handlet ud i det globale finansielle system. Selv tre norske kommuner havde købt af dem. Og det blev meget værre af, at mange af investeringerne var "gearet": Læg én million Dollars på bordet og spekuler for ti! Og meget af hurlum-hejet var styret af computere, der selv udløste handler.

Det måtte gå galt. Og det *gik* galt. Banker og hedgefonde begyndte at krakke. Dominobrikkerne væltede på striben. Ingen stolede på nogen i bankverdenen. Alle holdt på deres penge. Og pludselig tørrede de finansielle kilder ud. I september 2008 krakkede USA's fjerdestørste

Når forbryderne kommer indenfor

Fra tresserne og næsten 50 år frem hærger Danmark af bankrøverier. Og heller ikke Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn går fri. Den værste konfrontation med den rå kriminalitet oplever to kvindelige ansatte i filialen i Nyminddegab en grå januar dag i starten af 1999.

Det er en stille formiddag, da en bil ved 10-tiden kører op foran sparekassen. To yngre mænd med hvide nylonstrømper over hovedet springer ud. Og de to kvinder i sparekassen er straks klar over, hvad der er ved at ske. De flygter ind i baglokalet. Og røverne råber: Tag det roligt piger. Vi gør jer ikke noget! Men røverne er bevæbnet med en lille blank pistol.

Senere får en politipatrulje øje på bilen på Tarpbagevej. Den er blevet stjålet få dage før. Men røverne slipper fra dem i Esbjerg. Politiet har tilsyneladende en skarp fornemmelse af, hvor i byens kriminelle miljø, de skal lede. Og allerede dagen efter er den første af røverne anholdt. Kort efter har man nummer to.

Begge røvere bliver siden dømt for røveriet. Men for de to fra sparekassen, der har set dem i øjnene, er det svært. Reaktionen kommer bagefter. Og selv om der straks tilkaldes psykologbistand, er det et langt og hårdt forløb, da begivenheden skal bearbejdes.

Tidligere har sparekassen oplevet at få sin døgnboks sprængt med en sand pengeregner i sparekassen til følge. Det sker en nat mellem søndag og mandag, hvor en god del weekendomsætning er blevet indleveret. Man regner sig frem til, at der har været 534.000 kroner i boksen. Og af dem kan man med en god del klippen og klistren få gjort ca. 300.000 klar til ombytning i Nationalbanken. Resten har dynamitrøverne tilsyneladende fået med sig.

Og så er der de bankrøverier, hvor man må undres over mennesker. I april 2014 møder en røver op i filialen i Lunde. Han truer med en kniv og forlanger at få 10.000 kr. Dem skylder han ”nogen”. Men da han opdager, at der er 11.000 kr. i det bundt, han får udleveret, lægger han 1.000 kr. tilbage på disken. Det var 10.000, han forlangte, og ikke en krone mere - tak!

Mange gode sikkerhedsforanstaltninger i pengeinstitutterne bremser antallet af bankrøverier kraftigt op. I 2011 er der 116 bankrøverier i Danmark. I 2017 er tallet faldet til ni. De kriminelle har søgt andre jagtmarker.

De to kvinder gør, som de skal. De udleverer kassebeholdningen. Og efter få minutter kører de to røvere bort med 140.000 kroner og 2.000 D-Mark. Men kvinderne har ro nok til at bemærke sig bilens mærke, farve og nummer. Og straks røverne er væk, slår de alarm til politiet og ringer til sparekassen i Nørre Nebel. Her løber nogle ud på gaden. Og kort efter ser de røvernes bil i høj fart gennem Bredgade med retning mod Varde.

investeringsbank, Lehman Brothers. Krisen var total. Og måneden efter etablerede den danske stat ”Bankpakke 1”, der spændte et sikkerhedsnet ud under de danske pengeinstitutter. Staten garanterede for alle indlån og simple fordringer to år frem. Og samtidig etablerede staten et afviklingsselskab, der siden blev kendt som ”Finansiell Stabilitet”. Det skulle hjælpe nødlidende pengeinstitutter gennem den sidste tid.

Polstret til en hård vinter

Strengt taget behøvede Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn overhovedet ikke sikkerhedsnettet. De penge, man skulle låne ud, havde man selv i form af indskud. Og de banker og sparekasser, der var truede, var dem, der var afhængige af at låne penge ude i byen for så at låne dem videre. Pludselig kunne de ikke hente millioner og milliarder ved de sædvanlige kilder. Og så var deres daglige forretning truet. I Nørre Nebel kunne man køre videre som før. Men man gik alligevel med i ”bankpakken”. Det kunne jo være, at nogle i branchen ville undre sig over denne mærkelige lille sparekasse, der turde operere under den finansielle cirkuskuppel uden sikkerhedsnet. Gratis var det bare ikke. Sparekassens andel af den samlede garantiprovision til staten var på 5,6 millioner for hvert af de to år, garantien løb. Oven i kom så en hæftelse for afviklingsselskabet på 15 millioner. Og så var der lige en ekstra regning på debutanten blandt kriseårets perfekt krakkede pengeinstitutter: Roskilde Bank. I Nørre Nebel havde man hverken lod eller del i bankdriften på Roskildes Algade. Man passede sin egen Bredgade. Men i solidaritetens navn måtte man op med en lille million til Det Private Beredskabs forsøg på at redde banken.

Året 2008 var krisens år. Og hvor man i Nørre Nebel ved halvåret havde regnet med et årsresultat på otte millioner før skat, endte det med et minus på en million. Ærgerligt men bestemt til at leve med året taget i betragtning. En kraftig årsag til underskuddet var et kursfald på bankens værdipapirer på 20 millioner foruden bidrag til de skrantende

kolleger og den fælles solidaritet. Der kom også nedskrivninger på syv millioner på en flok engagementer. Det var fem mere end året før. Så også her stak krisen hoven frem. Men nok så væsentligt, krise eller ej: Solvensprocenten var fortsat bragende høj og likviditeten i top.

Karrusel i høj fart

I Danmark havde en lille flok meget selvbevidste ejendomsspekulanter m.v., samtidig med at finanskrisen byggede op, sat gang i stribevis af sælsomme aktiviteter. De havde lige som de amerikanske huskøbere med subprimelånene heller ikke en krone på lommen. Men de opkøbte større ejendomme og komplekser. Og de handlede dem hurtigt videre - ofte til hinanden. Og typisk indgik der gensidige forpligtelser i handlerne. ”Hvis du køber tre huse af mig, så overtager jeg dit hotel”. Jovist, der var meget matadorspil over det. Men desværre med rigtige penge. Og medens pantebrevene fløj ud af printere og kopimaskiner voksede ejendommenes værdi på forbløffende vis.

Da en mindre ejendom i Frederiksborggade i København i starten af juni 2007 fik ny ejer, havde den i løbet af et år skiftet ejer fem gange. Og undervejs var ejendommens værdi steget fra 50 til 84 millioner kroner. Man brugte udtrykket ”pantebrevskarrusel”. Men ved denne ejendom var der en bank, der så gerne ville låne penge ud, at den indfrie en pæn bunke pantebreve og lavede hele gælden om til et banklån. Vel dristigt kredithåndværk, ville nogle nok mene.

Men en flok banker legede i den grad med, når de hurtige drenge med BMW eller Lamborghini speedede handelskarrusellen op i fart. De var dygtige til at scanne markedet og udsøge sig nye långivere. Men hvis nogle af dem parkerede i Nørre Nebels Bredgade, kom de i hvert fald ikke inden for. Her hentede de hverken penge eller garantier. Sparekassen var ikke interesseret i erhvervskunder langt væk, og slet ikke i sælsomme ejendomshandler. Og dermed kom sparekassen heller ikke ind i det sug, der trak andre banker ned.

Kunstnerkolonien der fik sit museum

Mange kender ”Skagensmalerne” og hele den kult, der dannes omkring denne flok præget af kunst, fest og farver. Men også i Nymindegab opstår sidst i 1800-tallet en spændende kunstnerkoloni. Den lever betydeligt mere tilbageholdende end den fine på Skagen. Men med støtte fra Blåbjerg Kommune og Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn, kommer den i 2004 frem i lyset. ”Nymindegabmalerne” får deres spændende museum. Og sparekassen viser, at man kan levere et kraftigt løft, når det handler om den lokale kultur.

Det er den kendte københavnske maler, Laurits Tuxen, der tager de første penselstrøg ved Nymindegab sidst i 1870’erne. Som Skagensmalerne er han grebet af landskabet, menneskene og lyset. Og hurtigt følger nogle af hans venner og elever fra hovedstadens kunstnermiljø efter ham. De bliver også begejstrede over det gamle fiskerleje, Nymindegab, der med Tuxens ord beskrives således:

”Stedet har overtruffet mine forventninger, og Mage til Liv, som her var i de første Dage, har jeg aldrig set”.

Flere konservatorieuddannede malere søger sporene fra København mod Nymindegab. De indlogerer sig på kroen, hvor de har et både fagligt og selskabeligt fællesskab. Nogle bor til leje hos fiskere. Andre lejer sig som sommergæsterne fra det bedre borgerskab ind i de første primitive sommerhuse. I stilarterne udvikler kolonien sig hen over tid fra det nationalromantiske mod det naturalistiske og til impressionismens lette og umiddelbare penselstrøg. Ludvig Find, der kaldes Danmarks første impressionist, udfolder sig her. Kunstnerne lever i det hele taget det glade sommerliv ved Nymindegab. Og ved efterårstide vender de tilbage til storbyen, hvor de kan sælge sommerens produktion. Når kolonien ved Vesterhavet aldrig bliver rigtig kendt, skyldes det nok, at den mangler en Drachmann. Det er en forsamling af stiltfærdige billedkunstnere. Der er ingen til at skrive om dem og det lille fiskerleje i de førende aviser. Og der er ingen til at råbe ”Hip, Hip, Hurra”! Men de maler godt i de små 50 år, de udfolder sig i Nymindegab.

Et lille stille billede af Nymindegabmalernes førstemand, Laurits Tuxen. Det dukker pludselig op på markedet og kan erhverves for en sandsynligvis rimelig pris. Daværende museumsinspektør Ole Faber er opsat på at få billedet hjem til museet. Men det haster. Så han må løbe hurtigt rundt til en flok mulige sponsorer på egnen. Og sparekassen er med på holdet. Billedet bliver erhvervet på auktion og føjer sig smukt til den lille fine samling i Nymindegab

Omkring 200 værker af ”Nymindegabmalerne” er nu at se på museet. Det bliver etableret ved hjælp af et tiårs-lån på seks millioner. Sparekassen leverer lånet til en rente et par procent under det normale. Blåbjerg Kommune lægger penge til drift på bordet. Og sparekassen ryster i flere omgange op med pæne beløb til museets ydelser på lånet. Kultur koster. Og er der ikke nogle med store sko, der vil finde tegnebogen frem, bliver der mindre af den.

Kunsten at overvinde

Forbløffende nok lå sparekassen så fornuftigt i svinget, at man begyndte at overveje, selv at stå for udlandslån til de kunder, der ønskede at tage den lave udlandsrente mod risikoen for svingende valutakurser. Og for allerførste gang optrådte begrebet valuta/renteswap i et referat fra bestyrelsen. Man etablerede en renteswap på en million. Men man fastholdt siden hen princippet om, at dette svært gennemskuelige finansielle instrument var noget, kunder skulle bede om. Det var ikke noget, man gik ud og solgte.

Et brud med en ellers velanskreven partner blev det også til. Hidtil havde man haft et fint samarbejde med Realkredit Danmarks kontor i Esbjerg. Men nu var RD en del af koncernen Danske Bank. Og efter at kreditrådgiverne fra RD var flyttet ind i DB-afdelingen, forlød det, at man nu (ikke overraskende) tilbød kunderne et Danske Prioritetslån sammen med RD-lånet. Man frygtede, at den tendens ville være tiltagende. Og så tog man kontakt til Totalkredit, der godkendte Nørre Nebel og Omegns Sparekasse som samarbejdspartner. Hele tyve rådgivere blev hen over sommeren 2008 uddannet i Totalkredits systemer. Den 1. september afgik brevet med farvel og tak til RD. Og samtidig var der et rent snit og et skift til den nye samarbejdspartner.

Sparekassen kunne gennem hele finanskrisen holde skruen fornuftigt i vandet. Men krisen bed. Og da året 2009 skulle gøres op, var underskuddet vokset fra en million året før til to. Det var ikke fordi, man ikke kunne låne penge ud. Og man fik også rigeligt ind i kassen. Men det var trange tider. Den danske økonomi var i recession. Arbejdsløsheden steg. Især landbruget havde det skidt.

Og det talte meget i Nørre Nebel. Sparekassen måtte nedskrive lån med 47 millioner eller 40 millioner mere end året før. Tre tabte millioner kunne direkte henføres til Det Private Beredskab og den solidariske støtte til trængte kolleger via ”Bankpakke 1”. Der var også kommet en

”Bankpakke 2”. Den tilbød deltagerne statslig ”hybrid kernekapital”. Men den deltog sparekassen ikke i. Man havde penge nok i kassen og klarede sig ikke så ringe med en solvens på det dobbelte af lovens krav. Og sparekassen var på ingen måde skræmt. Man finansierede dyre lejligheder på Lolland, og i det sydjyske et servicecenter for lastvogne og autohjælp.

Med året 2010 lattede tågen og mareridtet fortog sig. Nu var overskuddet på ni millioner før skat. Likviditeten og solvensen var stadig mere end tilfredsstillende. Men nedskrivningerne var fortsat til at få øje på. Bevares! De var faldet fra 47 til 19 millioner. Men alligevel. Og støtten til krakkene rundt omkring blandt pengeinstitutterne talte fortsat med. Men nu var der alligevel plads og ressourcer til at se på så meget andet. Blandt andet blev der mulighed for at støtte lokalsamfundet.

Museet for ”Nymindegabmalerne” fik 240.000 til at betale ydelser på sit sparekasselån. Lunde Boldklub hentede 15.000 og Henne Golfklub fik et sponsorat på 250.000. Man tilbød presseomtale i forbindelse med udbetalingen. Men sparekassen takkede pænt nej. Man gav, når det var rigtigt, og gik ikke efter en trespalter med et billede af formanden, der overrakte en check i overstørrelse.

Pænt nej tak!

Sjovt er det ikke altid at være medlem af bestyrelsen i en sparekasse. I Nørre Nebel startede det nye år med, at bestyrelsen dykkede ned i regnskabet for det forgangne år. Og man kunne ikke just glæde sig over en nedskrivning på ”Garanti i Finansiell Stabilitet”. Den beløb sig til 3,2 millioner. Og det var så nok en regning for den tvungne solidaritet med de pengeinstitutter, der ikke kunne finde ud af det. Den sag kom på bestyrelsens bord lige oven i en orientering om en nedskrivning på 14 millioner på et enkelt engagement inden for landbruget. Og som om det ikke var nok, fulgte der en gennemgang af de bjerge af nye regler

Fotograferne, der finder vej til Nørre Nebel, ser i flere tilfælde det samme gode motiv: Den smukke portal ved sparekassens gamle indgang. Og her har Jyllands-Postens Torben Strøyer så fanget daværende økonomichef Poul Pedersen i skjortearmer og med aktive og hastige skridt på vej ud i Bredgade. Budskabet er klart. Her har vi en gammel og solid sparekasse. Men her sker der noget.

om stresstests, kreditrisici, regler om udlånsvækst, paragraf 78-engagementer, inddeling af låneengagementer i nye kasser osv., der væltede ind. Meget af det var noget, som bestyrelsen kunne ryste let på hovedet af. Men det var der og skulle tages alvorligt.

En trøst var det dog, at der var penge nok i kassen. Og hvis det endelig skulle være, kunne man hente endnu flere til en billig pris fra den statsgaranterede ”Bankpakke 2”. Så bestyrelsen tog det roligt også efter en træls gennemgang af listen med de store engagementer. Her talte landbruget mest. Men man vidste jo, på hvilken egn man boede. Og skulle man være solidariske med pengeinstitutter i den anden ende af landet, skulle man vel også være det med de kunder, der havde jord og dyr, hvor man hørte hjemme. Sådan var *det*. Og så gik også det bestyrelsesmøde trods de triste meldinger.

Man kunne køre hjem på en kold eftermiddag med bidende rimtåge og en vind fra nordøst, der holdt temperaturen under frysepunktet. Og i

den avis, der lå og ventede derhjemme, kunne bestyrelsens medlemmer se, hvordan Verdensbankens cheføkonom så på situationen: ” Hvis redningspakkerne bare løber ud , ryger vi derned igen. Og det kan ske allerede i slutningen af året eller begyndelsen af næste”, var at læse. I Danmark ville ”Bankpakke 1” udløbe til oktober. Og en del trængte pengeinstitutter var allerede i færd med at lede efter en ny læskærm. Det var kolde og trange tider. Og trange tider skred langsomt.

Pænt nej tak nok en gang

Samtidig med den verdensomspændende finanskrisen havde udfoldet sig, var der dog sket ikke så lidt på sparekassens hjemmefront. Blåbjerg Kommune, der havde været paraplyen over sparekassens syv gamle sogne, var borte. Kriseåret 2007 havde budt på en ny kommunalreform. De 271 kommuner blev til 98 store kommuner med mange nye opgaver. Og 14 amter blev til fem regioner. Nu hed sparekassens hjemkommune Varde. Den var Danmarks femtestørste kommune med hele 1.240 kvadratkilometer og lige ved 50.000 indbyggere. Borgmesteren hed Gylling Haahr. Han havde hidtil været borgmester i Helle Kommune og var venstremand. Men også i sparekassens nærområde kunne man mærke, at tidens trend gik mod store enheder.

I februar 2010 kom der en henvendelse fra nogle borgere i Billum mellem Varde og Oksbøl. De var blandt andelshaverne i de gamle andelskasser for Alslev og Billum. Som i andre små andelskasser havde et flertal af andelshaverne erkendt, at de ikke havde størrelsen til at overleve. Så de var blevet en del af Varde Andelskasse, der hurtigt lukkede de to filialer ned. Men Billum-borgerne savnede det lille pengeinstitut og det fysiske nærvær. Og de havde en idé: Man foreslog, at Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn etablerede rådgivningskontorer i Alslev og Billum. Det var ikke nødvendigt med en kassefunktion. Bare der var mennesker at tale med. Og samtidig ville man gerne have en døgnboks og en pengeautomat. Andelskasserne havde i deres levetid haft udlån

Det varme sprog om landbrugets folk

Landbruget fylder på mange måder meget i Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn. Men hvor en stor landbrugsandel i andre pengeinstitutter kan føles som en byrde, er det i Nørre Nebel nærmest en del af sparekassens DNA. Man føler sig som en del af Danmarks store gamle og grønne erhverv. Det opdager man, når man læser notater, referater og indstillinger fra sparekassens daglige liv.

Landbrugskunder omtales altid med deres fornavne. Og sproget kan være næsten familiært. Også når nogle linjer handler om svære problemer. Mange gange gribes man af sprogets varme og forstående tone. Det er mennesker, det handler om. Og vi er i samme båd. Når det går rigtig godt, smitter glæden ofte af på rådgiverens sprog. ”Det er meget fint” eller ”Det går bragende godt” er eksempler på de øjeblikke, hvor en rådgiver glæder sig lige så meget som kunden, der altså ikke kaldes sådan men hedder ”Hans Christian” eller ”Lise”.

Et sted læser man om ”en sød familie”. Man finder varme ord om arbejdsomme og sympatiske mennesker. Og der er megen forståelse for erhvervets svingende og vanskelige vilkår. Men der er også en kontant tone, når det er nødvendigt. F.eks. konstaterer man nogle gange at kemien mellem rådgiver og landmand ikke passer. Så handler det om at få en anden mand på banen og få kontakten til at fungere. Man føler, hvor meget psykologi, der er i samarbejdet.

Et andet sted læser man om en ny kunde, der hører hjemme lidt uden for nærområdet. Og man lider ikke på forhånd af skræk for at tage ham ind i folden. Rådgiveren ved besked om hans særligt gode jord. Og han ved, at den unge landmand har forældre, der støtter ham praktisk og økonomisk. Rådgiveren fortæller, hvordan den nye selv har vist vilje og har sparet op. Og om det skuffende i, at den unge landmands hidtidige pengeinstitut har stillet krav om faderens kaution. Her kniber det med forståelse fra banken. Men rådgiveren har været derude. Han har set manden og forældrene an og talt godt med dem. Han bakker op. Og på rådgiverens ord og sikre sans tager man den nye kunde ind. Man kan

også se, at sparekassen lægger vægt på at rådgiverne er udkørende. Økonomiarbejde i gummistøvler kan nogle gange give lidt ekstra.

Rådgivningen handler ofte om helt praktiske ting. En gårdejer får det gode råd at bruge sin energi der, hvor han er god: I stalden. Markarbejde skal han lade andre om. Og da evnerne bliver drejet i den rigtige retning, kan det ses på bundlinjen. Ved en anden lejlighed holder bestyrelsen møde med to gårdejere, advokat og landbrugskonsulent. Og man kan hurtigt ud af referatet læse, at her er der faglig viden på begge sider af bordet. Det handler om alt fra dækningsbidrag pr. ko, overslag på staldbyggeri til ungdyrenes indplacering og så alt det, hvor advokaten forlængst er stået af.

Der er også de gange, hvor den faglige viden bliver brugt til at sætte et kundeforhold på plads: ”Han må kunne klare det selv sammen med højst en elev”, hedder det et sted. Og med tilføjelsen: ”Det kan andre”. Samtidig konstaterer man, at privatforbruget må ned, så det svarer til en almindelig lønmodtagers. Og der bliver sat tal på. Det handler om overlevelse og forståelse. Også når den kan være lidt kontant. Men der er endelig den lidt triste opremsning af en enkelt landmands problemer. Den slutter med den meget sigende sætning: ”Han tager kviklån”. Her er forståelsen og langmodigheden vist ved at være væk. Det ødelægger dog ikke billedet af nære og gode menneskelige relationer. Og som direktør Sidsel Marie Løvvang fastslår: ”Her læser vi Landbrugsavisen og følger mælkeprisen hver dag”.

for 200 millioner og indlån for det samme. Der var 800 borgere i Billum og 1.700 i Alslev. Og de savnede altså deres eget pengeinstitut.

I sparekassen i Nørre Nebel regnede man lidt på rentabiliteten i det venlige forslag. Sandsynligvis kunne man få ca. halvdelen af ind- og udlåne. Men man var usikre på budgettet. Kunne man virkelig nøjes med tre ansatte dernede? Og døgnbokse og pengeautomater var meget dyre servicefunktioner at etablere og drive. I forvejen havde man lukket deltidsåbne filialer i Nymindegab og Henne Stationsby. De var simpelthen for dyre i drift. Men det gør altid ondt i et lokalområde, når man lukker en filial ned. Så det ville nok være et forkert signal at sende, hvis man gik uden for de syv sogne og etablerede nyt. Man ville ikke arbejde videre med sagen og sagde pænt nej tak!

Pænt ja tak!

Blandt de mange nye krav, som sparekassen blev mødt med, var et om særlig økonomisk indsigt i bestyrelsen. Og Finanstilsynet var desværre ikke istand til at godkende et bestyrelsesmedlem. En med de krævede kompetencer måtte findes, og søgelyset faldt på Peter Gammelvind fra Varde. Han var statsautoriseret revisor hos det globale revisionsfirma, Deloitte og levede op til kravene. Men der var også regler om uafhængighed. Og dem kunne kandidaten først opfylde efter tre år, når han var fratrådt som partner i selskabet. Men den funktion ville han stoppe med ved sommertide. Så man søgte dispensation og fik Peter Gammelvind med på holdet. Siden blev han bestyrelsesformand. Og så meldte repræsentanter for nok en andelskasse sig og bankede på sparekassens dør.

Det var Lunde-Kvong Andelskasse, der i starten af december 2010 spurgte, om sparekassen var interesseret i at overtage andelskassen med dens 1.200 kunder og tre ansatte? Det var lige inde i hjertet af de syv sogne. Så *her* var man fra starten positivt indstillet. Men det var slet

ikke så ligetil. Der var en egenkapital på 12 millioner kroner, hvoraf de to millioner var andelskapital. Det så jo godt ud. Og andelskassen havde en idé om at oprette en fond til støtte for lokalområdet. Det lød også fornuftigt. Så sparekassen regnede lidt på, hvad det ville koste at overføre kunderne og overtage to ansatte.

Og man endte med at tilbyde Andelskassen at betale for egenkapitalen, at overtage nødlidende engagementer, div. nedskrivninger og at betale for udtræden af andelskassernes edb-central. Alt sammen uden smålighed og med ganske pæne armbevægelser. Tre dage før jul kunne andelskassen fortælle om et positivt møde for andelshaverne. Og at man havde forventninger om at ende med en lokal fond på otte millioner.

Vil i have en af vores kunder?

Midt i hele den lokale forhandling dukkede der et spændende og lidt usædvanligt tilbud op. Det var et helt nyt form for engagement. Men det viste, at sparekassen i Nørre Nebel kunne flytte hurtigt på fødderne. En mindre jysk sparekasse og god kollega havde en kunde, der var vel stor for dem. Han var god nok men simpelthen en for kraftig belastning af deres solvens. Havde sparekassen i Nørre Nebel mon lyst til at overtage en del af engagementet? Det havde man efter at have set papirerne godt og grundigt igennem.

Man sikrede sig med livrem og seler og med håndpanterklæringer, der gav Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn 1. prioritet i ejendomme med en friværdi på 40 millioner kroner. Og det handlede om lån for et år ad gangen. Det var en god handel for både Nørre Nebel og kollegerne i den anden sparekasse. Men også en lykkelig udgang for kunden, der slap for at skulle se sin gamle sparekasse skære ned på engagementet og måske lande i en situation, hvor han selv skulle ud på markedet og finde et nyt pengeinstitut som partner. Det er ikke altid lige sjovt at stå uden for og banke på fremmede døre. Nu kørte det hele roligt videre.

Fonden der forsvandt

Julen kom. Og hen over midten af januar rykkede sparekassen lidt for en endelig opgørelse af regnskaberne i Lunde-Kvong Andelskasse. Man ville gerne have en afklaring. Men pludselig skulle der løbes rigtig stærkt. Andelskassen havde mistet fem millioner kroner ved Amagerbankens krak. Og med det tab kunne den ikke opfylde kravene for at leve videre. Så fra Nørre Nebel var der med ”horn og lygter” udrykning med hjælpepenge. Siden viste der sig fejl i beregningen af solvensen. Så måtte sparekassen indskyde en rund million. Og pludselig så det ud til, at når alt var betalt, var der alligevel ikke otte millioner til en lokal fond fond men højst én million. Nu mente andelskassen så, at sparekassen skulle bidrage med en donation. Der var jo desværre en formue, der tilsyneladende var blevet væk, om den nogensinde havde været der? Og så ville andelskassen ændre fusionsaftalen igen. Der skulle slet ikke oprettes en fond, hvis den blev på mindre end to millioner kroner. Her satte sparekassens bestyrelse dog hælene i. Der kunne ikke ændres på aftalen. Og man spurgte sig selv: Bliver der overhovedet noget til fonden, når alt er gjort op?

Det gjorde der ikke. Da høsten kom (og den var våd og elendig det år), var andelskassens egenkapital væk. Og så forventede man ellers yderligere nedskrivninger på min. 550.000 kroner. Det var på engagementer, hvor andelskassen havde nedskrevet en del men ikke nok. En enkelt låner kendte sparekassen alt for godt fra sine egne tab. Og så bad man ellers om nedskrivninger med hård og effektiv hånd. Det tog et år. Så lukkede Lunde-Kvong Andelskasse lige før jul helt ned. Fonden var endt med at blive til 150.000 kroner om året i ti år. De penge kom fra kassen i Nørre Nebel. De skulle fordeles ligeligt til gode formål i Lunde og Kvong sogne. Og så var den handel *helt* lukket, som man i bestyrelsesprotokollen stiltfærdigt bemærkede det. Der var ingen grund til at bruge store ord. Der havde desværre været så meget andet at tage dybe indåndinger over i det år, der var gået.

Et kontant og rent snit

Lidt usædvanligt mødtes bestyrelsen den 15. april 2011 i et bestyrelsesmedlems private bolig. Der var *et* punkt på dagsordenen. Og det krævede streng fortrolighed. Direktøren havde meddelt, at han af personlige årsager ønskede at fratræde sin stilling med omgående virkning. Og bestyrelsesformanden havde inden bestyrelsesmødet aftalt med ham, at han opsagde og fratrådte sin stilling som direktør pr. den 1. maj 2011.

Souschefen, Sidsel Marie Løvvang, blev konstitueret som direktør. Og på et bestyrelsesmøde 12 dage senere tilbød man hende stillingen som direktør for Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn. På samme møde kunne bestyrelsesformanden oplyse, at han havde modtaget den ventede opsigelse fra direktøren, og at den fratrædende direktør aftenen før i ordets bogstaveligste forstand havde lukket og slukket efter sig og afleveret nøglerne til sparekassen. Sidsel Marie Løvvang sagde ja tak til tilbuddet om direktørposten. Og så indledte bestyrelsen jagten på en ny souschef udefra.

Det var et kontant og rent snit. En pressemeddelelse afgik til Jyske-Vestkysten, den lokale ugeavis og samarbejdspartnere. Og Erhvervs- og selskabsstyrelsen blev gjort bekendt med ændringerne. Pressemeddelelsen var kort: *”Efter godt 40 års virke i Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn har direktør Kurt Jørgensen af personlige årsager valgt at fratræde sit job i sparekassen. Sparekassen har netop gennemført en vellykket fusion med Lunde-Kvong Andelskasse. Som ny direktør har bestyrelsen udnævnt Sidsel Marie Løvvang”*

Så var det sagt. Og kl. 16.00 var der indkaldt til medarbejdermøde. Men man må sige, at bestyrelsen forstod at have is i maven. På samme bestyrelsesmøde, hvor man i et hurtigt hug skiftede direktør, havde man kræfter til at forhøje udlånsrenterne med 0,25 procent og gennemføre en flok gebyrændringer. Og den spritnye direktør, Sidsel Marie Løvvang, kunne orientere om interessante projekter fra to kunder. ”The show must go on”.

Hilsen fra Parnasset

Man må håbe, at Chr. Vad, stifteren og ildsjælen bag Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn, er vågen på sin plads i himlen, da sparekassen i 1994 fylder 125 år. For poetiske sjæle blandt sparekassens personale har været flittige med rim og versfødder. Og sikken en sang, der dog kommer ud af det. Her er der lige et enkelt vers af hyldesthymnen. Og så selvfølgelig en buket.

Det manglede bare.

Melodi: Åh Louise.

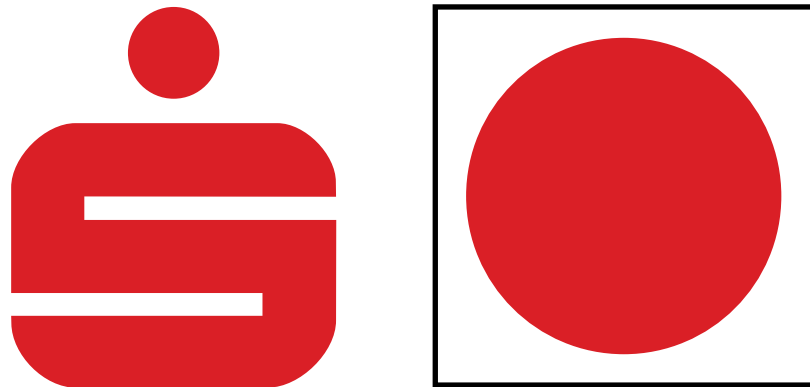
Højt deroppe i sin himmel
sad Chr. Vad og blev helt svimmel
over alt han både hørte og han så.
Om hvordan det nu var gået,
hvad hans "kasse" havde nået
li' fra dengang da han started i det små.
Tænkte på de få rigsdaler
han fik ind, og nu man haler
millioner hjem, ja det går ekspedit.
Han var lige ved at dåne,
godt man ej skal ned og låne,
næh så hel' re be' Sct. Peter om kredit.
ÅH ÅH ÅH
imponeret
jeg har jo konstateret
at trods hårde tider så har I klaret
konkurrencen ganske pænt - folk har sparet,
selvom også skatten
sin del har taget a' den
den "lille mand" vil altid nå
et overskud at få.

Efter et på flere måder usædvanligt regnskabsår kunne sparekassen konstatere, at man fortsat lå solidt placeret. Solvensen var på 14,7 procent mod lovens krav om otte. Det lignede at have en egenkapital på lige ved 200 millioner. Likviditeten havde en overdækning på hele 430 procent. Og likviditetsreserverne overgik en milliard. Men ondt gjorde det, at man måtte foretage nedskrivninger på udlån på hele 41 millioner kroner. Og det handlede om både erhvervs- og privatkunder. Den langstrakte overtagelse af Lunde-Kvong Andelskasse havde også kostet. Ligesom det var surt at skulle betale for andre pengeinstitutters fejlslagne kurs og oven i opleve kurstab på værdipapirerne. Alt i alt måtte man leve med et underskud på 28 millioner kroner, der blev til 21 efter skat. Det var ikke tilfredsstillende. Og man strammede kontrollen med udgifterne og sagde farvel til fire medarbejdere. Det var første gang i sparekassens historie, at man havde en sparerunde af den karakter.

Kom bare her vi lejer penge ud

Det må kaldes lidt af et luksusproblem. Men det var reelt: Sparekassen fik flere og flere penge i kassen og færre og færre (gode) kunder ville låne. Det ville betyde faldende indtjening. Og sparekassen gjorde sig i 2012 en del overvejelser om, hvad man kunne gøre. "Det er svært, når der ikke er gang i noget som helst i samfundet", lød det let opgivende på et bestyrelsesmøde. Og man konstaterede, at "mange kunder er bange for at stifte gæld". Blandt de temaer, bestyrelsen tog op, var bl.a. finansiering af solceller. Og selv om andelen af lån til landbruget var helt oppe ved 18 procent, overvejede man at gå over 20-procentgrænsen. Og samtidig satte man renterne ned på de indskud, der væltede ind i kassen. Nogle kontotyper var lidt for fristende for dem, der skulle placere store beløb for bare en kort periode. Og en enkelt kunde blev bedt om venligst at give et varsel, inden han stod ved skranken og bad om sine 40 millioner. Der skulle jo lige sælges nogle papirer, før seddelbundterne lå klar til udbetaling. Kunderne optog også billige realkreditlån og brugte provenuet til at indløste gæld i sparekassen.

Frem til 1971 benytter Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn som logo det klassiske danske symbol for en sparekasse: Et egetræ. Men tiden kræver en skarpere grafisk profil. Og man vælger at gå over til den markante indrammede røde prik. Den er sparekassens logo frem til 1982, hvor man skifter til det fælles europæiske sparekassesymbol i form af et knaldrødt S med en prik over. Symbolet er i sin første form tegnet i 1938 af den dengang ret ukendte plakatkunstner, Louis Gaigg. Gennem tiden bliver det flere gange ”strammet op”. Og det er grafikeren Otl Aicher, der står for det S, der bruges i dag. Han har også skabt Lufthansas nuværende logo. Og han var ledende grafiker ved OL i München i 1972. I sparekassernes knaldrøde logo symboliserer S’et en sparebøsse og prikken over en mønt på vej ned. Og man må sige, at symbolet er kendt. I 2010 viste en tysk undersøgelse, at 93 procent af deltagerne forbandt det røde S med sparekasserne.

Der var simpelthen alt for mange penge i kassen. Og de skulle ud at arbejde. Sparekassen præsenterede også nye tilbud på finansiering af biler. Man så trenden hen mod små benzinøkonomiske biler. Og man vidste, at man kunne tilbyde billigere finansiering end forhandlerne. Det var bare at fortælle kunderne det, før de skrev under hende i det bilduftende salgsløse med de hurtige sælgere. Og man udøvede en del selvkritik: ”Vi er ikke skarpe nok på de gode kunder”, lød det. ”Vi er ikke synlige nok. Kunderådgiverne skal hver uge kontakte en kunde uopfordret”. Det var ny stil i sparekassen.

Der var engang

Der lå et tilløb til et brud med mange års faste politik om ens renter til alle i udtalelsen: ”Vi skal yde de rigtig gode kunder billige lån. Og de dårlige skal betale mere. Vi skal sælge mere og binde kunderne

mere til os”. I det hele taget var der tale om lidt af en opvågning. De gode gamle tider med ens rentesatser til alle var ikke helt forbi. Men siden 2010 havde man så småt indført forskellige rentesatser til en flok kunder baseret på sikkerhed og soliditet. Det var simpelthen for surt at skulle sige fra over for en forretning, fordi man ikke kunne forhandle betingelserne.

Et bestyrelsesmedlem kunne berette om, hvorledes hans datter netop havde fået sin børneopsparing fri til udbetaling. Hun fik bare et brev med spørgsmålet om, hvor hun ønskede pengene hen? Ingen tilbud om ny placering eller gode råd. Men det blev ændret. Fremover skulle alle 18-årige i samme situation have en opringning fra en ung medarbejder, der kunne rådgive om hele paletten. Netbanken var der jo. Og der var ingen grund til at sige farvel til hende, der nu skulle læse i Aarhus. ”Vi har i alt for mange år ekspederet kunder. Nu skal vi rådgive”, lød de eftertænksomme men beslutsomme ord på et bestyrelsesmøde.

Man ville fortsat være den nære og venlige sparekasse for alle kunder. Men nu måtte der godt komme lidt mere forretning over det. Man troede på, at kunderne ville se fornuften i, at sparekassen begyndte at tage gebyrer for noget af det arbejde, den lavede. F.eks. var det surt at administrere en kassekredit, der stod ubrugt hen, uden at man fik lidt for arbejdet. Og sådan kom der stille og roligt og med forsigtige bevægelser gebyrer ind i den engang så gebyrfrie sparekasse. Førhen havde man profileret sig på de manglende gebyrer. Nu tog man i stedet pengene ind over skranken.

Bevis for det hele

Når Sparekassen måtte flytte sig fra de gamle positioner hang det ikke mindst sammen med, at kravene til dokumentation ændrede sig kraftigt. Før 2011 kunne man på en lånesag f.eks. skrive: ”God kunde. Søn af Anders H. Kristensen i Nymindegab”. Så var det hele sagt.

Kejserlig investering med guldrandet tab

Sparekassen har i perioder en rigtig god hånd for investeringer i lidt specielle obligationer. Når de klassiske obligationer i dansk realkredit giver næsten ingenting, finder man alternativer inden for især erhvervsobligationer. Men én gang går det rigtig galt. Året er 2012. Og præcis fire år efter at Lehmann Brothers kolliderer og for alvor udløser finanskrisen, køber man for 25 millioner kroner obligationer udstedt af ”Hypo Alpe-Adria Bank”. Købskursen er 95 og obligationen har en variabel rentekupon med kvartalsmæssige udbetalinger og et udløb i marts 2015. Sammenlignet med, hvad man ellers kan hente på obligationsmarkedet i Europa, ligner det en kvik og god handel. Men det er det ikke.

Hypo Alpe-Adria Bank kan skrive sin historie helt tilbage til 1896, hvor den bliver stiftet som en Landes- und Hypothekenbank for den østrigske delstat Kärnten. En typisk regionalbank, der har sine forretninger ned over Slovenien, Bosnien-Herzegovina, Kroatien og området ved Adriaterhavet. Og sådan lever den, lige fra det Østrig-Ungarske kejserrige styres af kejser Franz-Joseph og kejserinde Sissi, til Jugoslavien bryder sammen i 1991.

Efter år 2000 begynder banken atter at kravle op ad stigen. Den satser optimistisk og aggressivt på sit gamle kerneområde ned mod Adriaterhavet og Balkan. Men de gode gamle dage er forbi. Banken formidler store lån i Schweizerfranc. Kunderne har bare svært ved at betale tilbage. Og kursen på franc'en stiger. I 2009 griber den østrigske stat ind og overtager banken. Og Østrig arbejder henimod en re-privatisering. I Nørre Nebel synes man godt om papirerne. Ejeren af banken er jo i købsåret 2012 den østrigske stat. Men i efteråret 2014 hedder banken pludselig ”Heta”. Og det er et afviklingselskab. Dog er der fortsat hele 1.800 ansatte spredt fra Kärnten til Makedonien og Bulgarien.

Den 27. februar 2015 meddeler den østrigske finansminister, at staten klapper kassen i for Heta. Og banken går i betalingsstandsning. Balancen hælder i den grad i den forkerte retning. Og godt nok har delstaten

Kärnten udstedt garantier mod tab. Men det er Østrigs mindste delstat med bare lidt over en halv million indbyggere. Og finansfolk regner hurtigt ud, at skal Kärnten opfylde garantierne på ialt 76 milliarder kroner, vil delstaten gå fallit. Den særdeles kontroversielle højrepopulist, Jörg Haider, har ledet Kärnten frem til sin død i 2008. Og hans skygge hviler fortsat over det lille alpeland. Tilliden til Kärnten er i europæiske finans kredse simpelthen behersket. Det er usikkert, om garantien overhovedet gælder alle Heta-obligationer. Og der vil gå over et år, før kreditorerne har overblik over situationen. Så her gælder det gamle persiske udtryk: ”Når én nyser, bliver hele bazaren forkølet”. Ikke mange har lyst til at røre Heta obligationer.

I Nørre Nebel ser man kursen skride. Men man beholder is i maven. Midt i april er kursen nede i 59. I sparekassen har man optimistisk ellers troet på 70. Og midt i maj tager man skraldet og nedskriver Heta til 58-60. Så er det ellers så kønne billede af faste månedlige kursstigninger skamferet. Men isen i maven bliver, hvor den er. Og den 1. juni sælger man obligationer til kurs 67 og putter fem millioner ned i kassen. De afventende kreditorer holder tilsyneladende kursen på det niveau. Og hen mod julen 2015 sælger sparekassen de resterende obligationer til kurs 66 og kan som en særlig julehilsen fra Kärnten konstatere: Et samlet kurstab på 7,61 millioner kroner. Det er ikke særlig godt. Men heller ikke særlig skidt. Og så vender man sig ellers fra det gamle kejserrige i sydøst og mod nye forretninger. I Østrig fortsætter afviklingen af Heta stille og roligt. Og Kärnten får sig viklet ret billigt ud af sine milliardgarantier. Man forventer at være færdige med oprydningen i 2020.

Fornemt hovedsæde i elegant og dristig arkitektur. Men desværre er den økonomiske kurs inden for murene tilsyneladende lige så dristig. Sparekassens investering på 25 millioner kroner i Hypo Alpe-Adria Bank viser sig at være et fejlskud af kejserlige dimensioner. (Foto: beta asset-resolution)

Og de relevante medarbejdere i sparekassen havde en klar forståelse af, at her var tingene i orden. Nu skulle soliditeten pludselig beskrives og dokumenteres. Og den slags er tidskrævende og koster simpelthen penge.

Vorre dages kontrol med hvidvask af penge koster f.eks. Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn et årsværk og lidt til. De penge kan kun hentes et sted: Hos kunderne. Og det selv om de hverken vasker store beløb på quickwash eller skåneprogram. Blandt tiltagene har blandt andet været et nej til foreningskonti, der ikke har forbindelse til lokalområdet. De kan være for svære at overskue og kontrollere. Og der er nøje opmærksomhed omkring indbetalinger af større kontantbeløb. Stiller en kunde med et stort kontantbeløb, og er det usædvanligt for kunden og hans evt. virksomhed, så ringer klokken i Nørre Nebel.

Danmark havde i oktober 2011 skiftet regering. Med socialdemokraten Helle Thorning-Schmidt som statsminister var det nu en S-R-SF-regering der styrede den økonomiske politik. Og her var det ikke mindst finansminister Bjarne Corydon, der lagde linjen. ”Blå Bjarne” stod for en økonomisk politik, der ikke gav ved dørene.

Og Danmark blev en ”sikker havn” for udenlandske penge. Var der f.eks. (igen) dårligt nyt fra det græske fallitbo eller andre usikre økonomier, væltede pengene ind i Danmark. Renten var lavere i Danmark end i Tyskland. Og faktisk havde den danske stat lidt af det samme problem som Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn: Næsten alt for mange penge i kassen.

En hurtig tyrkisk gevinst

Men den gode position gav sparekassen mulighed for at tjene penge på værdipapirerne. Danske realkreditobligationer var ikke særligt spændende. Og når de blev udtrukket, var det svært at genplacere

pengene til en rente, man kunne få øje på. I foråret 2012 var det til under en procent. Og Nationalbanken varslede negative renter for bankernes indskud. Men da viste sparekassen ganske gode evner til at handle. Man søgte virksomhedsobligationer uden *alt* for stor risiko. Og der var andre spændende obligationer på det europæiske marked.

Handlerne foregik hovedsageligt i Euro. Så var kursrisikoen væk. For kronen fulgte Euroen, som en kalv følger en ko. Og hen over året deltog man løbende i emissioner af obligationer med 10 millioner hver gang. Efter to-tre dage solgte man igen med fortjeneste. Om det så var tyrkiske obligationer udstedt i Lira, blev det til en lille handel. Man købte for ti millioner på kort termin og fik otte procent i effektiv rente. Måske havde man hidtil, som et bestyrelsesmedlem udtrykte det, ”gået lige lovlig meget med både livrem og seler” på det område.

Sparekassen var slet ikke så dårlig til de mange små hurtige handler med overskuelige beløb. I maj var den opsummerede kursgevinst på 1,4 millioner kroner. Og man ledte fortsat videre efter spændende om end lidt specielle obligationer. Halvårsregnskabet blev med vestjysk beskedenhed kaldt ”ikke utilfredsstillende”. Og det gik da også så godt, at man næsten ikke turde tro det: Årets første otte måneder gav et samlet overskud på fondshandlen på 20 millioner kroner. Gik udlånskarrusellen ned i fart, var der i stedet gang i obligationsgyngerne.

Da året var gået, kunne man fortsat ærgre sig over nedskrivninger på 40 millioner kroner. Men takket være gevinsterne på de kvikke obligationer var slutresultatet nu med sorte tal. Overskuddet var på ni millioner kroner før skat mod året før, hvor det var 28 millioner i minus, der stod og blinkede faretruende rødt. Men det var også året, hvor man kunne konstatere, at djævelen ofte ligger i detaljen. Pengeautomaten ved Vejers var en sørgelig forretning. Den var driftsmæssig ustabil. Dyr at servicere. Og indtægten på udenlandske betalingskort var halveret fra

en halv til en kvart million kroner. Skulle den køre videre, ville den give et lille underskud. Skulle den erstattes af en ny, ville der være en årlig afskrivning på 100.000 kroner. Og da sommeren gik på hæld, lukkede og slukkede man for automaten.

Et lille overraskende skulderklap

Et lille varmt og uventet skulderklap kom med starten af det nye år. Det kom fra Finanstilsynet, der godt nok havde bemærket de store nedskrivninger, og at en god del af dem kom fra landbruget. Men beregningerne var med tilsynets ord ”lavet med den fornødne forsigtighed”. Og det så ud som om sparekassen havde ”en stor indsigt i landmændenes engagementer og en god dialog med dem”. Det lignede på en kølig januardag i 2013.

Men nye regler kom til i en lind strøm. Nu optrådte begreber som ”kontracyklisk kapitalbuffer” og ”kapitalbevaringsbuffer”. Og det kunne blive værre: Op dukkede også ”Herfindahl Hirschmann indekset”. Et område for feinschmeckere blandt økonomer. Læsere af denne jubilæumsbog bedes her tage en dyb indånding:

Herfindahl-indekset er et mål for virksomhedernes størrelse i forhold til industrien og en indikator for mængden af konkurrence mellem dem. Det er defineret som summen af kvadraterne af markedsandele for de 50 største virksomheder inden for branchen, hvor markedsandelene er udtrykt i brøkdeler. Resultatet er proportionalt med den gennemsnitlige markedsandel vægtet med markedsandel.

Er der mon nogen læser, der her har brug for lige at få den igen i langsom gengivelse? Eller måske hjælper det med denne udformning:

$$HHI = s_1^2 + s_2^2 + s_3^2 + \dots + s_n^2$$

Bestyrelsesmedlemmerne i sparekassen havde bare at hægte på.

Den svære nye vej

Måske var det lettere med det nære og traditionelle. Men her kunne der også være svære beslutninger. Afdelingerne i Henne Stationsby og Nymindegab var blevet lukket ned i 1999 og 2004. Det havde kostet hjerteblod. Hele vejen igennem balancerede sparekassen mellem at være et moderne pengeinstitut, der var på forkant med det meste. Og samtidig var der historien, traditionerne og det nære forhold til kunderne at pleje. Det var ikke altid lige let. Og hen over året konstaterede man, at flere og flere kunder ”shoppede renter”. Det var altså ikke bare sparekassen, der havde lyst til at være lidt mere kommercielle og i større eller mindre grad forlade princippet om ens renter til alle. Det var også ved at være et kundekrav. Og måske var loyalitet så småt ved at blive et fremmedord? Inden det blev sommer det år, var udlånet faldet med 50 millioner. Og indlånet var desværre kun gået ned med 11. Hvad skulle man dog gøre med alle de penge i kassen? Man fortsatte med at sætte renten ned på indlån. Der var ingen grund til at lokke flere penge til. Og så markedsførte man ellers nye boligprodukter til både ejer- og andelsboliger. Det hjalp bare ikke. Alt for mange kom med deres penge og satte dem ind i sparekassen, selv om de stort set ingen rente fik. Og alt for få ville gerne låne dem. Men med et overskud for 2013 på 18,2 millioner var der dog ingen grund til særlig jammer og klage.

Et lille stykke pædagogisk arbejde over for Finanstilsynet var der brug for. Det handlede om nedskrivninger på landbrugskunder. De måtte forstå, at store landbrug skulle vurderes som ”going concerns”. De landmænd, der kørte dem, de var der, fordi de ville det. Ellers havde de været væk for længe siden. Og sparekassen i Nørre Nebel kendte sine landbrugskunder. Det havde Finanstilsynet selv rost dem for året før. Og vist var der risiko ved de store landbrug. Men det var altså hovederhvervet på egnen. Og den egn skulle sparekassen betjene. Eller som bestyrelsesformanden siden udtrykte det: ”Vi har egenkapitalen til at bære risikoen”. Og når man i Nørre Nebel talte om landbrug, så var det noget med køer.

Computerskærme er ikke særligt smukke - og da slet ikke set bag fra. Så i sparekassen har man sat dækkende halvrunde afskærmninger op. Og samtidig har man grebet muligheden og givet det gamle danske sparekasselogo et nyt liv. Den originale Sparekasseeg stod på kirkegården ved herregården Holsteinborg på Vestsjælland. Det var her Danmarks første sparekasse blev etableret i 1810. Efter mere end 250 år på roden måtte den gamle sparekasseeg i januar 2015 dog give op. Den faldt for en storm. Og to nye aflosere blev straks plantet. Men hvem sidder der bag skærmen på det gode billede fra sparekassen? Det gør såmænd Katrine. Hun blev udlært i et andet pengeinstitut men vendte i efteråret 2018 tilbage til fødebyen Nørre Nebel og den næsten 150 år gamle sparekasse.

Nye dyre hoveder M/K

Nye beregninger kom også ind i billedet, når det handlede om nye medarbejdere. Man ledte efter en souschef. Man fandt gode emner. Men den første blev simpelthen for dyr. For nu regnede man køligt på, hvor mange penge en sådan medarbejder skulle hale hjem i udlån, og det i svære tider.

Også en ny rådgiver til erhvervsafdelingen jagede man. Og sådan en skulle hvert år hente ca. 40 millioner hjem i nye lån for at være sin løn værd. Det hele endte i første runde med en ny souschef, der fik hovedansvaret for erhvervskunderne. Og at han havde stor ekspertise

på landbrugssektoren var bestemt ikke til skade. Men bestyrelsen sad nu i dybe overvejelser om, hvor en ekstra mand til afdelingen kunne sidde? Så man lukkede den gamle indgangsdør og flyttede afdelingen derom. Nu kunne de bare gå i gang med at låne nogle penge fornuftigt ud.

Men når det kom til et nyt kloget hoved, var det ikke nødvendigvis et spørgsmål om, hvor *han* skulle sidde. For sparekassens ledelseslag var stille og roligt blevet domineret af kvinder. Fødekæden var kvindelig, så det gav næsten sig selv. Det var overhovedet ikke resultatet af nogen erklæret politik eller mere eller mindre logiske kvotesystemer. Sådan var det bare.

Gamle billige huse

På lånesiden udfoldede sparekassen en særlig snusfornuft, når det gjaldt lån til "umulige huse": Billige huse i landsbyer og helt derude, hvor kragerne vender, hvis de ikke har madpakke med. Kreditforeningerne ville ikke røre dem med en ildtang. Men sparekassen gik ind og finansierede en lille flok af de skæve og billige hytter, der alligevel ikke altid var så ringe endda. Betingelsen var bare, at låntagerne skulle være barnefødt i området, hvor husene lå. Så kendte de betingelserne og vidste, at der hverken var bus til døren eller fjernvarme. Og at det hele derude slet ikke var så idyllisk ved to graders varme og vestlig slagregn sidst i november.

Samtidig kunne man i året 2014 glæde sig over, at ganske mange kunder tog mod statens tilbud om en lille skattebesparelse. Hvis man omlagde kapitalpensioner til de nye alderspensioner og betalte skatten, slap man 2,5 procent billigere end ellers. For ved den manøvre var der mange, der blev mere opmærksomme på at investere i værdipapirer. Det hjalp på indlånsiden, hvor pengetanken igen var ved at løbe over. Og det gav nyt spændende arbejde omkring investeringsrådgivning og handel med papirer.

Mælk eller olie?

I Nørre Nebel og Omegns Sparekasse læser man fast Landbrugsavisen og erhvervets øvrige publikationer. Den vigtigste notering at følge er mælkeprisen. Men måske skulle man i året 2014 have haft et skarpere øje på olieprisen. For de kursgevinster, der skulle opveje tabene på nedskrivninger på udlån, var pludselig også negative. Årsagen lå i en satsning på norske virksomhedsobligationer. Olieprisen dykkede og trak obligationerne med sig i faldet. Til overflod var der dystre udsigter for landbrugets indtjening.

Og indtjeningen på udlån var ikke helt som forventet. En ringe trøst var det, at problemerne lige som vejret kom ude fra. Ruslands fremfærd i det østlige Ukraine betød vestlige sanktioner. Og Rusland svarede igen med embargo på bl.a. udvalgte landbrugsvarer. Rublen raslede ned. Schweizerfranc'en var til gengæld ikke til at holde nede. Og også Dollar'en strøg opad. Renten faldt. Og nok engang måtte man i Danmark konstatere, at aldrig havde renten på boliglån været så lav.

Det var noget af en øjenåbner. Og bestyrelsen kom op på mærkerne da den mødtes i januar 2015. Man tilkaldte en investeringsekspert for at få nye øjne udefra til at se på sparekassens investeringer. Hun løftede pegefingeren lidt. Men så kom februar med blidere vinde. Hvorpå næste overraskelse kom i marts. Da gik luften af ballonen i den østrigske delstat Kärnten's Landesbank. Det var ellers nogle ganske attraktive obligationer, den havde udstedt. Og sparekassen havde som mange andre europæiske investorer købt pænt ind. Hele 25 millioner kroner lod notaen på.

Desværre var Landesbanken hen ad vejen blevet til at afviklingselskab og hed nu Heta. Så det var nok en vel stor chance, man havde taget. Men nu handlede det om is i maven. Obligationen blev betegnet som: "En meget dyr lodseddel". Og i juni tog man det første skrald. Man

solgte forsigtigt ud. Resten afgik sidst på året. Skulle man have ventet på bedre tider og et måske mere beskedent tab, havde man ventet endnu.

Heldigvis var sparekassens regnskabstal for året 2014 dog fortsat sorte og solide. Før skat gav det 17,5 million. Og faktisk var sparekassen fortsat så solid, at den kunne tåle at tabe halvdelen af egenkapitalen eller mere end 100 millioner kroner. Men sådanne tanker lå bestyrelsen særdeles fjernt.

Men hvad gjorde man ikke for at placere pengene? Sendte man dem til Nationalbanken *kostede* det 0,75 procent for beløb over 250 millioner. Og beløb under grænsen gav 0 rente. Og fra august 2015 tikkede taxameteret med de negative renter allerede fra 50 millioner. Samtidig havde man i sensommeren 2015 besøg af nok en investeringsekspert, der gav en "second opinion" på sparekassens investeringer. Nok engang nye øjne. Der var mange risikoelementer, mente han. Og en tredjedel af investeringerne var i virksomhedsobligationer. Det var en vel høj andel, lød vurderingen. Måske skulle der yderligere styringsværktøjer til? Alle var ikke blevet klogere på mødet. Men alle var nu forvirrede på et højere niveau end før.

Hvor skal vi hen, du?

Det var næsten som i det berømte gamle tv-spil på TV2 dengang i 80'erne, hvor trolden Hugo spurgte den spillende seer: "Hvor skal vi hen, du"? Og i efteråret 2015 var det bestyrelsen i Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn, der kiggede sig selv i øjnene for at finde ud af, hvilken vej man skulle tage. Man var fra starten enige om, at strategi handler om, hvad vi vil, og hvor vi skal hen. Ikke om hvordan vi gør det. Det hører hjemme under taktikken.

Alle var enige om, at landbruget var det absolutte hovederhverv i sparekassens kerneområde. Og at man havde megen viden og erfaring om

En ægte ommer for Finanstilsynet

Finanstilsynet kan være tungt at danse med. Og ros er en sjælden vare på de kanter. Ikke mindst når det gælder landbrugskunder, er tilsynet helt oppe på tærne. Derfor glæder det, da tilsynet i januar 2013 kommer med et sjældent lille klap på skulderen til sparekassefolkene i Nørre Nebel. Man konstaterer blandt andet, at beregningerne på landbrugskunderne er ”lavet med den fornødne forsigtighed”. Og det ser med Finanstilsynets briller ud, som om sparekassen har ”en stor indsigt i landmændenes engagementer og en god dialog med dem”. Det varmer. Men bare to måneder senere kommer der andre boller på suppen, og tilsynet vender på en tallerken. Finanstilsynet har været på besøg i Nørre Nebel og gennemgået to tredjedel af sparekassens lån til landbruget. Det svarer til 14 procent af

det samlede udlån. Og nu mener tilsynet, at sparekassen er ”for optimistisk i værdifastsættelsen af landbrugsaktiviteterne”. Sparekassen får påbud om at øge nedskrivningerne med 12 millioner og samtidig øge solvensbehovet med mindst 16 millioner kroner. Men det er en ommer, konstaterer sparekassen. For de tiltag, Finanstilsynet forlanger, er for længst gennemførte. Med slet skjult fornøjelse svarer direktør Sidsel Marie Løvvang således:

”Sparekassens ledelse kan med stor tilfredshed oplyse, at de påbud, der er afgivet den 14. marts 2013, alle er indeholdt i de nedskrivninger og opgørelsen over solvensbehov, der er indarbejdet i årsrapporten for 2012 i henhold til sparekassens rutinemæssige forretningsgange”. Så er den ged vist barberet! Og sparekassen gør klar til at præsentere et nydeligt regnskab et par dage senere. Det er Sidsel Marie Løvvangs første hele regnskabsår som direktør i sparekassen.

landbrugskunder. Sommerhuse var også en spidskompetence. Men der blev ikke længere bygget så mange. Og man stillede sig selv spørgsmålet: Er der kunder, der er for komplekse for os? Helt kontant spurgte man: Vil vi have flere store engagementer? F.eks. 5 X 22 millioner kroner? Og i Spørge-Jørgen legen fortsatte man med de irriterende men nødvendige spørgsmål:

Vi er kendt for at have få gebyrer. Vil vi blive ved med det? Kassen er en løntung service (men populær). Vil vi blive ved med at tælle sedler og lange dem over disken sammen med et par ord om vejr, vind og sidste nyt? Er vindmøller for tunge engagementer for os alene? De er ellers spændende. Er vi for frelste, når vi møder en selskabskonstruktion, hvor den skattemæssige fordel spiller en bærende rolle? Skal vi holde os væk, eller? Vi kan nemt finde ti gange fem millioner kroner til nye interessante landbrugsengagementer. Det er jo vores hovedområde. Vil vi det? Og bestyrelsesformanden var ikke i tvivl: ”For min skyld kan vi godt gå op til 30 procent i udlån til landbruget på grund af nye engagementer. Men stille og roligt. Og ikke med yderligere lån til eksisterende landbrugskunder”. Og bestyrelsen var enig: Den ville gerne tage flere ”ikke komplekse” engagementer fra landbruget ind. Man var særdeles trofaste over for egnens hovederhverv. Og selv om nogle af de gamle landbrugsengagementer kunne være trælse, ville man ikke afskære sig fra de nye og spændende.

Stik imod trenden

Sparekassen lagde dermed op til en landbrugspolitik, som mange andre danske pengeinstitutter ville være løbet skrigende væk fra. Men man havde en solid viden om erhvervet og landbrugskunderne. Og man havde den solide egenkapital og dermed friheden til at gøre det, man følte var rigtigt. Pengene var der. Trods tab på norske erhvervsobligationer og skæve papirer fra alperne var der en kursgevinst på nær ved fire millioner. Og endnu før efteråret for alvor buldrede, var der opsamlet

et overskud på otte millioner. Men ak, træer gror som bekendt ikke ind i himlen. Inden bladene var af træerne, havde de papirer, man normalt ville regne som risikofrie, givet tre millioner i kurstab.

Men her trak bestyrelsen nogle streger i sandet. Der kom strenge begrænsninger for, hvad der måtte være i beholdningen. Man følte det, som skulle man vende en supertanker. Og som en sørgelig konstatering fulgte, at de papirer, man nu havde i beholdningen, havde givet nul kroner i afkast. Men havde man indsat dem i Nationalbanken, havde renten været på minus 0,75 procent. Og hvad der er sparet, det er tjent, konstaterede man i Nørre Nebel.

Sparekassen havde en ganske pæn placering på "Niro-Listen". Også kaldet "Dødslisten". Den fortalte, hvor godt et papir et pengeinstitut var. Og den var produceret af Niro Invest, i dag Bank Research. Man havde en rigtig flot placering som nr. syv ud af 70 pengeinstitutter. Den nærliggende Ringkjøbing Landbobank havde plads nr. 13. Sydbank lå på plads 28 og Vestjysk Bank som nr. 65. Og i bestyrelsen var man passende beskedent enige om, at man ikke behøvede at ligge højere. Placeringen og et overskud før skat på 17,5 millioner kroner var ikke bare nydeligt. Det var også pænt set i betragtning af, at det havde været et slemt år for landbruget. Og næsten en femtedel af sparekassens udlån gik den vej.

Og så gik det ufatteligt godt

Det går op, og det går ned i finansverdenen. Men nu var kursen for sparekassen i Nørre Nebel klart opad. Inden 2015 løb ud, var man blevet skarpe på budgetopfølgning. Og møderne omkring de store linjer var mere intensive. Udlånet faldt fortsat. Men det gik stærkere med at trække indeståender over i puljer og værdipapirer. Nu tog man også imod en god del frie midler her. Der var rigtig mange handler med private kunder. Og det var lidt sjovere at servicere dem, end når de bare

skulle hæve 1.000 kroner i små sedler. Mange af landbrugene klarede sig nu forbløffende godt. Og om en enkelt kunde skrev man i notatet til bestyrelsen: "Det går bragende godt"! Andre landbrugskunder fulgte bare budgettet med positive afvigelser. Men om en enkelt kunne rådgiveren ikke dy sig for at tilføje: "Det er meget fint"!

Mælkeprisen havde det også fint, omend der ikke var de store stigninger i sigte. En enkelt gårdejer fik det råd fra sin landbrugskyndige rådgiver, at han skulle bruge sin tid i stalden. Det var her pengene skulle hentes. Han var ellers glad for maskiner og markarbejde. Men han fulgte rådet. Og hovsa! Pludselig var der gevinst, når markerne blev passet af en dygtig sprøjtemand og en effektiv maskinstation. Med ét så både landmanden og sparekassen lys forude. Løsningen var simpelthen som beskrevet i Ole Lund Kirkegaards fantastiske børnebog om "Gummi Tarzan": "Man skal altid gøre det, man er god til". Og sparekassen var i hvert fald god til bønder. Flere af dem kom til som nye kunder. Så det var slet ikke så ringe endda.

På Christiansborg svingede pendulet i 2015 tilbage til Venstres Lars Løkke Rasmussen. Først med en V-mindretalsregering og siden med en borgerlig koalition bestående af Venstre, Konservative og Liberal Alliance. For sparekassen var forskellen lille: Det handlede fortsat om nye og stramme regler og øgede kapitalkrav.

Og så lige lidt bedre

Det kunne næsten ikke blive bedre. Men det gjorde det så. Gode renteindtægter på udlån fulgte. Og der var et svagt fald i renterne på indlån. Og endelig, endelig og hurra! Nu kom kursreguleringerne på bankens beholdning af værdipapirer i plus med 3,2 millioner. Men skulle man virkelig sælge norske virksomhedsobligationer, hvis olieprisen gik ned under 40 US-Dollars pr. tønde? Det var bøvlet både at skulle holde øje med mælke- og olieprisen på en gang. Og i den mindre og

Outrup filialen hedder faktisk Outrup Sparekasse. Og navn og bygning passer da også pænt sammen. Der er tale om et meget gedigent byggeri, der er typisk for egnen og som matcher Outrups øvrige bygninger smukt. Man kan faktisk betegne sparekassen i Outrup som tidløs.

overskuelige afdeling fik man solgt ejendommen ved Henne Strand og sagde dermed også farvel til pengeautomaten samme sted.

Alt vedrørende erhvervskunderne var nu flyttet over i den fortsat voksende erhvervsafdeling, hvor der sad seks mand m/k. Og man overvejede at ansætte en ”supersælger”. Dyr ville han være. Men bare han kunne tjene sin løn og lidt til hjem, var det OK. Og man havde strammet op over alt. Alle kunder med en saldo i debet havde nu en kreditvurdering. Der var kommet rigtig godt styr på overtræk. Ikke fordi der var noget galt med overtræk. De skulle bare have et formål. Og alle engagementer over en million kroner blev nu gennemgået minimum en gang om året. Der var løbende udtræk på alle engagementer over fire millioner. Og der var check på, om bestyrelsen havde sagt ok.

Nye toner og kontante holdninger

Sparekassen skal fremstå som egnens bedste pengeinstitut, der igennem sine særpræg konkurrerer landsdækkende. En fortsat kontrolleret vækst og øget indtjening, der samtidig sikrer sparekassens selvstændighed, skal ske med udgangspunkt i kundens behov.

Sådan lød indledningen på den tilrettede vision, som sparekassens bestyrelse skrev, da man i starten af 2016 vedtog nok en strategi. Man krøb ikke langs med panelerne men satsede på at have erhvervskunder inden for en times køretid og privatkunder ud over hele Danmark. Men nye tider krævede også et opgør med tidligere tiders nærmest indgroede holdninger. Førhen havde man haft beskedent fokus på, hvad det kostede at betjene kunderne. De betalte meget få gebyrer. Men nu var det nødvendigt, at der faldt betaling for det arbejde, som sparekassen udførte. Man kunne simpelthen ikke leve af rentemarginalen mellem ind- og udlån. I fremtiden måtte man heller ikke regne med overskud på fondsbeholdningen. Gevinsten skulle komme fra basisindtjeningen.

Og når man kom til den taktiske indsats, der skulle føre strategien ud i praksis, lød det: Der skal være mål for økonomien. Flere kundemøder. Udviklingsforløb for ledere. Fast kursusleder udefra - en ven af huset. Og hele organisationen skulle være præget af generel læring. ”Vi skal hegne kunderne ind og sælge mest muligt til dem”, lød det i bestyrelsen. Glemte var udsagnet fra sparekassedirektøren tilbage i tresserne: ”Det er en spare- ikke en lånekasse”!

Men ikke alle kunder var lige glade ved de nye toner. Mange så fortsat helst sparekassen for Nørre Nebel og Omegn som stedet med ens renter for alle og ingen gebyrer. Andre mindre pengeinstitutter var imod den øgede specialisering. Men i Nørre Nebel tog man nu flere specialister ind på bl.a. pensions- og boligområderne. Man rådgav bedre, når specialisterne var med på banen. Det skulle være slut med samlebåndsarbejde. Nu handlede det om rådgivning, så kunderne kunne træffe de valg, der var rigtige for dem. Den rådgivning ville kunderne blive mere og mere glade for. Og hvem kunderne var, skulle ingen i sparekassen være i tvivl om. Det var fortsat: Landbrug, private, mindre håndværkere og mindre erhvervsdrivende fra de øvrige erhverv.

Når man har ganske mange kunder i Storkøbenhavn, er det rart at hilse på dem en gang imellem. Så i 14 dage holder sparekassen i foråret 2018 åbent i sin "Pop Up" afdeling. Den er indrettet i et galleri på Københavns Bredgade. Og det lille udsendte hold fra Nørre Nebels Bredgade bor godt på en husbåd i Christianshavns Kanal. På billedet ser man Linda Stage og Bjarke Bruun ved morgenskafningen ombord på sparekasseskibet.

Curlingbørnene

Et ganske særligt problem meldte sig: Unge kunder havde svært ved at forstå et nej. Curlinggenerationen, som havde fået fejet isen foran sig lige siden børnehaven, opfattede simpelthen et nej som et oplæg til en forhandling. Det var nok svært at lave *belt* om på den gruppe unge kunder. Så man forsøgte med "bløde afslag", hvor de unge måske forstod, at det ikke altid var til deres eget bedste, hvis sparekassen bare væltede lånekroner over disken. De skulle jo også betales tilbage engang. Og samtidig var man nu meget opmærksom på, hvor vigtigt det var, at holde kontakten til de unge, når de flyttede fra egnen.

Nye værktøjer gjorde låneberegningerne nemmere. Man kunne hurtigt sætte ændrede forudsætninger ind, f.eks. et nyt barn, skifte af job, bil eller en hest på marken bag huset. Det var vurderinger, der tidligere kostede megen tid. Nu kunne man med visionære systemer gå direkte fra rådgivning til bevilling og få papirerne ud af printeren i samme arbejdsgang. Alle disse nye tiltag holdt sparekassen oppe i omdrejninger i januar 2016. Men da bestyrelsen mødtes igen den 16. februar, måtte den konstatere, at visioner og nye tiltag var spændende. Men livets barske realiteter bankede også ubønhørligt på døren. Og så behandlede man på et ekstraordinært møde afslutningen på et smertefuldt engagement med en kunde fra landbruget. Det var på ca. 20 millioner kroner.

Bestyrelsesmedlemmer i sparekassen 1969-2019

Bestyrelsen i Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn har alle dage haft sin stabile baggrund i landbruget. Det er egnens absolutte hovederhverv. Og "gårdejer" er den dominerende titel blandt bestyrelsens medlemmer. Målt i "bestyrelsesår" har gårdejerne i de seneste 50 år siddet på to tredjedele af bestyrelsen. Men fra årtusindskiftet begynder en ny trend at vise sig. Bestyrelsens sammensætning bliver stille og roligt bredere. Men der er fortsat naturlig plads til gårdejerne.

1955-1969	Gårdejer, Villiam Hendriksen
1960-1973	Gårdejer, Kristian Jespersen
1960-1977	Gårdejer, Gerhard Jessen
1962-1981	Gårdejer, Valdemar Christensen
1957-1982	Gårdejer, Ejner Hansen
1968-1983	Gårdejer, Niels Jensen Pedersen
1969-1983	Gårdejer, Jakob Mouridsen
1968-1990	Manufakturhandler, Erik Jessen
1973-1993	Kirketjener, Peder Gravesen
1983-1994	Gårdejer, Villy Larsen
1982-1995	Gårdejer, Åge Møller
1981-1995	Gårdejer, Egon Jensen
1993-2001	Gårdejer, Svend Poulsen
1977-2001	Gårdejer, Gert Høj Pedersen
1994-2010	Gårdejer, Flemming Johannessen
1991-2010	El-installatør, Jens Stenberg
1983-2011	Tømrmester, Villy Frederiksen
2001-2013	Direktør, Flemming Kjerkegaard
2001-2014	Vurderingsinspektør, Jens Nielsen
1995-2015	Gårdejer, Thorkil Hansen
1996-2018	Gårdejer, Sven Andresen
2010-	Statsaut. revisor, Peter Gammelvind
2011-	Direktør, Andreas Beier
2011-	Gårdejer, Knud Erik Jensen
2013-	Fysioterapeut, Peder Christian Dahl
2014-	Cand. merc. aud., Helle Føns
2018-	Gårdejer, Torben Kragh

En fløjtyr i banken

Sparekassen og dens bestyrelse satte sig nu ikke ned og talte mugpletter på rabarbergrøden på grund af den sag. I stedet glædede man sig over, at der kom mange gode meldinger fra landbrugsfronten. Et enkelt sted var der dog problemer, fordi en tyr ikke havde gjort sit arbejde godt nok. Det væltede et kvartalsregnskab hos en større kunde. Men da tyren var slågtet, og man havde gennemgået budgettet, kom der ro på. Man konstaterede, at der faktisk var perfekt rådgivning i bedriften. Men der skulle lidt reguleringer på kreditsiden til. Så gik det igen. Og i sparekassen følte man sig alligevel rimeligt sikre på, at man var helt god til det der med landbrug.

Et andet sted havde en landmand kastet håndklædet i ringen. Og så gik jagten hastigt ind på nye folk til den ledige gård. Nogle af de interesserede havde ingen penge men til gengæld rigeligt med gæld. Andre havde stor lyst, uden de dog var alt for skarpe på det landbrugsfaglige. Men så dukkede et ungt par op. De var dygtige til både stald og mark. Men de erkendte, at de nok ikke var så stærke til det økonomiske håndværk. Sparekassen konstaterede, at hvis de unge var gode til det faglige, så var man selv gode til det økonomiske. Man skulle nok holde de nye ejere i hånden. Og derpå blev et godt praktisk samarbejde etableret, og et ungt par fik drømmen om egen gård opfyldt. Landbruget var og blev en af sparekassens spidskompetencer. Og det var det også at vurdere og forstå mennesker.

Spændende idé men alligevel nej tak

Faktisk var sparekassens kompetencer på landbrugssiden også godt kendt uden for de syv sogne. En dag kom der således diskret en forespørgsel fra et større pengeinstitut: Havde Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn mon ikke lyst til at overtage en pæn flok landbrugskunder? Man havde jo den nødvendige know how. Eller man kunne overtage en hel afdeling med fortrinsvis landbrugskunder? Man sagde pænt nej tak!

Overtog man en afdeling, var der ingen garanti for at kunderne fulgte med. Og det ville under alle omstændigheder være svært at implementere nye kulturer og forretningsgange. Groft sagt regnede sparekassen sig frem til, at det nok var en bedre forretning selv at tage ti nye landmænd med et engagement på fire millioner kroner hver ind på bøgerne. Den størrelse havde man gode erfaringer med. De havde det med at overleve. Og så ansatte man i stedet en dygtig rådgiver og lod den store kollega om at passe sine landbrugskunder selv.

Henne om hjørnet i Nørre Nebel lukkede Sydbank sin filial. Umiddelbart lignede det en oplagt chance for sparekassen til at gå på jagt efter nye kunder. Og så gjorde man: Ingenting. Erhvervskunderne derhenne ville sandsynligvis højst flytte en enkelt konto. Og skulle man tage realistiske gebyrer hos nye kunder, kunne man risikere at blive kaldt for en gebyrgrib. Måske ville kun de ældste kunder skifte til sparekassen? Så hvorfor starte den store kampagne? I stedet ventede man og tog pænt imod de kunder, der gerne ville flytte lidt hen ad gaden. Strandhugst var ikke lige noget for sparekassen i Bredgade. Men de nye kunder, der kom indenfor, ville ikke kunne møde en åben kasse mellem 10 og 12.30. Man sparede. For kassefunktionen forlangte både en medarbejder og en bagvagt. Og de fleste traditionelle brugere af kassen havde tilsyneladende ingen problemer med at vente til eftermiddagen med et besøg i sparekassen. Kassen var en god service. Men den var dyr.

Spiller vi til Hjerter Es?

Man havde fortsat sit dilemma med virksomhedsobligationerne i den store beholdning. Dem, der var udstedt af underleverandører til den norske olieindustri, havde gevaldigt brug for, at olieprisen steg fra 40 til 60 Dollars pr. tønde. Og intet tydede på, at det lå lige om hjørnet. Bredt set var en del af beholdningen blevet ringere og var rykket ned til en vurdering, der hyppigt hed CCC+. Ja nogle var sågar helt nede ved karakteren D. Det var dernede, hvor præstationen efter tidligere tiders

karakterskala blev betegnet som TG, ”temmelig godt”, hvad det slet ikke var. Eller med en lidt nyere skala: Et 3-tal. Det var den utilfredsstillende sikkerhed. Og det mere farverige amerikanske udtryk dækkede måske allerbedst: Junk! Men renteindtægten fra sparekassens udlån gav desværre ikke det, man ønskede. En Cent eller to på mælkeprisen kunne fremme lånelysten. Men det lå heller ikke lige om hjørnet.

Til gengæld leverede virksomhedsobligationerne trods elendige karakterer og junk-status gode løbende afkast. Om end de med deres tynde sikkerhed ikke var en umiddelbar handelsvare. Og selvfølgelig kunne man gå over til investeringer med højere sikkerhed. Det gav bare mindre i kassen. Og dermed stod sparekassens bestyrelse over for det evige dilemma i branchen: Hvor stor en risiko vil vi leve med? De, der forlanger nul risiko, tjener for lidt eller slet ingenting. Og de, der tjener godt på risikoen, risikerer også større tab. Men hvor skal man lægge snittet? Det var en ret tankevækkende problematik for bestyrelsen også det forår, der ellers var mildt og venligt.

Men inden man begyndte at gruble sig selv i stykker, var det nok godt at tænke på, at Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn nu havde en fondsbeholdning med en værdi på over en milliard kroner.

Det var faktisk så beroligende, at man vedtog at udskifte (en del af) gulvtæppet i sparekassen i Nørre Nebel og renovere kafferummet.

Medvind i Bredgade

For nu at sige det med det gode gamle jyske bondeudtryk, så var det simpelthen svært at bevare pessimismen. Antallet af kunder med overtræk faldt. Og blev sparekassen sammenlignet med andre pengeinstitutter med eksponering mod landbrug, var nedskrivningsprocenten kun én mod et gennemsnit på 1,4. Egenkapitalen var god. Og der var ganske meget at stå imod med, hvis mørke skyer pludselig skulle samle

Bestyrelsesformænd 1969 - 2019

1962 - 1982 Ejner Hansen

1982 - 1983 Niels Jensen Pedersen

1983 - 2002 Gert Høj Pedersen

2002 - 2011 Villy Frederiksen

2011 - Peter Gammelvind

De tre første i denne ”kongerække” var landmænd. De sidste to henholdsvis tømrermester og statsautoriseret revisor.

Direktionen 1969 - 2019

1967 - 1979 Jens Høy og Thomas Møller Bendixen

1979 - 1998 Jens Høy

1998 - 2004 Poul Pedersen og Kurt Jørgensen

2004 - 2011 Kurt Jørgensen

2011 - Sidsel Marie Løvvang

sig. Egenkapitalen blev efter skat forrentet med 7,4 procent mod et landsgennemsnit på 5,2. Og når det handlede om resultat pr. ansat, lå sparekassen i Nørre Nebel på en fjerdeplads.

Hen ad vejen falder skrankerne i Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn. Den store om- og udbygning i 1997 bringer den udvikling det store skridt fremad. Nu taler man med kunderne i møderum eller ved en medarbejders plads i det lyse kontortorlandskab. Og står en kunde ved informationsskranken, kan man da også mødes foran den.

Dagbladet "Børsen" skrev den ene uge; "Landbrugskrisen giver pengeinstitutterne smæk". Men ugen efter fastslog man, at på avisens ratingliste lå Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn på en delt fjerdeplads. Og det selv om sparekassen havde 20 procent af sine udlån til landbrug. Og når de pæne tal og placeringer skulle vurderes, måtte man tage med i betragtning, at der var tale om en indskydersparekasse. Andre havde aktiekapital, ansvarlig indskudskapital, garantindskud osv. Sparekassen i Nørre Nebel havde kun sig selv.

Gode tider blev endnu bedre

Da man i foråret 2018 fremlagde regnskabet for 2017 var det med bare ti måneder til 150-års jubilæet. Men alt pegede frem mod en markering, man kunne være bekendt. Overskuddet før skat var på 33 millioner kroner. Og det var præcist 50 procent bedre end året før. Dengang havde man taget nedskrivninger på 13,6 millioner. Men så galt gik det slet ikke. Det gik jo bedre hele vejen rundt. Udlånet gav et par millioner mindre end ved sidste regnskab. Men nu kunne man se, hvordan de historisk set ilde sete gebyrer begyndte at lune. Med 21 millioner gav de det halve af det, som udlånsrenterne bidrog med. Også investeringerne i obligationer leverede et nydeligt afkast. Sparekassens egenkapital på 285 millioner kroner betød, at man havde en overdækning i forhold til lovens krav på 120 millioner. Og når det handlede om likviditeten, var der en overdækning på lige ved 400 procent. Der skulle meget til at at rokke sparekassens fundament. Og der var ingen vej uden om: Bestyrelsen måtte betegne regnskabet som "yderst tilfredsstillende". Og så kunne man roligt arbejde sig frem mod markeringen af de 150 år.

Man bøvlede fortsat med at øge udlånene. Men til gengæld gik det strålende med at formidle nye lån via Totalkredit. Faktisk lå aktiviteten med nye realkreditlån herfra dobbelt så højt i Varde kommune som andre steder. Og i erhvervsafdelingen ansatte man en ny "back-office" medarbejder. Havde man foreslået bestyrelsesformand Ejner Hansen sådan en i 1969, ville han nok have ment, at det lød dybt suspekt eller i hvert fald inderligt overflødigt.

Nye boligejere fik tilsendt håndklæder. Unge kunder fik biografbilletter. Og dem med penge på kontoen fik et godt tip om at investere frem for at få nærmest nul i rente. Sparekassen skulle nok hjælpe. Der var sket en del siden direktør K.R. Madsen sidst i tresserne selv sad ved kassen og vippede nej med øjenbrynene. Også den tids renter var ændret. Og nu var de nærmest ikke til at få øje på. Den europæiske Centralbank holdt dem ved bunden.

Nye muligheder og nære trusler

Kunderne i Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn fik nye elektroniske muligheder for betaling. Flere og flere transaktioner flyttede over på smartphones. Og i København etablerede man en Pop Up filial. Den skulle bare leve i 14 dage. Og det gjorde den så i Bredgade, hvor man lånte plads på et galleri. Det udsendte unge mandskab fra Bredgade i Nørre Nebel boede godt på en husbåd i Christianshavns Kanal. Og i Pop Up filialen tog de sig af københavnske kunder, der kiggede forbi og mødte deres sparekasse i øjenhøjde. Der kom nye netbanker for både erhvervs- og privatkunder. Og 25 procent af kunderne kom stadigvæk fra landbruget. Sparekassen lignede alligevel sig selv.

Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn var på mange måder ny og anderledes. Og alligevel så den ud, som den plejede. Det gjorde den på et tidspunkt, hvor frihandlen i verden var truet af handelskrige jorden rundt. Den amerikanske præsident Trump var mere eller mindre uberegnelig. Storbritannien på vej ud af det europæiske samarbejde. Verdens økonomi uoverskuelig. Terroren stadigvæk en permanent trussel. Og Ruslands præsident Putin og hans ”trolde” var fortsat igang med et solidt undergravende arbejde af alverdens it-systemer og mere eller mindre demokratiske valg. Eller man behøvede i sommeren 2018 blot at kigge ud af vinduet for at få øje på den meget nære trussel: En brændende tørke uge efter uge og gode malkekøer på vej mod slagteriet. Verden uden om Nørre Nebel var broget. Og lige uden for sparekassens vinduer var den sortbroget.

Allerede tidligt i maj havde et højtryk placeret sig solidt over Danmark. Det blev liggende. Og måneden bød på mere sommer, end der havde været hele året før. Det blev Danmarks solrigeste maj måned i alle de år, man havde holdt øje med det. Og det blev ved og ved. Også juni bød på rekorder. Og juli meldte sig med flere tropedøgn og nye hederekorder. Til overflod fortsatte det tørre og varme vejr helt ind

Bestyrelsen i Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn 2019

Øverste række fra venstre:

Næstformand, gårdejer Knud Erik Jensen, Hennebjerg, gårdejer Torben Kragh, Henne Stationsby og direktør Andreas Beyer, Kvong

Nederste række fra venstre:

Fysioterapeut Peder Chr. Dahl, Nørre Nebel, cand.merc.aud. Helle Føns, Esbjerg og bestyrelsesformand, statsaut. revisor, Peter Gammelvind, Varde.

i august. Satellitfotos af Danmark viste et brunt lille land. Fotos fra sommeren før havde vist et grønt. Og medens danskerne nød varmen og badevandstemperaturer, der krydsede de 20, sukkede landmændene efter regn. Situationen for erhvervet var truende. Og for en sparekasse som den for Nørre Nebel og Omegn med en fjerdedel af udlånet placeret hos landbruget, måtte det umiddelbart være særdeles risikabelt. Sådan var det bare ikke.

Flyt dag og nat

Sparekassen kendte sine landmænd godt. Man havde også i torkens tid en særdeles nær og god kontakt til dem. Og hurtigt var man klar over, at nok var det hårdt. Men det kunne gå. For ganske mange af sparekassens landbrugskunder havde garderet sig med vandingsanlæg. Og de kørte i døgndrift. Det var hårdt for landmændene, der flyttede rundt på anlæggene dag og nat. Nogle steder kostede det faktisk i tid,

hvad der svarede til en ekstra mand Og det vejede ikke så lidt på el-regningen. Men de fik sikret det foder, de havde brug for. Og de, der ikke vandede, havde i flere tilfælde så meget jord, at de alligevel fik nok bjerget til dyrene.

En del havde også ved rettidig omhu sikret sig et fornuftigt og godt lager af halm, ensileret græs, majs osv. Regeringen kom med en hjælpe-pakke, hvor man skruede på flere håndtag. Den blev sat til en værdi af 380 millioner. Og Arla besluttede at udbetale hele sit overskud til andelshaverne. Det hjalp alt sammen. Så sparekassen kunne konstatere, at det ikke blev aktuelt at ændre på budgettet for året. Der var ikke brug for ekstraordinære nedskrivninger på grund af tørken. Og *skulle* den blive at mærke for sparekassen, ville det være som beherskede dønninger, der blødt kunne melde sig i 2019. Der var ingen katastrofer inden for synsvidde.

Det *ville* også have været surt, hvis en tør sommer skulle have svedet de gode resultater, som halvårsrapporten netop havde vist: En kapitalprocent på 20,6 og dermed lige ved det dobbelte af lovens krav. Og en egenkapital på 292 millioner kroner. Det var syv millioner mere end ved årsskiftet. Og med en likviditetsprocent på nær ved 420 var der mere end rigeligt med penge i kassen. Der havde sparekassen fortsat sit luksusproblem: Der var simpelthen for mange penge hjemme. Og kunne de ikke lånes ud og trække renter hjem, var de i vid udstrækning anbragt forsigtigt i korte obligationer. Og den slags papirer gav stort set ikke et afkast, man kunne få øje på. Det havde været sjovere at få dem ud at arbejde. Men der var rigeligt med penge i markedet. Og mange andre ville hellere end gerne låne ud.

Hvor galt kan det gå?

Med udsigt til nok et solidt årsregnskab op til 150 års-jubilæet skulle alt således se lyst og lykkeligt ud for Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn. Men en fornuftig ledelse vil altid have de truende scenarier for øje inklusive det, der på engelsk så kontant hedder ”Worst case”. Man *skal* spørge sig selv: Hvor galt kan det gå?

For bestyrelsesformand Peter Gammelvind og administrerende direktør Sidsel Marie Løvvang kan en umiddelbar trussel være i form af yderligere krav fra myndighederne. De seneste ti år har budt på en bred og dyr vifte af dem. Og fortsætter det de næste ti år, er der kun en måde at hente dem hjem på: Via gebyrer. Renten er så lav og konkurrencen på lånemarkedet så skarp, at der næppe kan hentes meget her. Og kapitalen er svær at placere.

Hen mod 150-års jubilæet foregår det til minusrenter, når det er værst. Godt nok har regeringen lovet administrative lempelser for pengeinstitutter af sparekassens størrelse. Man mangler bare at levere dem. Tværtimod kan man frygte nye og strammere krav på grund af andre og større pengeinstitutters skejen ud. Og så er der en særdeles konkret omend (heldigvis) teoretisk trussel: Hvis en alvorlig kvægsygdom rammer landbruget, vil det selv ved statslig indgriben være særdeles dyrt for en grøn sparekasse som den solide i Nørre Nebel.

Nye krav om bl.a. sikring via kapitalbuffer er på vej. Og nok kan sparekassen i halvårsrapporten brillere med en kapitalprocent på 20,6 eller næsten det dobbelte af lovens krav. Men allerede i 2023 vil kravet være, at procenten skal op på 21. Og for bestyrelsesformand Peter Gammelvind handler det for sparekassen om, at den *altid* skal være mindst en fjerdedel over Finanstilsynets krav. Det er ikke rart at køre lige på grænsen. Det spiser af selvstændigheden. Så kapitalprocenten skal op på 25. Og det arbejder man så her og nu hen imod.

Andres penge?

Ved yderligere krav om polstring har sparekassen flere tangenter at spille på:

Man kan indføre garantkapital som hos andre sparekasser. Eller man kan hente hybrid kernekapital hos interesserede långivere. Eller man kan for den sags skyld skifte til at blive et aktieselskab og dermed reelt en bank. Men garantkapital koster. Og de långivere, der kan komme

med hybrid kernekapital, gør det ikke for sparekassens blå øjnes skyld. De vil se kroner. Ej heller en aktieemission er billig. Og aktionærer koster også. Så Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn foretrækker at forblive, hvad den er: En indskydersparekasse.

Man står i flg. bestyrelsesformanden og den administrerende direktør rigtig godt i konkurrencen. Sparekassen er fortsat billigere på gebyrerne end de fleste andre. Hvad lånerenter angår, ligger man stadig i den nederste ende. Og man kan konkurrere med også større pengeinstitutter på de fleste serviceområder. Men det går ikke uden samarbejde. Det er knusende dyrt at udvikle nye komplicerede it-systemer. At være ”first mover” koster kassen. Det kræver gode partnere. Og dem finder man bl.a. gennem SDC, Sparekassernes Data Central. Det er også nødvendigt med et samarbejde omkring realkredit. Kun meget store pengeinstitutter kan køre deres eget.

At følge egne regler

Men sparekassen er da klar til at øge volumen. Det skal helst være med mindre erhvervskunder fra nærområdet, hvor risikoen er til at overskue. Og så ikke mindst gode privatkunder i hele landet. Men bestyrelsesformand Peter Gammelvind har sin egen teori om hvorfor, det nogle gange går galt i pengeinstitutternes verden:

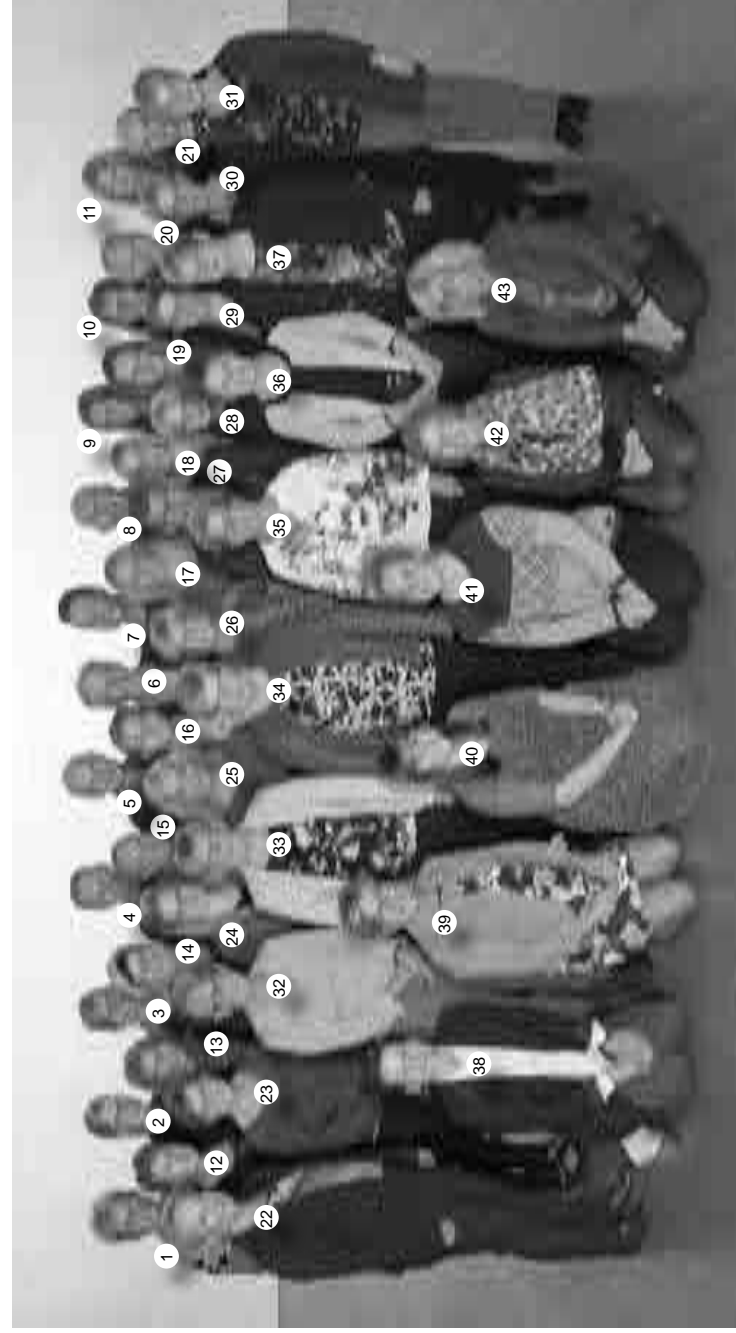
Det er ofte fordi, man glemmer at følge sine egne politikker. Reglerne fra oven vil sædvanligvis blive fulgt. For det bliver kontrolleret. Men den politik, man *selv* har erklæret, den glemmer man let i farten. Og det kan koste dyrt. Men netop *den* vil man holde fast ved i Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn. Man vil fortsat gerne konkurrere på lave renter, beherskede gebyrer og en god og fornuftig service. Man vil gerne betjene en stor gruppe landmænd og mindre erhvervsdrivende. Og man vil i det hele taget være en god sparekasse for de nær ved 14.000 kunder i de syv gamle sogne og ud over hele Danmark. Sparekassen for Nørre

Nebel og Omegn føler, at den har en berettigelse. Godt nok lyder det lidt gammeldags med begrebet en ”indskydersparekasse”. Men det er i virkeligheden meget dansk og rigtig godt.

Indskydersparekassen har et formål. Den gevinst, den får, er til gavn og glæde for de kunder, der ønsker at være med. Og ingen andre løber med et overskud eller suger kapitalen ud. Den hviler i sig selv. Indskydersparekassen er i virkeligheden den ypperste form for selvstændighed. Og den passer Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn ganske meget på.

Det kan være svært at finde den helt præcise definition på Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn og dens måde at være på. Men et godt bud er måske Piet Heins lille rammende digt om selvstændighed:

**”Lille kat, lille kat, lille kat på vejen! Hvis er du, hvis er du?
Jeg er sgu min egen”.**

Hele personalet (næsten) fra Sparekassen for Nørre Nebel og Omegn stillet op til en glad fotografæring tæt på 150-års jubilæet i 2019. På billedet ses:

1/Kirsten Junk, 2/Ida Thuesen, 3/Anita Gundberg, 4/Henrik Larsen, 5/Steen Nørskov, 6/Niels Hahné, 7/Bjarke Bruun, 8/Sven Erik Jessen, 9/Amalie Mad-
sen, 10/Kirsten Kølbaek, 11/ Alice Hjørngaard, 12/Susanne Jensen, 13/Bente Hansen, 14/Kirstine Jensen, 15/Frank Hansen, 16/Christian Andersen,
17/Linda Stage, 18/Sabrina Grue, 19/Majbritt Christiansen, 20/Bruno Langer, 21/Lisbeth Henriksen, 22/Bente Jensen, 23/Lissi Nielsen, 24/Helle Kyhn,
25/Lone Jochumsen, 26/Karen Pedersen, 27/Peder Jochumsen, 28/Gitte Aggeboe, 29/Winnie Madsen, 30/Margit Bechsgaard, 31/Kirsten Bindesbøl,
32/Susanne Rechnagel, 33/Jytte Petersen, 34/Sidsel Marie Løvvang, 35/Suzanne Sørensen, 36/Karin Nørskov, 37/Ketty Thorup, 38/Bettina Munksgaard,
39/Eva Petersen, 40/Katrine Nielsen, 41/Michelle Sørensen, 42/Lone Christensen, 43/Elin Jensen.

Med på billedet kom desværre ikke:

Lone I. Christensen, Ole Rasmussen, Per Enevoldsen, Thomas Therkildsen, Pia Morthorst, Jean Marc Wolff, Anette Jensen, Tina Gravesen
og Lisbeth Mortensen.

